

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl : 7

Eylül 1934

Sayı:78

RESMÎ KISIM

Tayinler
Vekâlet emrine alınanlar
Takdir ve tecziye edilenler
Kararnameler
Talimatnameler
2395 numaralı kazanç vergisi hakkında Maliye Vekâletinden yapılan
umumî tebliğ (8)
Tamimler
Tekaüt ve yetim muamelesi ikmal edilenler
Aramızdan ayrılanlar

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Memur nedir ve kimdir? (Mabat 4)

Türkçeye Çeviren : **A. Hidayet**

Alsas ve Loren idari mahkemesi

A. Hidayet

Cihan idare hareketleri

A. Hidayet

Büyük Komünlerin idari rejimine dair

Çeviren: **Ali Kemali**

Budunlar arası (Mahalli idare kongraları)

K. Naci

Matbaacılık ve Neşriyat T. A. Ş. — İstanbul

1934

Resmi Kısım

Tayinler

Karar No. 2/1193

Açık olan Birinci Umumî Müfettişlik Başmüsavırlığına Kastamonu Valisi Fuat Beyin tayini; Dahiliye vekilliğinin 24/8/934 tarih ve 10630 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 25/8/934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

25/8/934

Karar No. 2/1158

Bolu valisi Ali Rıza Beyin Bilecik, Giresun Valisi Salih Cemal Beyin Bolu, Kırşehir Valisi Nazım Beyin Ordu valiliklerine nakil ve tayinleri; Dahiliye Vekilliğinin 19/8/934 tarih ve 10963 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 19/8/934 te tasvip ve kabul olunmuştun

21/8/934

Karar No. 10705

Çat kazası kaymakamlığına Balya kaymakamı Halis ve Bingöl kaymakamlığına Pertek kaymakamı Kemal Beylerin tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

29/7/934

Karar No. 10704

Erdek kaymakamı Cemil Beyin Demirci kaymakamlığına naklile yerine Demirci kaymakamı Esat Beyin tayini tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

29/7/934

Karar No. 10801

Tekirdağ mektupçuluğuna Kırşehir mektupçusu Şevki, Kırşehir mektupçuluğuna Tokat mektupçusu Hüseyin, Maraş mektupçuluğuna Tekirdağ mektupçusu Mitat, Edirne mektupçuluğuna hukuk mezunlarından İstanbul hukuk işleri müdüriyeti tetkiki tabiiyet memuru Tefik, Çankırı mektupçuluğuna Maraş mektupçusu Yaver Lûtfi, Sinop mektupçuluğuna Isparta nüfus müdürü Rifat, Gümüşane mektupçuluğuna Burgaz nahiyesi müdürü Cemal, İzmir mektupçuluğuna İskilip kaymakamı Baha Beylerin nakil ve yeniden tayinleri tensip edilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

26/8/934

Vekâlet emrine alınanlar

Karar No. 2/1159

Çankırı Valisi Muhtar, Kocaeli Valisi Eşref, Bilecik Valisi Ali Kemali ve Ordu Valisi Âdil Beylerin görülen lüzuma binaen vekâlet emrine alınmaları; Dahiliye Vekilliğinin 19/8/934 tarih ve 10962 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri heyetince 19/8/934 te tasvip ve kabul olunmuştur.

21/8/934

AGUSTOS 934 AYINDA TAKDİRNAME ALANLARLA TECZİYE EDİLEN MERKEZDEN MENSUP MEMURLAR

İstanbul İdare heyeti azası	Üsküdar Varidat tahakkuk müdürlükleri mıntakasında teşekkül eden kazanç tetkiki komisyonlarında Vilâyet namına ifayı vazife eylemiş ve hüsnü hizmeti sebkemmiş olmasına binaen vilâyetçe takdir edilmiştir.
İstanbul İdare heyeti azası Sabri Bey.	Üsküdar Varidat tahakkuk müdürlükleri mıntakasında teşekkül eden kazanç tetkiki komisyonlarında Vilâyet namına ifayı vazife eylemiş ve hüsnü hizmeti sebkemmiş olmasına binaen Vilâyetçe takdir edilmiştir.
İstanbul İdare heyeti azası Ferruh Bey	Üsküdar Varidat tahakkuk müdürlükleri mıntakasında teşekkül eden kazanç tetkiki komisyonlarında Vilâyet namına

	ifayı vazife eylemiş ve hüsnü hizmeti sebkettmiş olmasına binaen Vilâyetçe takdir edilmiştir.
Çapakçur kaymakamı Re- Cai Bey	Yol işlerinde gösterdiği faaliyetten dolayı 22-7-934 tarihinde Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
Maden kaymakamı Nusret Bey	Telefon şebekesinin ıslahı ve yenisinden vücade getirilmesi hususundaki gayret ve muvaffakiyetinden dolayı Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
Sorgun kaymakamı Şevket Bey	Hususî idare işlerini yoluna. koymak, mahallî tediyatını tanzim etmek ve tahsilât nisbetlerini arttırmak hususundaki gayret ve muvaffakiyetinden dolayı Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
Kemaliye kaymakamı Şük- rü Bey	Kaza dahilindeki köy yolları inşaatında gösterdiği gayret ve faaliyetinden dolayı Vilâyetçe takdir edilmiştir.
Besni kaymakamı Mehmet Ali Bey	Kaza dahilindeki köy yolları inşaatında gösterdiği gayret ve faaliyetinden dolayı Vilâyetçe takdir edilmiştir.
Midyat kaymakamı Rifat Bey	Petrol arama ve bu işlere ait.muamelâtteki mesaisine binaen vilâyetçe takdir edilmiştir
Eruh kaymakamı Hayri Bey	Senelerdenberi çalışıldığı halde basaramayan Siirt-Eruh yolunu bizzat iş başında bulunmak suretile kısa bir zaman

- zarfında ikmal ettirdiği ve yol işlerindeki mesaisi vekâletçe takdir edilmiştir.
- Zara kaymakamı Nami Bey. 934 senesi hayvan yoklamasında ve kaçak hayvanları ortaya çıkarmak hususundaki gayret ve muvaffakiyeti Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- Ankara mektupçusu Cemal Bey Vilâyetin tahrirat ve evrak.kalemleri muamelâtile dosya işlerinin tertip ve tanziminde gösterdiği gayret ve faaliyeti Vilâyetçe takdir edilmiştir.
- İskilip Tahrirat kâtibi Mehmet Bey Vazife icabatının tam bir.hassasiyetle kavrayarak mes'uliyet ve idaresine mevzu işlerin ve bu meyanda gizli nüfus muamelesini tam bir intizamla günü gününe yürütmüş olduğundan ve kaymakamlık makamından verilmiş işlerin hüsnü ifasında fevkalâde gayret ve mesaisi görüldüğünden dolayı Vilâyetçe takdirname ile taltif edilmiştir.
- Mes'udiye kaymakamı Hakkı Bey Makamdan verilen emre şifre ile cevap vermesi lâzım gelirken bu emre muhalif hareket etmesi, Vilâyetçe ihtarla tecziye edilmiştir.
-

Kararnameler

Kararname No.: 2/1163

Türk parası kıymetini koruma hakkındaki kanuna istinaden ve tatbik edilmekte bulunan 9 ve 10 numaralı kararnameler yerine konulmak üzere hazırlanıp 2/815 sayılı kararnameye göre teşekkül eden heyetçe tetkik ve Maliye Vekilliğinin 22/8/1934 tarih ve 1/594 sayılı tezkeresile tevdi olunan ilişik «Türk parası kıymetini koruma hakkında 11 numaralı kararname» ile 1447 sayılı kanunun 29 uncu maddesine göre yeniden tertip olunan ihtiyaç listesi İcra Vekilleri Heyetince 23/8/1934 te tetkik edilerek meriyete konulması tasvip ve kabul olunmuştur.

23/8/1934

Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 11 numaralı kararname projesi

Madde 1 — Türkiyedeki bankalar ve bankerler müşterilerine ait olarak nezdlerinde halen mevcut ve bundan sonra tevdi edilecek alelûmum dövizleri Merkez Bankası veya şubelerine tevdi mecburdurlar. Ancak bankaların birinci fıkrada gösterilen döviz mevduatı haricinde olmak üzere diğer bankalardan buldukları döviz kredileri bu hükümden hariçtir.

Madde 2 — İşbu tevdiatın ashabı tarafından istimal hakkı bu kararnamenin hükümlerine tâbidir.

Madde 3 — Mezkûr tevdiat için Merkez Bankasınca mudi bankalara verilecek faiz hadleri Merkez Bankasıle mudi bankalar arasında takarrür ettirilir.

Madde 4 — Kambiyo ve ecnebi nukudu üzerinde spekülasyon memnudur.

Madde 5 — Spekülasyon: 1447 numaralı kanunun

29 uncu maddesi mucibince tanzim olunan merbut ihtiyaç listesine muvafık olmıyan ve yahut borsa, banka ve Maliye Vekâletinden mezuniyet almış banker gişeleri haricinde veya açıktan yapılan kambiyo ve ecnebi nukudu alım ve satımlarıdır.

Türkiyede mukim olanların Türkiye haricindeki banka veya eşhas nezdinde mevcut kambiyo ile esham ve tahvilâtının Maliye Vekâletinin veya ona izafeten Kambiyo müdürlüklerinin mezuniyeti olmaksızın ahara devri de spekülasyon addolunur.

Madde 6 — Kambiyo ve ecnebi nukut alım ve satımı bankalarla Maliye Vekâletince mezuniyet verilecek bankerler marifetile yapılır. Borsa acentaları ancak bu banka ve bankerlerden aldıkları alım ve satım emirlerini icra edebilirler.

Madde 7 — Bankalarla bankerlerin Maliye Vekâletinin mezuniyeti lâhik olmadıkça ecnebi kambiyosunu ve nukudunu karşılık tutarak Türk lirası üzerine avans yapmaları memnudur.

Madde 8 — Kambiyo borsası bulunan mahallerde banka ve bankerler hergün alıp sattıkları kambiyo gişelerinde takas etmeyip aldıklarını borsaya arza ve sattıklarını da oradan talebe mecburdurlar. Bir gün zarfındaki alım ve satımlardan mütevellit olan ve 2.500 Türk lirası muadilini geçmiyen küsurat ertesi güne devrolunabilir. Borsa olmıyan mahallerdeki bankalar günlük muamelelerinden mütevellit farkları Merkez Bankası bulunan mahallerde o bankadan yoksa diğer bankalardan tedarik edebilirler.

Madde 9 — Borsa bulunan mahallerdeki banka ve banker gişelerinde yapılacak kambiyo alım ve satım fiatları mikyas olarak kabul edilmiş olan dövizlerin o andaki borsa hatlarına nazaran Türk lirası tutarının nihayet binde ikisini tecavüz edemez.

Madde 10 — Banka ve bankerler Türk parası olarak yapılan tevdiatı ihtiyaç listesi haricinde hiç bir suretle ecnebi kambiyo ve nukuduna tahvil edemezler.

Madde 11 — Banka ve bankerler vesair müesseselerle eşhas tarafından Türkiye haricinde bulunan eşhas ve müessesat lehine Türk parası üzerinden kredi açılmıyacağı gibi Türk parasile tevdiat ta yapılamaz. Bazı istisnaî ve hususî hallerde bu şekilde kredi küşadı Maliye Vekâletinin ve tevdiat icrası da kambiyo müdürlüklerinin mezuniyetine bağlıdır. Bu tarzdaki tevdiattan tediyat yapılması işbu kararnamenin 31 inci maddesi hükümlerine tâbidir.

Madde 12 — İmtiyazlı ve sermayesinde devletin iştiraki olan şirketler mevduatlarını ancak millî bankalarda bulundurabilirler.

Madde 13 — Maliye Vekâleti namına Kambiyo müdürlüğü ve Kambiyo Borsası Komiserliği kambiyo ve nukut ve tahvilât muamelâtına ait hususatin tetkiki için banka ve bankerler ile alelûmum müesseselerin evrak ve defterlerini tetkika salâhiyettardirlar. Bu müesseseler müdürlük ve komiserlikten istenilen her nevi malûmatı itaya ve evrak ve vesaiiki teslime mecburdurlar.

Madde 14 — Borsa acentaları, acentalıktan başka hiç bir iş yapamazlar. Kendi nam ve hesaplarına kambiyo ve nukut ve esham ve tahvilât alıp satamaz ve aldırıp sattıramazlar. Bunlar muamelelerini günü gününe defterlerine kaydetmeğe ve aynı günde bir cetvelle beraber Kambiyo müdürlüğüne ve Borsa komiserliğine bildirmeğe mecburdurlar.

Madde 15 — Bilûmum ithalâta müteallik döviz ihtiyaçları için Kambiyo Müdürlerinden mezuniyet isihsal edilir. Bu hüküm işbu kararnamenin neşri tarihinden evvel gümrükten çıkmış olan mal bedellerine de şamildir. Gümrük idareleri muamele vergisine tâbi eşyaya ait gümrük makbuzlarında mal kıymetini orijinal faturada yazılı ecnebi ve muadili Türk parasile gösterecekleri gibi vergi matrahına dahil olması icabeden navlun, sigorta ve saire gibi bilûmum masrafları da ayrı ayrı derç edecekler ve her makbuzda malın menşeiini ve marka ve numarasını ve kap adedini göstereceklerdir. Posta İdareleri de posta ile gelen ithalât eşyasına ait makbuzlara aynı meşruhatı ver-

mek ve malın kimin namına geldiğini işaret etmekle mükelleftir. Gümrük resminden muaf veya yalnız muamele vergisinden müstesna bulunan emteaya ait makbuzlara malın menşei ecnebi ve muadili Türk parasile kıymeti ve navlun ve sigorta gibi harice ödenecek masrafı derç edilecek ve vergiye tâbi olmadığı yazılacaktır. (Takasla ithal olunan emtea makbuzlarında yukarıdaki meşruhattan başka takas vesikasının numarası ve vesikanın hangi mahalden alındığı ve Türkiye ile clearing mukavelesi aktetmiş memleketlerden gelen eşyanın makbuzuna da mal bedelinin clearing'e dahil olduğu ve serbest döviz verilmeyeceği tasrih edilecektir.) Muafen veya muamele vergisine tâbi olmıyarak çıkarılan eşyaya ait olarak Kambiyo Müdürlüklerine ibraz olunacak faturaların mahreçteki ticaret odalarınca tasdikli olması şarttır. Gümrük resmi depozito veya teminat iraesî suretile temin olunan vaziyetlerde ayrı vezin makbuzu varsa yukarıda gösterilen meşruhat Gümrük İdarelerinde vezin makbuzlarına derç ve döviz mezuniyetine münhasıran bu makbuzlar esas ittihaz olunur. Depozito veya teminatın irade kalbi halinde verilecek mahsup makbuzuna eşyanın yalnız marka ve numarası ile vezin makbuzu numarası dercolunarak bu makbuzun döviz mubayaasında istimal edilemeyeceği tasrih edilecektir. Depozito veya teminatın reddi takdirinde ret keyfiyeti vezin makbuzuna şerh verilir. Ayrı vezin makbuzu verilmeyen hallerde yukarıdaki meşruhat Gümrük İdarelerince depozito makbuzlarına ita ve vezin makbuzu olmadığı şerh olunur. Bu gibi depozito makbuzları üzerine döviz mezuniyeti almak isteyenler bilâhara depozitonun irade kalbi veya reddi halinde alacakları gümrük makbuzlarını Kambiyo Müdürlüklerine ibraz edeceklerine dair bir taahhütname vermekle mükelleftirler. Gümrük İdareleri döviz alındıktan sonra tebdil edilen depozito makbuzları yerine verilecek makbuzlara bu makbuzlara bu makbuzların hiç bir suretle döviz mubayaasında istimal edilemeyeceğini tasrih edeceklerdir. Döviz alınmamış depozito makbuzları yerine verilecek kat'î makbuzlara yukarıdaki meşruhat aynen dercolunur.

Yukarıda zikredilen makbuz ve vesikalara müsteniden

mal sahiplerinin Kambiyo Müdürlüklerinden döviz mezuniyeti istihsal edebilmeleri tafsilâtı bir beyanname vermelerine ve beyannamelerde gümrük idarelerine verdikleri orijinal faturanın bir suretini rapteylemelerine mütevakıftır. Fazla kambiyo almak maksadile ithalât eşyasının maliyet fiyatını hakiki miktar ve ihtiyaçtan fazla göstermek veya gümrük idarelerine ibraz olunan vesaik haricinde Kambiyo Müdürlüklerine vesaik, ibraz eylemek memnudur.

Madde 16 — Döviz mezuniyeti almadan ithalât eşyasına ait gümrük makbuzlarını zayi ettiklerini iddia edenlere ziya keyfiyetini Türkçe intişar eden üç gazete ile vazih bir şekilde ilân ve bu ciheti tevsik eylemeleri şartile gümrük idarelerince 15 inci maddede gösterilen meşruhatı havi tasdikli bir makbuz sureti verilebilir. Bu gibi musaddak makbuz suretleri üzerine Kambiyo Müdürlüklerince döviz mezuniyeti verilmesi makbuzun taallük ettiği malı gönderen ecnebi memleketteki müessesenin bu mala ait matlûbunu henüz almadığına dair vereceği vesikanın mahalli Türk Konsolosluklarından tasdik edilmesine ve döviz talebinde bulunanlar tarafından asıl makbuzun hiç bir suretle döviz mubayaasında istimal edilmediğine ve makbuz atıyen bulunduğu takdirde istimal edilmeyip Kambiyo Müdürlüklerine ibraz edileceğine dair noterden musaddak bir taahhütname verilmesine vabestedir. Bu hüküm bu kararnamenin neşrinden evvel döviz alınmadan zayi olduğu iddia olunan makbuzlar hakkında da aynen tatbik olunur.

Madde 17 — Bedelinin tediyesi veya senedinin kabul ve imzası mukabilinde teslimi meşrut konşimentolarla gelen mahaller için döviz mezuniyeti verilebilmesi konşimentonun bu şartla vürudunu bankalarca ve malın o ay kontenjana dahil olduğuna veya kontenjana tâbi olmadığının Gümrük İdarelerince tasdikına ve tayin edilecek müddet zarfında alâkadarlar tarafından Gümrük makbuzunun ibraz olunacağına dair Kambiyo Müdürlüğüne bir taahhütname verilmesine bağlıdır Bu hüküm konşimentosu doğrudan doğruya tüccar namına gelen mallarda vadesi hulûl eden senedin tediyesi için vaki olacak, döviz talepleri hakkında da aynen tatbik olunur. Bu şekildeki bir taahhüdün

bilâhara ademi ifası malın herhangi bir sebeple henüz gümrükten çıkarılmamış olmasından münbais bulunduğu takdirde bu cihet usulü dairesinde tevsik edilmek ve alâkadarların sun'u taksirinden veya sui niyetinden mütevellit olmadığı isbat olunmak şartile taahhüt müddetlerinin temdidine Kambiyo Müdürlüklerince izin verilebilir. İbraz edileceği taahhüt olunan makbuzun ziyai iddiası kabul olunmaz. Ancak 28 Ağustos 1933 tarihinden evvel taahhütname ile dövizin aldıkları mallara ait gümrük makbuzlarını zayi ettiklerini beyan ederek taahhütlerini ifa edemiyenlerin keyfiyeti ziyai 16 inci maddede gösterilen şerait dahilinde ilân eylemek suretile gümrük idarelerinden alabilecekleri makbuz sureti musaddakların Kambiyo Müdürlüklerine ibraz, ziyaa uğrayan makbuzun taallük ettiği malın bedelini malı gönderen hariçteki müesseseye tediye eylemediklerine ve asıl makbuzu başka suretle döviz mubayaasında istimal eylemediklerine dair noterden musaddak bir beyanname ita eylemeleri şartile eski taahhütname kayıtları kapatılabilir.

Taahhütlerini Kambiyo Müdürlüklerince kabule şayan görülmiyecek mazeret serdile ifa etmiyenler hakkında kanuni takibata tevessül olunur.

Madde 18 — İthalât eşyasının gümrük makbuzlarına derç edilecek mal kıymeti ve masrafı haricinde kalan taahhur faizleri ile alâmeti farikanın hariçte tescili masrafı ve lisans ücreti gibi hizmet veya ihtira hakkının istimali mukabilinde harice borçlanılan paraların döviz alâkadarlar tarafından ibraz edilerek ihticaca salih vesaik mukabilinde Kambiyo Müdürlüklerinin vizesile temin olunur.

Madde 19 — İthalât eşyasına ait vesaikin teslimi hariçte bedelinin peşinen tediyesine mütevakkıf olan ahvalde bankalar müşterilerine kendi kredilerinden avans yapabilirler. Bundan mütevellit borçlar eşyanın gümrükten imrarında, usulen vesaik ibrazı suretile Kambiyo Müdürlüklerinden mezuniyeti alınabilecek dövizlerle kapatılır.

Madde 20 — Merkez Bankası tarafından ithal ve ihraç olunacak esham ve tahvilât müstesna olmak üzere alelûmum esham ve tahvilât ile kuponların Türkiyeye ithali veya Türkiyeden ihracı Kambiyo Müdürlüklerinin mezu-

niyetine mütevakıftır. Türkiyeye ithaline mezuniyet verilen esham ve tahvilât mukabilinde döviz verilmez. Tahsil için bankalar vasıtasile hariçten gönderilen Devlet tahvillerine ait kuponların döviz müsaadesi Kambyo Müdürlüklerince verilir. Türkiye icrayı faaliyet eden şirketlerin memaliki ecnebiyede bulunan hissedarlarına ve tahvilât hâmillerine ait kuponların dövizî şirketler hakkındaki hususî hükümlere tâbidir. İhraç olunan esham ve tahvilât ve kuponların dövizî hakkında 39 uncu madde ahkâmı tatbik olunur.

Yolcular zarurî ihtiyaçlarına karşılık olarak yirmi beş liraya kadar (dahil) Türk parasını serbestçe üzerlerinde ithal ve ihraç edebilirler. Bu miktardan fazla Türk parasının ithal ve ihracı Maliye Vekâletinin mezuniyetine mütevakıftır.

Madde 21 — Posta idarelerine tevdi edilecek kıymetli veya 'taahhütlü mektup ile diğer kıymetli paket ve eşya posta memuru huzurunda bent edilir. Posta memuru bunların muhteviyatını görür ve bu kararname mucibince ihracı müsaadeye tâbi tutulmuş para ve kıyemi menkule mevcut olup olmadığını kontrol eder. Resmî dairelerle Merkez Bankasının irsalâtı bu madde hükümlerinden müstesnadır.

Madde 22 — Efektif ecnebi nukudunun alım ve satımı kambyo hakkındaki ahkâma ve ihtiyaç listesine tevfikân bankalar ve bankerlerce icra edilir.

Madde 23 — Kambyo ve ecnebi nukut işleri peşin olarak yapılır. Bunların teslim ve tesellümü akit gününün ertesi akşamına kadar ifa ve ikmal olunur.

Madde 24 — Ecnebi dövizini natık çek ve bonolar ve poliçalar ve hesabı cariler ancak bankalara ciro edilir. Bankalardan gayri eşhasa ciro edilebilmesi murakabe mercilerinin muvafakatile olabilir. Cirolu çekler ve diğer ticarî senedat ancak bu mercilerin verecekleri müsaade üzerine bankalarca kabul olunur.

Madde 25 — Kambyo ve nukut ve esham ve tahvilât almağa ve satmağa mezun banka ve bankerler aldıkları ve sattıkları dövizlerin ve esham ve tahvilâtın nevi ve mik-

tarile tarihini ve alış verişin icra edildiği saat ve dakikayı ve fiatını ve müşterinin isim ve hüviyetini ve imzasını gösterir dip koçanlı bir vesika vermeğe ve bu muamelelerini aynen Kambiyo Müdürlüğünce musaddak bir deftere kaydetmeğe ve bu defterlere bir gün zarfında yazılı olan muameleleri ertesi günü öğleye kadar bir bordro ile murakabe mercilerine bildirmeğe mecburdurlar.

Kambiyo işleri yaptırnanlar bu işlerin ihtiyaç listelerine muvafık olduğunu isbat edici evrakı Kambiyo Müdürlüklerine ibraz ve tevdi etmeğe ve istenilecek malûmat ve izahatı vermeğe mecburdurlar.

Madde 26 — Bankalar ve bankerler nezdindeki döviz hesabı carisinde bakıyei matlûpları mevcut olan eşhas ve müessesat bu mevcutlarını ihtiyaç listesine tevafuk eden ihtiyaçlar için istimal edebilecekleri gibi banka gişelerinde de sattırabilirler.

Madde 27 — Bu kararnamede yazılı ahkâma muhalif harekette bulunanlara 1567 numaralı kanun mucibince hükmolunacak para cezalarının tahsilinde yarısına kadarı muhbirine verilir.

Madde 28 — Kambiyo müdürü bulunmıyan mahallerde murakabe vazifesi o mahallin en büyük malmemuru tarafından ifa olunur. Bunların salâhiyetleri derecesi indelicap Maliye Vekâletince tayin ve tahdit olunur.

Madde 29 — Türkiyede iş yapmak istiyen hariçte müesses ecnebi şirketler yapacakları işin istilzam ettiği sermayeyi hariçten döviz olarak getirmeğe mecburdurlar. Girdikleri iş icabı hariçten sermaye getiren inşaat şirketleri ve müteahhitler bu işlerin ifası esnasında hariçten doğrudan doğruya veya bilvasıta getirip sarfetmeğe mecbur oldukları dövizleri Türkiyede hangi bankaya sattıkları sorulduğu takdirde isbat edici vesaiki hazır bulundurmağa mecburdurlar.

Madde 30 — Alivre mal satışlarının mukabili olan dövizler bankalarca vadeli olarak satın alınabilir. Bankalar bu dövizleri de borsaya arz etmeğe mecburdurlar. Bu akitlerden mütevellit döviz borçları döviz olarak ödenir. Bu alım ve satımlar her defasında beş bin Türk lirası muadili

olan dövizden dun olamaz. Alivre mal satışları haricinde kalan ihracat eşyasına ait dövizin bankalarca borsaya arzedilmek şartile alınması satış vesaikinin bankalara teslimine mütevakıftır. Bundan mütevellit borçlar bankalarca tahsil olunacak mal bedelinin döviz ile kapatılır.

Madde 31 — Ecnebi memleketlerdeki efrat ve müessesatın Türkiyedeki bankalar veya şubeleri veya muhabirleri nezdindeki Türk lirası matlûplarının istimali bu kararnamenin 11 inci maddesine tevfi kan Kambiyo Müdürlerinin vizesine mütevakıftır. Bloke paraların sureti istimali Maliye Vekâletince bir talimat ile tayin ve Kambiyo Müdürlüklerine tebliğ olunur.

Madde 32 — Türkiyeye mal ithal eden tacirlerden ticaret bilançoları Türkiyeye karşı alacaklı olup da Türkiye ile ticaret muahedesi yapmamış olan memleketler malı getirenler ithal ettikleri emtia esmanını Cümhuriyet Merkez Bankasına yatırır lar. Merkez Bankasında bu memleketlerin her biri için ayrı ayrı hesabı cariler açılır. İşbu hesaplara yatırılan paralar alâkadar memleketlerin memleketimizdeki ashabı matlûba yapacakları tediyat nisbetinde ve tarih sırasile müstahiklerine verilir. Birinci fıkra mucibince mal ithal etmek isteyen tacirlerden malların esmanını Cümhuriyet Merkez Bankasına yatırmıyanların malları memlekete ithal olunmaz.

Madde 33 — İşbu kararnamenin 32 inci maddesi hükümleri Türkiye ile clearing mukavelesi yapmış olan devletler muvaredatına tatbik olunmaz.

Madde 34 — Cümhuriyet Merkez Bankası Maliye Vekâleti ile bilitilâf Türkiye ile münasebetleri olan ecnebi devletlerin salâhiyet tar ihraç bankaları veya diğer malî müesseseler ile iki memleket arasındaki nukut muamelâtını clearing usulü ile tanzim edecek itilâflar akit ve İcra Vekilleri Heyetinin tasdikına arz eylemeğe mezdur.

Madde 35 — 34 üncü madde mucibince bir memleketle clearing itilâfı yapıldığı takdirde itilâfname hâkimlerinin tesbit ettiği tediyat itilâf nâmenin bu hükümlerine göre yapılır.

Madde 36 — Döviz murakabesi ikame edipte Türkiye-

den memleketlerine yapılan ithalatın dövizlerini vermiyen memleketler ile ülkesi dahilinde Türkiyeden girecek malların ithalini menetmiş olan memleketlerden Türkiyeye gelen eşya için döviz verilmez. Bu memleketler mallarını Türkiyeye ithal etmek isteyenlerden malların Türk parasile tutarını Merkez Bankasına tevdi edilmiş olduğuna dair vesaik ibraz etmiyenlerin malları gümrüklerce memleket dahiline ithal olunmaz. Bu suretle Merkez Bankasına yatırılmış olan paralar ancak o memleketlere ithal edilmek üzere Türk malı mubayaası hususunda kullanılabilir

Madde 37 — Ülkesi dahiline giren mallar için yüzde muayyen bir nisbette döviz veren memleketler muvaridatına karşı aynı nisbette döviz ita olunup mütebaki kısmı için 36 inci madde mucibince muamele olunur.

Madde 38 — Haklarında 36 ve 37 inci maddeler ahkâmı tatbik edilecek memleketler isimleri Maliye ve İktisat Vekâletleri tarafından müştereken tesbit ve Kambiyo Müdürlüklerince bankalara tebliğ olunur.

Madde 39 — Türkiyeden ecnebi memleketlere eşya ve menkul kıymetler ihraç eden hakikî veya hükmî şahıslar bu eşya ve kıymetlerin bedeli olan dövizleri emirlerine geçtiği tarihten itibaren 15 gün içinde Türkiyede bir bankaya satmayan veya kendi namlarına Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankasına tevdi mecburdurlar.

Türkiye gümrüklerinden ihraç edildiği tarihten itibaren üç ay içinde malın satılmaması, avarya olması, müşteri tarafından tesellüm edilmemesi, müşterinin tediye müşkülâtına veya iflâsa maruz kalması, malın ihraç edildiği memlekette kambiyo tahdidatı mevzu bulunması gibi zarurî sebeplere binaen ihracat bedelini döviz olarak bankalara satamayan veya Merkez Bankasına tevdi edemiyen ihracatçılar taahhur sebeplerini kambiyo müdürlerine bir beyanname ile bildirmeğe mecburdurlar. Beyannamelerinde gösterdikleri sebepler kambiyo müdürlüklerince makul görülenlere yeniden mühlet verilir. Yedi ihtiyarlarında olmıyan esbaptan dolayı ihracat eşyası dövizlerini kısmen veya tamamen memlekete getiremeyeceklerini vesaik ibrazı suretile isbat edenler kambiyo müdürlüklerince bu mecburiyetten istisna edilebilirler. İhracat tacirlerinin ver

dikleri ihracat beyannamelerinden birer nüshasını gümrük idareleri tasdikli olarak gümrük muamelelerinin intacını takip eden gün içinde kambiyo müdürlüklerine tevdi mecburdurlar. İhracatı bir başkası namı hesabına icra edenler gümrüğe verecekleri ihracat beyannamelerinde bu ciheti tasrih ve namına ihracatı yaptığı tacirin isim ve şöhretini ve adresini irae eylemekle mükelleftirler. Hakikate muhalif beyanat bu kararname mucibince takibatı muciptir.

Madde 40 — İhracat yapanlar birincisi birinci kânun iptidasından şubat gayesine kadar ve diğerleri müteakip üçer aylık devreyi ihtiva etmek üzere her üç ayda bir aşağıdaki malûmatı havi bir beyanname tanzim etmeğe mecburdurlar.

A) Beyannamenin taallûk ettiği devre zarfında ihraç: ettikleri malın gümrük idarelerine mevdu ihracat beyannamelerinde yazılı miktar ve cinsi.

B) Gümrük beyanname numaraları ve tarihleri ve beyannamelerin hangi gümrüğe verildiği.

C) Malın hangi memlekete ihraç edildiği ve ihracatın kendi veya bir başkası namına mı yapıldığı.

D) Ne nevi para ile satıldığı ve her satış bedelinin döviz olarak balığı ve satışın kat'i veya «en consignation» mu olduğu.

E) Bu mallar mukabili ele geçen dövizlerin hangi tarihlerde hangi bankalara satıldığı.

F) Geçen devreden matlûbu olan döviz miktarından bu devrede ele geçirdiği miktarla bunların hangi bankalara hangi tarihlerde satıldığı.

G) Bu devredeki ihracattan alacağı kalan miktar.

Bu beyannameler taallûk ettikleri devrenin hitamından itibaren nihayet bir ay zarfında Kambiyo Müdürlerine makbuz mukabilinde tevdi olunur.

İhraç edilen her malın ticarî defterlere uygun ve ticarethane tarafından musaddak bir satış faturası suretinin beyannamelere raptedilmesi mecburidir. Bu faturalarda ihracat eşyası bedelinin hakikî satış bedelinden noksan gösterilmesi memnudur.

Madde 41 — İhracatçılar dövizlerine taallük eden hususat hakkında Kambiyo Müdürlüklerine istenilecek malûmatı vermek ve buna dair vesikaları tevdi etmekle mükelleftirler. İhracat eşyası döviz bankalar tarafından bu kararnamenin 25 inci maddesi mucibince verilecek kambiyo alış vesikasının ibrazı suretile tevsik olunur.

Madde 42 — İhracat eşyası bedeli ile ithalât eşyası bedellerinin mahsubu şeklinde takas muamelesi Maliye Vekâletinin müsaadesi olmadıkça yapılmaz.

Yalnız ihraç edecekleri malı iştirâ maksadile hariçten döviz celp ve bankalara satmış olan tacirlerin ihraç edecekleri mal bedelinden bu dövizlere tekabül eden kısmı ve Hükümetçe verilen mezuniyete binaen yapılan umumî ve hususî takaslar için döviz talep edilmez.

Ancak bu muamelelerin Kambiyo Müdürleri nezdinde tevsiki şarttır. Menkul kıymetlerin takası aynı kıymette olmak şartile Kambiyo Müdürlüklerinin müsaadesi ile icra olunur. İhracat eşyasına ait komisyon ve saire gibi masarîfın döviz vesaik ibrazı suretile Kambiyo Müdürlüklerinin mezuniyetile temin olunur.

Madde 43 — Yolcuların zatî eşyası bu kararname ahkâmına tâbi değildir.

Müteferrik maddeler

Madde 44 — 39 uncu maddenin hükümleri kânunuevvel 1932 iptidasından itibaren Türk gümrüklerinden ihraç edilen eşyaya şamildir. Mezkûr maddede gösterilen müddetler 3 kânunuevvel 1932 tarihinden hesap olunur.

Madde 45 — 39 uncu madde mucibince ihracat tacirleri tarafından verilmesi lâzımgelen üç aylık beyannamelerin mebdei 1 kânunuevvel 1932 dir.

Madde 46 — 42 inci madde 3 kânunuevvel 1932 tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 47— Türkiyeye gelen seyyah vapurlarında bu kararnamenin 21 inci maddesinde yazılı usul ve şerait dairesinde kambiyo ve ecnebi nukudu alımı muamelesini

ifaya Cumhuriyet Merkez Bakası veya bu bankanın tensip edeceği diğer bankalar mezundur.

Madde 48 — Türkiye ile clearing mukavelesi aktetmiş memleketlerden vadeli veya «en consignment» gelen mallar için ithalât tacirleri tarafından Cumhuriyet Merkez Bankasına verilen taahhütnamelere ademi riayet bu kararname mucibince takibatı muciptir.

Madde 49 — Bankalar ve Maliye Vekâletinden mezuniyet almış bankerler borsanın kapalı olduğu günlerde yalnız pazar günleri gişeleri açık bulunduğu müddetçe kambiyo ve ecnebi nukudu alımı muamelesini yapabilirler. Bu takdirde aldıkları kambiyo ve ecnebi nukudunu ertesi günü borsaya arz ve bordrolarına ithal ederler.

Madde 50 — Bankaların tâbi bulunduğu şerait dairesinde gişelerinde yalnız ecnebi siyahlarından kambiyo ve ecnebi nukudu alımı muamelesini yapmak istiyen vagonli ve saire gibi seyahâ acentaları bir beyanname ile Kambiyo Müdürlüklerine müracaat ederek mezuniyet almakla mükelleftirler. Bu muameleyi yapmağa mezun kılınan müesseseler müşterilerinden aldıkları kambiyo ve ecnebi nukudunun nevi ve miktarını ve satanın isim ve adresini ve tabiiyetini mübeyyi bir listeyi on beş günde bir Kambiyo Müdürlüklerine vermeğe ve bir gün zarfında aldıkları ecnebi nukudunu, bankaların kapalı olduğu günler müstesna olmak üzere, yirmi dört saat zarfında bankalara satmağa ve satış pusulalarını Kambiyo Müdürlüklerine ibraz eylemeğe mecburdurlar. Bu müesseseler tarafından satın alınan çekler ecnebi memleketlere ait bilet satış hasılatından tenzil edilerek Kambiyo Müdürlüklerinin müsaadesile aynen ihraç olunabilir.

Madde 51 — Memleketimizden transit suretile geçen alalûmum seyahâlar ve kısa bir müddet ikamet maksadile gelen ecnebilerle memaliki ecnebiyede müesses Türkler hudutta ilk gümrük merhalesine vurutlarında üzerlerinde bulunan ecnebi dövizini gümrük muayene memurlarına ibraz ederek pasaportlarına kayıt ve işaret ettirmeğe mecburdurlar. Alâkadar gümrük memurları da bu kayıt muamelesini pasaport muayenesi icra eden zabıta memurlarına terfîk edecekleri bir muayene memuru marifetile yap-

tırmakla mükelleftirler. Üzerlerinde ecnebi nukudu bulunmadığını beyan eden yolcuların pasaportlarına keyfiyet işaret edilir. Vurutlarından itibaren ne kadar müddetle olursa olsun ikamet etmiş olanlar mevcut dövizlerini çıkarabilmek için Kambiyo Müdürlüklerinin vizesini almak mecburiyetindedirler.

Madde 52 — Ecnebi sefaret ve Konsolosluk memurlarının Kambiyo Müdürlüklerinin mezuniyeti olmaksızın harice çıkarabilecekleri döviz namlarına gelen ve bankalara tevdi olunan döviz miktarını geçemez. Bu dövizlerden bankalara satılan kısmının tekrar mubayaası Kambiyo Müdürlüklerinin müsaadesine mütevakkıftır.

Madde 53 — Kambiyo Müdürlüklerinden ve kararnameye merbut ihtiyaç üstesine tevfi kan döviz talebinde bulunanların Türkiye dahil ve haricinde dövizler mevcut ise ihtiyaçları Kambiyo Müdürlüklerinin mezuniyeti ile evvel emirde bu dövizlerden olmadığı takdirde borsadan veya bankalardan mubayaa suretile temin olunur. Döviz talebinde bulunanlar beyannamelerinde bu ciheti tasrih etmek mecburiyetindedirler. Ne gibi ahvalde beyanname vermekten vareste kalınabileceği Kambiyo Müdürlüklerince tayin edilir.

Madde 54 — Bu kararname Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 9 ve 10 numaralı kararnameler yerine kaim olmuştur.

Madde 55 — Merkez Bankasının kanun ve nizamnamelerle verilmiş olan salâhiyetler dahilinde yaptığı muameleler bu kararname hükümlerinden müstesnadır.

Madde 56 — Bu kararname neşri tarihinden muteberdir

Madde 57 — Bu kararnamenin icrasına Maliye Vekili memurdur.

İhtiyaç listesi

Madde 1 — Memlekete ithal olunan alelûmum mal bedelleri için döviz ırsaline lüzum görülen ahvalde alâkadar müessesenin salâhiyettar imzalarını havi bir beyanname

muamele vergisi makbuzu ile sair vesaik raptolunarak Kambiyo Müdürlüğüne verilir. Bu beyannamede malın menşei, irsalı muktazi bedeli, bu bedelin hangi vadelerde tediye edileceği, evvelce tediye yapıp yapılmadığı beyanname sahibinin dövizleri mevcut olmadığı tasrih edilir. Bu beyannameler tetkik edildikten sonra Kambiyo Müdürlüğünce ashabına verilecek mezuniyete müsteniden döviz tedarik edilebilir. İbraz olunan vesaik Kambiyo Müdürlüğünce iptal edilerek ashabına iade olunur.

Madde 2 — Konsinyasyon şeklinde ithal olunan veyahut bazı müessesatın hariçteki merkezlerinden Türkiye'deki acenta veya şubelerine irsal edilen malların dövizleri bu müesseselerin malî vaziyetleri ve satış nisbetleri tetkik edildikten sonra Kambiyo Müdürleri tarafından verilecek müsaade üzerine temin olunur.

Bu dövizlerin temin zamanı yine Kambiyo Müdürlüklerince tayin ve ibraz olunan vesaik iptal olunur.

Madde 3 — Alelûmum masarifi dahil olduğu halde transit eşya bedelleri ancak transit dövizle ödenir. Transit eşyasının hariçten gelen dövizleri Kambiyo Müdürlerinden alınacak mezuniyete müsteniden bankalarda bir hesaba matlûp kaydedilir. Harice borçlanılan transit emtia bedelleri de yine Kambiyo Müdürlerinin müsaadesile bu hesaptan tesviye olunur.

Bu eşya için bankalardan alınan döviz avansları aynı hükme tâbidir.

Madde 4 — Yataklı Vagon Şirketi, ecnebi vapur acentaları gibi memaliki ecnebiyede müesses şirketlerin memleketimizdeki şubelerinin hasılatından indelicap memaliki ecnebiyedeki merkezlerine sevkolunacak miktarı için kambiyo müdürlükleri vizesile kambiyo alınabilir.

Sigorta şirketlerinin memaliki ecnebiyede tediyesine mecbur oldukları hasarat bedeli müstesna olmak üzere sigorta primi olarak memleketten çıkarılacak mebalığın retrosesyon suretile elde edebilecekleri mukabil primler tarikile teminine imkân bulunmadığı sabit olmadıkça döviz verilmaz.

Madde 5 — Türkiye'de icrayı faaliyet eden yerli ve ec-

nebi şirketlerin hariçte bulunan hissedar ve hâmillerine tediyesi icap eden hissei temettü veya faizin miktarı ile bunlara tekabül eden kambiyo ihtiyaçları şirket heyeti umumiyesinin tasdikına iktiran etmiş meclisi idare raporlarının kambiyo müdürlüklerince tetkiki suretile tesbit olunur. Bu suretle tesbit olunan mebalığın transferinin zamanı icrası her sene umumî döviz vaziyetine nazaran Maliye Vekâletince tayin olunur.

Memaliki ecnebiyede seyahatten mütevellit kambiyo İhtiyacı

Madde 6 — Umumî, hususî ve mülhak bütçelerle idare olunan resmî devairle menafii umumiyye hadim müessesesattan bulunduğu kanunen tanınmış olan müesseseler ve sermayesinde Devletin iştiraki bulunan şirket ve müesseseler tarafından:

A - Memuriyeti muvakkate ile gönderilecek memur ve müstahdemlere - Hariciye Vekilliği kuryeleri müstesna - döviz mezuniyeti verilmesi evvel emirde İcra Vekilleri Heyetinden karar istihsaline mütevakıftır. Bu gibilere verilecek döviz miktarı Heyeti Vekile kararında tayin edilecek miktardan ibarettir. Kuryelere verilecek kambiyo miktarı.

Hariciye Vekâletinden verilecek vesaika istinat eder.

B - Memuriyeti daime ile gönderilenler, esnayı seyahatte yapacakları zarurî masraflara mukabil mensup oldukları daire ve müesseselerden getirecekleri vesaika istinaden bir aylık maaşları nisbetinde.

C - Tahsil için gönderilecekler, muhtelif ecnebi memleketlerin hayat pahalılığına göre Maarif Vekâletince tayin olunacak hadler dairesinde kambiyo müdürlüklerinin vizesile kambiyo mezuniyeti verilir. Bunlardan tettebbü için gönderilecekler tahsil için aynı memlekette bulunanlara verilen miktarın azamî bir misline kadarı verilebilir.

Bu haddin fevkinde kambiyo verilmesi İcra Vekilleri Heyeti kararma mütevakıftır.

D - Büyük Millet Meclisi azalarından sureti hususiyede Avrupaya gitmek isteyenlere verilecek döviz miktarı her ay için aylık tahsisatları miktarile mukayyettir.

E - Yukarıda gösterilen devair ve müesseseler memurin . ve müstahdemininden mezunen memaliki ecnebiyeye gidecek olanların kambiyo ihtiyacı 9 uncu madde ahkâmına tevfikân temin olunur.

Madde 7 — Türkiyede mukim Türk ve ecnebilere kendi hesaplarına tahsil veya tettebbü için seyahat ve ikamet edeceklerden:

A) Seyahat edeceklerin beyannamelerine raptedecekleri seyahat evrakı müsbitesi olarak vizeleri ikmal edilmiş pasaport.

B) İkamet eden namına hareket edenlerin beyannamelerine raptedecekleri mektebe kayıt ve müddeti devamı mübeyyin mahallindeki Türk talebe müfettişliğinden, bunların bulunmadıkları yerlerde Türk sefaret veya konsoloshanesinden ve bunların da bulunmadığı yerlerde mektep idaresinin en büyük âmiri tarafından musaddak mektep vesikası ibraz eylemeleri şarttır. Mektep vesikası senelik devrei tahsil müddetine şamil olmak üzere bir defa için talep ve kabul olunur. Bunlardan tahsil için gidecekler avdet masraflarına mukabil ikinci mevki bilet esmanı ve Türkiye haricindeki ikamet müddeti için ayda aynı ülke veya şehirde Hükümet veya resmî bir idare hesabına tahsilde bulunanlara verilen miktara kadar kambiyo verilir.

C) Meslekî malûmatını tevsî maksadile gidenlere sebebi ikametlerini mübeyyin konsolosluktan ve bulunmayan yerlerde devam ettikleri müesseselerden bir vesika ibraz etmek şartile aynı memlekette tahsilde bulunanlara verilen miktarın azamî bir misli fazlasına kadar kambiyo verilebilir.

D) Tahsil ve tettebbü maksadile bulundukları memleketten diğer bir memlekete gitmek mecburiyetinde kalanların orada bulundukları müddetçe alacakları aylık tahsisata ilâveten bu yüzden vuku bulacak seyahat masrafları tevsik edilmek şartile ayrıca verilir.

Madde 8 — Mezunen memaliki ecnebiyeye gitmiş ve gidecek olan mütekaillerin maaşları için verilecek kambiyo müsaadesi azamî altı ay devam edebilir.

Madde 9 — Sıhhi, ticari veya zarurî sebeplerle vaki olacak seyahatler için sebep ve maksadı seyahate ve gidilecek memleketin hayat pahalılığına göre ayda 100 liradan 200 liraya kadar kambiyo talepleri doğrudan doğruya kambiyo müdürlüklerince kabul ve terviç olunur. Bunların avdet masrafları yine kambiyo müdürlüklerince tayin olunur. Bu miktardan fazla kambiyo talepleri Maliye Vekâletince tetkik ve bir karara raptolunur. Sıhhi sebeplerle seyahat ve ikamet edenlerin dahil oldukları hastahane veya sanatoryom müdürlerinden veya tabibi müdavileri olan profesörden masarifi şehriyeyi mübeyyin olarak alacakları fatura veya raporlar muhteviyatı Türk konsolosluğundan tasdik edildikten sonra kambiyo müdürlüklerinin vizesile verilir. Tevsik edilen başkaca tedavi ve operasyon masrafları varsa ayrıca nazarı dikkate alınır.

Madde 10 — Yukarıdaki maddelerde yazılı kambiyo miktarı Avrupa kıtasile Türkiyeye yakın olan memleketler dahilindeki seyahat ve ikametlere mahsus olup memaliki ecnebiyeden Şimalî ve Cenubî Amerika ile Aksayı Şark, ve memaliki baideye gidecek olanların yol ve ikamet masraflarından mütevellit kambiyo ihtiyacı hakikî ihtiyaca göre kambiyo müdürlerince tesbit edilerek verilecek mezuniyet üzerine bankalarca temin olunur.

Madde 11 — Türkiye mütemekkin eşhas ve müessesatın memaliki ecnebiyedeki ihtilâf veya davalarını hal ve takip için Türkiyeden gönderecekleri vekillerin şahsî masrafları haricinde ihtiyarına mecbur kalacakları masrafları veya mahallerinde tayin edecekleri vekillerin masraf ve ücretleri ve sergi ve panayırlara mal göndereceklerin yer kiralrı ve reklâm ve saire gibi iştirak masrafları ve ticarî ve sınaî ve malî müessesatın muayyen bir iş için muvakkaten memaliki ecnebiyeden celb edecekleri mütehassısların harcırah ve ücretleri gibi hususattan mütevellit kambiyo ihtiyacı bu bapta alâkadarlar tarafından verilecek beyanname ve işin icabına göre talep olunacak evrakı müsbite üzerine kambiyo müdürlüklerinden mezuniyet alındıktan sonra bankalarca temin olunur.

Madde 12 — Seyahat edecek zevat vizeleri ikmal edilmiş pasaportunu ibraz etmeğe ve maksadı seyahatini ve.

müddetini ve talep ettiği kambiyo miktarını bir beyanname ile bildirmeye mecburdur. Alelûmum pasaportlara kambiyou verildiği şerh ve imza olunur.

Türkiyede çalışan ecnebilerin ailelerine para göndermelerinden mütevellit kambiyo ihtiyacı

Madde 13 — Resmî veya hususî devair ve müessesatta çalışıp Türk parası ile aylık veya ücret alanlardan hariçte iâşesile mükellef bulundukları efradı ailelerine para göndermek isteyenler mahalli istihdamlarla şehri ücretlerini natık olmak üzere tanzim edecekleri ve müstahdem bulundukları müesseseye tasdik ettirecekleri beyannameyi Kambiyo Müdürlüklerine tevdi edeceklerdir. Bu gibilerin kambiyo müdürlüklerinin müsaadesile şehri gönderebilecekleri miktar aylık kazançlarının her türlü vergi ve tevkifat çıktıktan sonra azamî sülüsüne kadar olan kısmından ibarettir.

Madde 14 — Türkiyede kendi hesabına çalışan ecnebilere hariçte iâşelerde mükellef bulundukları efradı ailelerine para göndermek isteyenlerin kambiyo ihtiyaçları şehri kazançlarını mübeyyin olarak tanzim ve mahallî vergi idarelerince tasdik edilecek beyanname üzerine şehri kazançlarının vergi ve tevkifat çıktıktan sonra keza sülüsünü tecavüz etmemek üzere Kambiyo Müdürlüklerinin vizesile temin olunur. Bu gibilerin şehri irsalâtı Maliye Vekâletinin müsaadesi olmadıkça üç yüz Türk lirası mukabilini tecavüz edemez.

Madde 15 — Gerek seyahat faslında ve gerek bu faslında tayin edilen miktarlar azamî hadleri teşkil ettiğinden alâkadarların haline hariçte bulunan efradı ailelerinin adedine göre Kambiyo Müdürlüklerince bu miktarlardan tenzilât yapılabilir.

Türkiyeden usulü dairesinde gitmiş ve memaliki ecnebiyede tesisi ikamet etmiş olan Türk ve ecnebilere Türkiyede iratlarından mütevellit kambiyo ihtiyacı

Madde 16 — Kararnamenin mer'iyetinden evvel me-

maliki ecnebiyeye gitmiş ve orada tesisi ikamet etmiş olan Türkler ile hariçte teessüs etmek üzere Türkiyeyi terketmiş veya edecek olan ecnebilerin Türkiyedeki iratlarından mütevellit kambiyo ihtiyaçları vekilleri tarafından mürselünileyh olan irat sahibinin Türkiyeden sureti ve sebep ve tarihi mufarakatlerini ve mahalli ikametini ve ailesinin adedi nüfusunu ve Türkiyede iradının menbainı ve miktarını ve göndermek istediği paranın miktarını mübeyyin olmak üzere tanzim edilecek beyanname malûmatı mezkûreyi teyit edecek vesaikle beraber Kambiyo Müdürlüğüne tevdi olunduktan sonra mezkûr müdiriyeççe tesbit edilecek miktar bankalarca temin olunur..

Ancak bu meblâğ ayda bir tek nüfus için 100 lira olup "buna inzıman edecek her nüfus için yirmi beş liradır. Bu suretle verilecek mezuniyetin miktarı azamî 200 liradan ibarettir. Fazlası hakkında Maliye Vekâletinden mezuniyet alınması lâzımdır.

İrat şunlardır.

- 1 - Gayrimenkul icarından mütevellit kira bedelleri ve bunların satışından mütehassıl mebalîğ,
- 2 - Türkiyedeki bankalarda mahfuz bilcümle esham ve tahvilât hissei temettü ve faizleri ve bunların satışından mütehassıl mebalîğ,
- 3 - Resmî ve hususî müessesattan verilen tekaüt maaşları,
- 4 - Türkiye bankalarındaki mevduat ve bunların tahakkuk eden faizleri,
- 5 - Türkiyede aktedilmiş olan kaydi hayat sigortaları dolayısıyla muayyen vadelerde alınan iratlar,
- 6 - Bu kabil sigorta poliçalarının, sigorta şirketleri tarafından satın alınmasından mütevellit iştirâ bedelleri,
- 7 - Müddeti hitam bulması dolayısıyla sigorta edilen şahsa tediyesi icap eden sigorta bedelleri,
- 8 - Memurini hâriciye'nin Türkiye bankalarındaki .mevduatı ve faizleri,
- 9 - Veraset ve vesayetten mütevellit matlûbat.
- 10 - Tayyare piyangosu ikramiyeleri,

Madde 17 — Başka bir memlekette teessüs etmek üzere Türkiye'yi terketmek isteyenlerin emval ve emlaklarının tasfiyesi neticesinde elde edecekleri bedelin dövize tahvil edebilmeleri İcra Vekilleri Heyetinin kararma bağıdır. Ancak kanun ve karara müsteniden Türkiye'de ikametleri menedilip mallarını tasfiyeye mecbur kalanlar Maliye Vekâletince tesbit edilecek nisbet ve şartlar dairesinde döviz müsaadesi alabilirler.

Madde 18 — Kitap, gazete, mecmua ve müteferrik bazı alât ve edevat ve umuru hayriyeye müteallik taahhüdât, mualecat ve saire gibi gönderenin hal ve vaziyetine göre ve mecmu bedeli ayda yirmi beş Türk lirasını tecavüz etmiyen ve hakikî bir ihtiyaçtan tevellüt ettiğine kanaat edilen müteferrik kambiyo talepleri Kambiyo Müdürlüklerinin vizesine lüzum olmadan yalnız Merkez Bankası ve şubelerince kabul ve temin olunur. Bu gibi talepler dolayısıyla çek verilmeyip havalename yapılır. Merkez Bankası, tarafından verilen bu havalenamelerin aylık bir icmalı her ay sonunda Maliye Vekâleti Kambiyo Müdürlüğüne tevdi edilir.

Madde 19 — Bu listede yazılı olmıyan havale 50 liraya kadar olan talepler Kambiyo müdürleri tarafından bittetkik hakikî bir ihtiyaca tekabül ettiği tahakkuk eylediği takdirde mezkûr müdiriyetler tarafından verilecek müsaade üzerine temin ettirilir.

Daha fazlası için Kambiyo Müdürlerine vaki müracaatlar Maliye Vekâletince tetkik ve icabı tayin ve ifa olunur. Ancak çok mühim ve müstacel ahvalde gerek Kambiyo Müdürlerinin iş'arı ve gerekse alâkadarların doğrudan doğruya müracaatları üzerine Merkez Kambiyo Müdürlüğü tarafından lâzımgelen müsaade verilmekle beraber keyfiyet derhal makamı Vekâlete arz olunur.

Madde 20 — Gerek ticarî ve gerekse ticarî mahiyeti haiz olmıyan herhangi bir ihtiyaç ve hizmet için kambiyo idarelerinden istihsal olunan döviz müsaadelerinin her hangi bir sebeple tamamen veya kısmen ademi istimali

Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 9 numaralı kararname 2296 ve 10 numaralı kararname 2342 sayılı Resmi Gazetededir.

İmlinde alâkadarların bu müsaade vesikalarının kambiyo idarelerine ibraz edip iptal ettirmeleri mecburidir. Aksi hareket alâkadarlar hakkında kanunî takibat icrasını muciptir.

Talimatnameler

Muhacir ve Mültecilerin kabulleri, kayıtları ve nakilleri hakkında talimatname

1 — Muhacir ve Mülteciler Türkiyeye huduttan girdikleri veya şimendifer, vapur ve sair nakliye vasıtasından çıktıkları yerin Valisine veya Kaymakamına üç gün zarfında müracaatla ellerindeki pasaport veya diğer vesikaları vererek kendisini ve beraberindeki aile efradını yazdırıp (1) numaralı beyannameyi imzalamaya mecburdurlar. Pasaport veya diğer vesikaları evrakı müsbite olarak bu muhacirin beyannamesiyle birlikte muhafaza olunur. Pasaportu veya başka bir vesikası olmyanların beyannameleri mahalli mahsusuna olmadığı işaret olunur.

2 — Valiliklere ve Kaymakamlıklara müracaat eden muhacir ve mültecilerin 4 üncü madde hükümleri dairesinde muhacir olup olmadıkları tetkik olunur. Bu şartları haiz oldukları görülenlere tabiiyet beyannamesi imzalatıldıktan sonra «Muhacir kâğıdı» verilir.

Kanunun 4 üncü maddedeki şartları haiz olmayanlara muhacir kâğıdı vermek ve bunlardan tabiiyet beyannamesi almak memnudur.

Türk ırkına mensup olup ta müslüman bulunanlar aleliltâk muhacir olarak kabul olunur. Tatarlar, Karapapaklar, Pomaklar, Boşnaklar, Gürcüler, meskûn Çingeneler, Lezkiler de müslüman oldukları takdirde kabul olunurlar. Ancak bunlardan şüpheli görülenler hakkında tahkikat yapılmak lâzımdır.

3 — Hükümetten iskân istemeyen Türk muhacirlerin muhacir kâğıtlarına «serbest» kelimesi yazılır. Hükümet

ten iskân istemediği halde mecburî ikamete tâbi tutulanların muhacir kâğıtlarına iskân yerleriyle beraber «mecburî iskân» ibaresi ve Hükümetten iskân isteyenlerin muhacir kâğıtlarına da iskân yerleri yazılmakla beraber (İskân) kelimesi de ilâve olunur.

4 — Türkiyede tavattun etmek maksadiyle gelmemiş olan mültecilerle Türk kültürüne bağlı olmayanlara muhacir kâğıdı verilemez ve bunlara tabiiyet beyannamesi', imza ettirilmez, bir yerde iskân da edilemezler.

Bunlara ikamet teskeresi verilerek haklarında Ecnebi muamelesi tatbik olunur.

Bunlar da vilâyet tarihiyle vekâlete bildirilirler. Bu nevi mülteciler hakkında verilmiş olan emirlerin hükümleri bakidir.

5 — Muhacir pasaportu veya vizesi almaksızın veya almaksızın muntazam Ecnebi pasaportu ile gelmiş bulunan ve Türkiyede yerleşmeği kasteden Türkler ve kanunun 4 üncü maddesinde gösterilen sebepleri ihtiva etmeyen Türkten gayri müslümanlar muhacir olarak Türkiyede yerleşmek arzusunu gösterdikleri andan itibaren derhal muhacir muamelesine tâbi tutulurlar ve kendilerine tabiiyet beyannamesi imzalatırılıp diğer muameleleri de ana göre tamamlanır.

6 — Balkan Harbinden ve umumî harplerden sonra, terk edilmiş yerler halkından olup hakkı hıyarını Türkiye lehine kullanıp Türk tabiiyetini muhafaza etmiş olan müslümanlar Türkiyeye hicret ettikleri takdirde bunlarda aynen muhacir muamelesi görürler. Ancak bunlar Türk tabiiyetini muhafaza etmekte olduklarına göre bunlara tabiiyet beyannamesi imzalatmağa lüzum olmayıp bunlara muhacir hakkından istifade etmek üzere yalnız muhacir kâğıdı verilecektir.

Bunlar da diğer muhacirler gibi iskân görürler ve gümrük, vergi, askerlik ve diğer muafiyetlerden istifade ederler.

Türkiyenin bugünkü hudutları dahilinde topraklarda sakin iken Lozan ahitnamesinin mevkiî meriyete girdiği tarihten sonra ticaret, san'at, amelelik veya her hangi bir

suretle Türkiye haricinde yurt tutmuş bulunan müslümanlar muhacirlik hakkından istifade edemezler.

7 — Eşya ve hayvan getiren muhacir ve mülteciler bu eşya ve hayvanlar için ellerinde mevcut vesikaları valiliğe veya kaymakamlığa göstermeğe mecburdurlar. Böyle bir vesika ibraz edemiyenler için örneği (3) numara ile bağlanan bir eşya ve hayvan beyannamesi doldurulup kendisine ve reşit efradı ailesine imzalatılır.

Bu suretle verilen vesikalar veya alınan beyanname üzerine bu eşya ve hayvanların bu muhacir ve mülteciye ait olup olmadığı beraberlerinde bulunan veya kendisini tanıyan kimselerden derhal tahkik olunur. Tahkik edecek kimse yoksa memleketinden sorulmağa kalkışılmıyarak gösterilen vesikalarla veya alınan beyanname ile iktifa olunmak zarurîdir.

(Ancak İskân kanununun 32 inci maddesinde yazılan gümrük verilerek geçirilecek eşya ve hayvanlar ile iki bin liradan fazla ticaret eşyası veya mamul san'at eşyası getirenler vesika ibraz edememişlerse bunların eşyası hakkında bilâhara Konsolosluklar vasıtasıyla tahkikat yaptırılmak mecburîdir.)

Bu tahkikattan sonra tabiiyet beyannamesi imzalayan muhacir ve mülteci için örneği (4) No. ile iliştirilen (eşya ve hayvan kâğıdı) doldurulur ve vali veya kaymakam tarafından imzalanarak eşya ve hayvan vesikaları ve beyannamesiyle birlikte gümrük dairesine yollanır

Eşya ve hayvan kâğıdı doldurulurken kanunun 31 inci maddesine gümrüksüz geçmesi icabeden eşya ve hayvanlar hizasına kırmızı mürekkeple (Gümrüksüz) ve 32 inci maddeye göre gümrük verilmesi icap edenlerin hizasına da yine kırmızı mürekkeple (Gümrüklü) kelimeleri yazılacaktır.

Bu muamelenin muhacırları ve mültecileri bekletmeyecek şekilde sür'atle yapılması ve mümkün olduğu kadar yirmi dört saatten fazla sürdürülmemesi icap eder.

Gümrük memurları vali veya kaymakamlar tarafından imzalanan (eşya ve hayvan kâğıdı) üzerine başka vesika aramaksızın ve başka muameleye lüzum görmeksizin bu

kâğıtta yazılı eşya ve hayvanları iskân kanununun 31 inci maddesine uygun olanları gümrüksüz ve 32 inci maddesine uygun olanları gümrüğünü alarak serbest bırakırlar.

Eşya ve hayvan kâğıtları ile bunların merbutu vesikalar gümrük dairelerince evrakı müsbite olarak saklanır.

8 — Kanunun 31 inci maddesinde yazılı cemaata ait eşyaların da gümrüksüz çıkarılma muamelesi aynı surette ikmal olunacaktır Ancak bu eşyanın bilâhara yerleştikleri yerde yine cemaat hususâtında kullanılması meşrut olduğundan bu husus yerleştikleri yerlerde kaymakamlarca tahkik edilmek üzere o yerin kaymakamlığına bildirilecek ve takip olunacaktır.

9 — Tabiiyet beyannamesi imzalayan muhacırların ve mültecilerin gümrük muameleleri nakilleri iskân memurları veya vali ve kaymakamlarca memur edilen kimseler tarafından ikmal edilecek ve para mukabilinde komisyoncular veya başkaları tarafından bu muamelelerin yapılması menolunacaktır. Bu muamelelerin azamî sür'atle bitirilmesi muhacırların bu muameleler için yirmi dört saatten fazla beklememesi ehemmiyetle matluptur.

Muhacir ve mültecilerin nakilleri esnasında misafir kalmağa mecbur oldukları yerlerde kendilerine ücretsiz misafir olabilecek yer temin olunmak ve gümrüksüz geçen eşya ve hayvanlarının da ücretsiz muhafaza edilmesini temin etmek mecburidir. Muhacırların ve mültecilerin komisyoncular, hancılar, otelciler ve' rehberlik ve saire namı altında hareket eden kimseler tarafından her ne nam ve maksatla olursa olsun soyulup masraf yapmalarına ve ellerindeki eşya ve hayvanları yok bahasına elden çıkarmalarına meydan vermiyecek kafi tedbirler alınması ve bilâkis bunlara her hususta en yüksek kolaylıklar ve yüksek şefkatler gösterecek tedbirler ittihaz olunması vali ve kaymakam beylerce ve emniyet ve jandarma âmir ve memurlarınca birinci derecede göz önünde tutulacaktır.

10 — Kaymakamlığa müracaat eden muhacir ve mülteciler hükümetten iskân istiyorlarsa kaymakamlık müstacel bir telle doğruca Nüfus Umum Müdürlüğüne bunların aile ve nüfus miktarlarını ve memleketlerini ve ırklarını, konuştukları ana dillerini, Türkçe bilip bilmedikleri-

ni ve nerede iskân istediklerini bildirecek ve gelen cevaba göre bunları gösterilen yerlere gönderecektir.

Muhacir ve mülteciler Türk ırkına mensup olup ta iskân istemiyorlarsa bunları istedikleri yere gitmekte serbest bırakacak ve yalnız ihtiyarı ikamet edecekleri yeri beyannamelerine yazarak beyannamelerini tabiiyet muamelesi ikmal edilmek üzere doğruca Nüfus Umum Müdürlüğüne yollıyacaktır.

Türk ırkına mensup olmıyan, muhacir ve mülteciler Hükümetten iskân istemeseler bile serbest bırakılmayıp bunlar da birinci fıkra mucibince telle Nüfus Umum Müdürlüğüne bildirilecek ve oradan gösterilen yere sevkolunacaklardır.

11 —Muhacırlar ve mülteciler kaymakamlıklara ilk müracaatlarında kendilerinden tabiiyet beyannamesi alınmakla beraber o yerin Hükümet tabibi tarafından derhal muayene olunurlar. Muayene neticesinde hasta oldukları anlaşılanlar en yakın Hükümet veya İdarei Hususiye veya Belediye hastahanelerine gönderilip orada meccanen tedavi edilirler.

Muhacir ve mülteciler muayene edilmeden bir yere sevk edilmezler.

Serbest iskân istiyenlerin de muayeneleri mecburidir.

12 — Devlet veya İdarei hususiye veya belediye hastahanelerinde tedavi edilen muhacırlar, mülteciler ve göçebeler ve naklolunanlar gerek bu hastahanelere kadar, gerek bu hastahanelerden iskân yerlerine kadar Devlet kara ve deniz nakliye vasıtalarından meccanen ve imtiyazlı nakliye şirketlerinin asgarî tarifelerinden istifade ederler.

13 — Tabiiyet beyannamesi bir ailenin reisine ve aile efradından reşit olan erkek ve kadınlara imzalatılır. Reşit olmıyanların imzalamalarına hacet yoktur.

İmza atacak kadar yazısı olmıyanlara sağ elinin şehadet parmağı bastırılır ve altına bunların parmakları izi olduğu iki maruf şahide imzalatılır ve memur tarafından da imzalanır.

14 — İskân kanunu reşit olmıyan küçüklerin de mu-

hacir olarak tabiiyetimize kabulüne müsaade vermiş olduğundan ana ve babası veya bunlardan biri veya kan ve civar veya sihri hısımları bulunmayan küçükler için de birer beyanname doldurup kendilerine imzalatılır veya parmak iziyle tasdik ettirilir ve bunlar da müstakillen tabiiyetimize alınır.

15 — Tabiiyet beyannamelerine, eşya ve hayvan beyannamelerine ve kâğıtlarına ve muhacir kâğıtlarına ve nakil varakalarına ve bunların suretlerine pul yapıştırılmaz ve muhacirlardan alınacak veya kendilerine verilecek diğer evrakada pul yapıştırılmaz.

16 — İskân yerine veya yerleşeceği yere giden her muhacir elindeki muhacir kâğıdını bir hafta içinde götürüp nüfus dairesinde kayıt ettirmeğe ve arkasını damgalatmağa mecburdur. Nüfus daireleri bu kâğıtlar üzerine bu kâğıtların içindeki insanları derhal muhacir defterine kayıt etmeğe ve kayıt ettiği muhacir kâğıdının arkasına kayıt tarihiyle kayıt numarasını yazıp tasdik etmeğe ve bu ailenin kaydını ilişik (5) numaralı numunesi veçhile doldurup kaymakama imzalattıktan sonra doğruca Nüfus Umum Müdürlüğüne göndermeğe mecburdur.

17 — Her kazada Nüfus dairelerince ilişik (6) sayılı numunesi veçhile birer muhacir defteri tutulacak ve muhacir kâğıtlarına müracaat eden her muhacir bu deftere yazılacaktır. Tabiiyet beyannamesi vererek henüz muhacir kâğıdı almamış muhacirlardan da tabiiyet beyannamesi alınıp muhacir kâğıdı verilir. Bunlar da bu deftere kayıt olunur.

18 — Hangi kazada yerleşeceğini kararlaştıramamış olan serbest muhacirlar oturdukları kaza Nüfus memurluğuna muhacir kâğıdını gösterip kendini kayıt ettirmeğe ve o kazayı terkederek başka kazaya gidecek olursa gittiği kazadan keza yeniden kendini yazdırmağa mecburdur.

19 — Muhacir defterine yazılan her muhacir kâğıdı arkasına kayıt tarihi ve muhacir numarası ve kaydın yeri yazılır. Başka bir yerin muhacir defterine kayıt edilmiş olan muhacir kâğıtları kayıt olununca sekiz gün içinde evvelce kayıt olunduğu yere bir tahriratla (6) numaralı nu-

mune veçhile bildirilerek o yerdeki kaydı kapattırılır. Aynı zamanda Nüfus Umum Müdürlüğüne de bildirilir.

20 — Mecburî ikamete tâbi tutulan muhacirlerle hükümetçe iskân gören muhacirlerin muhacir kâğıtları iskân yerlerinin haricinde bir muhacir defterine kayıt edilmez.

21 — Bir ailenin muhacir kâğıdına yazılı olan fertlere talepleri üzerine o kaza muhacir defterine yazıldıktan sonra bundan ifraz suretiyle müstakillen muhacir vesikası doldurup vermeğe kaymakamlıklar salahiyetlidirler. Ancak bu ifraz aile muhacir kâğıdının arkasına ve muhacir defterinde bu ferdin hizasına bir şerhle yazılmak mecburidir.

22 — Muhacir kâğıtlarının hükmü bir yıldır. Bunun için bu kâğıdın başlangıcı ve sonu kâğıdın üzerine yazılacaktır. İfraz suretiyle verilen muhacir kâğıtlarının hükmü bir yıl olmayıp asıl aile muhacir kâğıdı üzerinde yazılı tarih başlangıç olarak yeni kâğıdın verildiği tarihte yıl dolmak üzere ne kadar zaman kalmış ise o kadar müddet için muteber tutulur. Bunun için ifraz suretiyle verilen muhacir kâğıtlarına bu hesap üzerinden müddetin sonu ve yine asıldaki başlangıç tarihi yazılmalıdır.

23 — Muhacir kâğıdı alan her muhacir bir yıl içinde tabiiyet muamelesini ikmal ettirip kendisini oturduğu yerdeki nüfus kütüklerine yazdırtmağa ve doğum kâğıdı almağa mecburdur.

24 — Muhacirlardan tabiiyet beyannamelerini alan kaymakamlıklar bir hafta içinde bu beyannamelerin aslını nüfus dairesinde alıkoyarak tasdikli üçer nüshasını doğrudan Nüfus Umum Müdürlüğüne göndermeğe mecburdur.

25 — Vali, kaymakamlar muhacir ve mülteci kayıt işlerini kaza dahilinde iskân memurları varsa bunlara veya münasip gördüğü memurlara tuttururlar. Ancak gerek tabiiyet ve gerek eşya ve hayvan beyannamelerini muhacirlerin tevdi ettikleri pasaportları ve diğer vesikaları yüzer yüzer ciltleterek ve yüz varaktan az olanları bir kartonda bulundurarak nüfus dairelerinde hıfzettirirler.

Bu evrak nüfus dairelerinde demirbaş eşya gibi haleften selefe muntazaman devrolunmak suretiyle hıfzolunur.

26 — Merkezden tabiiyet muamelesi ikmal edilip evrakı gönderilen muhacirler iskân gördükleri veya yerleştikleri yerde nüfus kütüklerine kayıt olunurlar ve ellerindeki muhacir kâğıtları geri alınıp tabiiyet evrakıyla birlikte nüfus dairesinde hıfzolunur.

Bunlardan serbest iskâna tabi olanların nüfus kâğıtlarında «serbest» Hükümetçe iskân görenlere «iskân» ve bir yerde mecburi iskâna tabi olanlara da «mecburi iskân» kayıttan ve iskân mahalleri verilecek nüfus hüviyet cüzdanının yer değiştirme kısmına kayıt olunur. İskân tarihleri de yazılır.

Muhacirlerin nakilleri

27 — Trenlerle ve Vapurlarla meccanen veya tenzilâtı tarife ile toptan gönderilecek muhacir ve mültecilerin ve eşya ve hayvanlarının birer tasdikli defteri kaymakamlıklara istasyon şeflerine veya vapur acentalarına verilir. Bu defter mucibince bu muhacir ve mülteciler ve eşya ve hayvanları sevkolunacaktır.

Bu defterlerde bunların binecekleri ve incekleri istasyonlar veya limanlar sarahatle yazılacaktır.

Gidecekleri yere göre trene ve andan sonra vapura ve keza andan sonra da trene binecek olan muhacir ve mülteci kafileleri için her ayrı hat ve ayrı vapur için (binecek ve incek yerler sarahatle gösterilmek üzere) ayrı defterler tanzim olunacak ve bu kafilenin başı yapılan kimse vasıtasile tren istasyon şeflerine veya vapur acentelerine verilecektir. Bu suretle verilmiş olan defterlerin başka kaymakamlıklarca ayrıca tasdikine lüzum yoktur. Yalnız bu kafilelerin binecekleri ve incekleri yerler kaymakamlıklarına telle malûmat verilir. Telgrafi alan makam bu muhacirleri bekletmeksizin nakillerini temin edecek tedbirleri almağa mecburdur.

28 — İskân yerlerine müteferrik gidecek olan muhacirlerle serbest iskân isteyen muhacirler muhacir kâğıt-

larının eşya ve hayvan kâğıtlarının fotoğraflı vali veya kaymakamlarca tasdikli suretlerini göstererek Devlet vesaitinden meccanen ve imtiyazlı nakliye vasıtalarından asgarî tarife yolundan istifade ederler. Bu muhacir ve eşya ev hayvan kâğıtları suretlerinde muhacirin nereden bineceği ve nerede ineceği serahatle yazılır ve altı tarihle veya vali veya kaymakamın imzasıyla tasdik olunur.

Eşya ve hayvan kâğıtlarına yapıştırılacak fotoğraflarda aile reisinin fotoğrafı kâfi isede muhacir kâğıdına yapıştırılacak fotoğrafta meccanen ve asgarî tarife ile nakilden istifade edecek aile fertlerinin fotoğrafları bulunmak ve bu fotoğraflar ılsak edildiği muhacir kâğıdı sureti üzerinde vali veya kaymakamlık mühürü ile mühürlenmiş bulunmak lâzımdır.

29 — Hükümet kararıyla dahilde bir yerden diğer yerlere nakledilenler de o yerin kaymakamlığından verilecek aynı şekildeki nakil kâğıtları ile kendileri ve eşya ve hayvanları için meccanen veya tenzilâtli tarifelerden istifade ederler. Anca bu nakil kâğıtlarında Dahiliye vekâletinin bunların nakli hakkında vermiş olduğu emrin tarih ve numarası yazılmış olmak şarttır. Fotoğrafta ılsak olunur.

30 — Muhacirlerin, mültecilerin, nakolunanların ve göçebelerin nakil vasıtalarından meccanen veya tenzilâtli istifadeleri bir defaya mahsustur. İskân yerleri hükümetçe değiştirilenler de yeniden istifade ederler.

31 — 2510 numaralı kanunun «15» inci maddesinde Devlet nakil vasıtalarından meccanen ve imtiyazlı nakil vasıtalarından asgarî tarife ile nakilden istifade etmeleri kabul edilmiş olanlardan başka her hangi bir kimseye veya bunlara ait olmıyan her hangi bir eşya ve hayvana ait meccanen veya asgarî tarifeli nakilden istifade etmek üzere muhacir kâğıdı veya eşya ve hayvan kâğıdı verenler olursa bunların nakliye ücretleri bu kâğıtları verenlerden tahsil olunacaktır.

32 — Bu talimatnamenin tamamıyla ve sür'atle tatbikinden birinci derecede vali ve kaymakamlar mes'ul tutulacaklardır.

Sıra No.	Muhacirin soyadı	Muhacirin adı	Baba adı	Anası adı	Dönüşüm tarihi	Dönüşüm yeri	Asli tabii-ti	IRKI

Dini	San'ati	Elindeki muhacir kâğıdının			Oturdu- ğu yer	Düşünceler i
		Tarih	No.	Verildiği Kaza		

Numune: 2

Sıra numarası**Muhacir kâğıdı**

Soy adı : Irkı : Ana dili :
 Konuştuğu dil : Aslı tabiiyeti : Geldiği yer :
 Geldiği tarih : İskân şekli :
 Oturacağı yer :

Tabiiyet beyannamesinin tarihi : Numarası:

Eşya ve hayvan kâğıdının tarihi: Numarası:

	Adı	Babası adı	Anası adı	Doğum yeri	Doğum tarihi	Sanatı	Medenî hali
Aile reisi							
Karısı							

Yukarıda hüviyetleri yazılı muhacirler için tarihine kadar doğum kâğıdı yerine geçmek üzere muhacirlerinden oğlu verilmiş ve getirdiği eşya ve hayvanlarına ve yapılan tahkikata göre olduğu anlaşılmıştır.

Numune: 3

Sıra numarası**Muhacir eşya ve hayvan beyannamesi**

Aile reisi olan muhacirin :

Soy adı : Adı : Babası adı: Anası adı :
 Geldiği yer : Irkı : Dini : Aslı tabiiyeti
 Doğum tarihi : Sanatı: Oturacağı yer:

Eşya ve hayvanın nevi	Cinsi	Adedi	Kilosu	

Yukarıda cins ve miktarı yazılı eşya ve hayvanlarının 2510 numaralı iskân kanununun «31» maddesi hükümlerine göre gümrüksüz geçirilmesine müsaade buyurulmasını dilerim efendim. / /193

.....muhacirlerinden oğlu

[I] Bu beyanname eşya ve hayvanları için vesika ibra edemeyen muhacir ve mültecilere mahsustur. Vesika getiren muhacir ve mülteciler için bu beyannameye ihtiyaç yoktur.

Numune: 4**Sıra numarası****Eşya ve hayvan kâğıdı**

Aile reisi olan muhacirin :

Soy adı : Adı : Babası adı : Geldiği yer :

Asil tabiiyeti Sanatı: Oturacağı yer :

Muhacir kâğıdının tarihi numarası veya

eşya ve hayvan beyannamesi tarihi: numarası

Eşya ve hayvanın nev'i	Cinsi	Adedi	Kilosu	Toptan kıymeti Lira	

Yukarıda cins ve miktarları ve muafiyetleri kıymet miktarına tabi olanlarının kıymeti yazılı eşya ve hayvanların muhacirlerinden oğlu ait olduğu ilişik evraktan ve yapılan tahkikattan anlaşılmış ve kendisinden tabiiyet beyannamesi alınarak tarih ve sayılı muhacir kâğıdı verilmiş olduğundan (gümrüksüz) İşaretli olanların 2510 No. lu iskân kanununun 31 inci maddesine göre gümrüksüz ve (gümrüklü) işaretlerin de 32 ve 33 üncü madde hükümlerine göre gümrüğü alınarak geçirilmesi icabeder. / /193

Nümune: 6

/ / 193

Adres kâğıdı

1— Aile reisinin

Soy adı :	Eski memleket :
Adı :	Asli Tabiiyeti :
Babası :	İrkı :
Anası :	Ana dili :
Doğum tarihi:	Aile efradı adedi:
Doğum yeri :	Geldiği tarih :

Tarihi Numarası

2— Tabiiyet beyannamesinin

Muhacir kâğıdının

Muhacir defterin kaydı

3— Oturacağı yerin

Vilâyeti :	Kasaba veya köyü :
Kazası :	Mahallesi :
Nahiyesi :	Sokağı :

İskân şekli :

Yukarıda yazılı _____ muhacirlerinden
 Oğlu _____ kazasına gelmiş ve muhacirin
 defterine yazılmıştır.

BAĞ VE MEYVELİK YERİ DAĞITIM TALİMATNAMESİ

Madde: 1 — 2510 Numaralı İskân Kanununun 17 inci maddesine ilişik toprak tevzi cetvelinin 3 üncü bendi mucibince gerek muhacirlara, naklolunanlara ve yerleştirilen göçebelere ve gerek yerlilere bağ ve meyvelik yapmak üzere iki dekardan beş dekara (Beş bin metre murabbına) kadar İskân kanununun 21 inci maddesinde yazılan topraklardan meccanen toprak verilir.

Bu topraklar üç yıl içinde imar edilirse imar eden namına meccanen tapuya bağlanır.

Madde: 2 — Birinci madde hükümlerine göre bağ veya meyvelik yapmak üzere toprak alan kimse bunu iki yıl içinde imar etmiş olursa talebi ile yeniden on dekara (On bin metre murabbına) kadar meccanen toprak verilir. Bu yerleri de üç yıl içinde imar ederse derhal ve meccanen namına tapuda tescil olunur.

Madde: 3 — İmar bu yerin bizzat işlenerek veya amele ile işletilerek bağ çubuğu ve meyva fidanı veya tohumu ekilmesi ve bunların en az yüzde altmış beş nisbetinde tutmuş olması ve yabani ağaçlar ekilmiş ise bunların aşıltilması ve aşıltiların da en az yüzde altmış nisbetinde tutmuş bulunması ile yapılmış olur.

Madde: 4 — Bağ ve meyva ekmek suretiyle imar edilmek üzere verilen bu yerlerde bir aile hissesinde (300) metro murabbına kadar ev veya yapı yeri ham olarak bırakılabilir. Ve bu miktar imar edilmiş kısım meyanında hesap olunur.

Madde: 5 — İmar başlangıcı toprağın istendiği veya teslim olunduğu tarih olmayıp ilk ekim tarihidir. İsteme tarihi ile ilk ekim tarihi arasında geçen zaman hesaba katılmaz.

Binaenaleyh imar için verilen bir toprak verildiği tarihten itibaren üç ekim devresinde imar edilmemiş bulunursa geri alınır.

Kendisine imar için verilen toprakları iki ekim devrinde imar etmiş bulunanlara istedikleri taktirde yeniden on dekara kadar toprak verilir.

Madde 6 — Her meyvenin ekim devri her yerde mevcut taamüle göre hesap olunur.

Madde 7 — İmar edilen toprakları imar eden namına meccanen tapuya bağlamak için iki veya üç ekim devri beklemek icap etmez. İlk ekim devresinde imar eden de hemen tapusu verilir.

Madde 8 — 2510 numaralı kanuna göre iskân gören çiftçilere ve sanatkâralara en az ikişer dekar bağ ve meyvelik yaptırmak mecburidir.

Yerlilere de köylerde bin evden azlık kasabalarda aile başına en az ikişer dekar bağ ve meyvelik yaptırılmağa çalışılacaktır. Etrafı geniş ve müsait olan üç bin evden az kasabalarda da aynı yolda yürünür. Köylerde ve üç bin evden küçük kasabalarda topraksız veya az topraklı fakir kimselere behemehal bağ ve meyvelik yaptırılması ehemmiyetle matluptur.

Üç bin evden fazlalı kasabalarda ve şehirlerde yerlilerin bağ ve meyvelik yapmaları müracaatlarına bırakılır. Buralarda da azamî teşvik ve tergipler yapılacaktır.

Madde 9 — Meyvelik ve bağlık yaptırmak için 2510 numaralı iskân kanununun verdiği salâhiyetlerden ve 1426 numaralı vilâyetler idaresi kanununun 68 inci maddesindeki cezaî müeyyedededen istifade olunacaktır.

Madde 10 — Fidan, çubuk bulamamak yüzünden mecburî boş geçen ekim devirleri hesap harici tutulabilir.

Ancak bu da en çok iki devreden fazla olamaz. Ve kaymakamlarca çubuk ve fidan bulunamadığı resmî müracaatlar üzerine tesbit edilmiş olmak lâzımdır.

Madde 11 — Bağ ve meyvelik yeri alıp imar etmek hakkından - muhtelit iskân encümeninin esbabı mucibe mazbatasında zikrolunduğu veçhile büyük ve küçük bütün memurlar da istifade ederler.

Bunun için bilhassa memurları gerek şehir ve kasabalarda ve gerek köylerde halka ön ayak olmaları ve bu suretle tekaütlük devirleri için kendilerine birer yuva hazırlamış bulunmaları yurdun üstün menfaatlarına uygun bir hizmet olur.

Madde 12 — Bağ tabiri asma çubuğu ile yetişen her

nevi bağı ihtiva eder. (Meyve) tabiri içinde de (Dut, erik, kiraz, badem, şeftali, zerdali, kayısı, armut, elma, ceviz, fındık, fıstık, limon, portakal, mandarin, zeytin, üvez, kızılıçık, muşmula) velhasıl meyve veren ve (meyve ağacı altında mütearif olan bütün ağaçlar dahil olduğu gibi yapraklarından istifade edilen dutlar da bu meyanda dahildir.

Madde 13 — Bağ ve meyvelik yapma ve yaptırma hususunda düşünülen cihet bir taraftan halka kendi mesaisiyle kendi gıdasını ikmal ettirmek ve diğer taraftan fazla satışla kendisine fazla menfaat kazandırmaktır.

Her yerde hangi kısım bağcılığın veya meyvacılığın tamimi o memlekete ve halka daha nafi olacağını dikkatle tetkik edip buna karar vermek ve bu karara göre halkı imara sevk etmek o memleket vali ve kaymakamlarının yüksek vazifelerindendir.

Halk büyük bir ekseriyetle gıdada az itinalı bulunduğundan üzüm yetiştirebilen her mıntakada en kenar ve sapa köylere varıncaya kadar dahi bağcılık behemehal tamim olunmalıdır.

Meyvecilik kısmında halkın gıdası düşünülmeyle beraber daha ziyade satışla ellerine beş on para geçmesi ciheti tercih olunmalı ve bunun için de daima daha fazla para edecek ve en iyi cinslerinin tamimine gayret edilmelidir.

Gerek bağcılık ve gerek meyvecilik ve bilhassa dutla böcekçilik çiftçilikle ve küçük sanatla meşgul olan halkın ayrı masraf yapmasına meydan bırakmayarak boş zamanlarından bir miktarını safetmekle meydana gelebileceğinden bu suretle bu boş zamana karşı müsmer bir mesaî devri temin edilmiş ve kendisinin de daha gıdalı daha bakımlı yaşaması yoluna konulmuş olur. Köylerin ve kasabaların imarında en güzel ve en verimli ve en geniş bir yol, bu yol ve memleketi güzelleştirmekte de en semereli yol yine bu yol olduğundan bu yol ile idare memurlarının yüksek kudret ve kabiliyetlerini göstermeğe en geniş bir imar sahası açılmış bulunuyor.

Madde: 14 — Türk ırkından olanlar ile Türk kültürüne bağlı olupta Türkçeden başka dil konuşmayan ve bil-

meyenler için bağlık ve meyvalık meydana getirmekte hiç bir kayıt mevcut değildir. Bunların imar için vuku bulan talepleri hemen is'af olunur.

2510 numaralı iskân kanununun 11 inci maddesi hükümleri bağlık ve meyvalık ihdasında da mahalle ve san'at ihdası gibi tamamen göz önüne alınır. Kanunun 4 üncü maddesinde yazılanlara bağlık ve meyvalık yapmak üzere toprak verilemez.

Madde: 15 — Bağ ve meyvalık yapmak için tek de toplu da müracaatlar yapılır:

Müracaatlar Nahiye Nahiye Müdürlerine; Nahiye olmayan yerlerde kaymakamlara ve merkez kazalarında -Merkez kaymakamı yoksa- Valilere yapılır. Nahiyelerde .Nahiye Müdürlerine yapılmayarak doğrudan Kaymakamlara da müracaat caizdir.

Madde: 16 — Müracaatlar yazı ile veya ağızla yapılır. Ağızla yapılan müracaatlar not edilip (İmar) defterine kayıt olunur. Yazı ile olan müracaatlar da bu deftere yazılır.

Madde 17 — Vali, kaymakam, nahiye müdürleri veya bunların emriyle karakol âmirleri veya diğer memurlar tarafından resen bağlık ve meyvalık için ayrılan ve halka dağıtılan yerler de imar defterine kayıt olunur.

Bu yerler için müstakil dağıtım defteri yapılmış ise bu defterin hulâsası müstakil dağıtım defteri yapılmamış ise alelmüfredat bütün tevziler imar defterinde gösterilir.

Madde 18 — Münferit müracaatlar ağızla olsun, yazı ile olsun tafsilâtiyle imar defterine yazılır.

Toplu ve defterle müracaatlar hulâsa olarak imar difterine kaydolunur.

Madde 19 — Yazı ile toplu müracaatlar bağ ve meyvelik yapmak istenilen yerin mevkii, umumî hududu ve yeni dönüm üzerinden hakikî miktarını ve ondan sonra bu yerin aralarında taksimini gösterir bir defter ve bir krokiyi üç nüsha olarak vali, kaymakam veya nahiye müdürüne vermekle yapılır. ,

Dağıtım defterinde herkese verilen hissenin mevkii, hududu ve hakikî miktarı ve hisselerin kenarlarının tülü ve hisseyi alanın soy ve öz adı ve tam adresi sarîh olarak ya-

zılmak lâzımdır. Krokiye de bunların doğru olarak yazılıp gösterilmesi muracahtır.

Madde 20 — Ağızla toplu müracaatlarda bu mevki ve miktarı hakkında ağızla izahat verilir. Vali ve kaymakam ve nahiye müdüründen bunu ölçmek ve dağıtmak üzere bir memur istenir.

Muracattan itibaren bir hafta zarfında vali veya kaymakam veya nahiye müdürü tarafından bu yeri ölçmek ve dağıtmak ve defterini ve krokisini yapmak üzere bir memur tayin edilip gönderilir.

Madde 21 — Bu memur halkın getireceği kendi vasıtalarıyla bu toprağın yerine gider. O yerin muhtar ve ihtiyar heyeti azaları ile birlikte bu toprağın umumî hududunu tayin ve tesbit edip mesaha eder. Andan sonra münasip ve lüzumlu yollar ayrılır. Ve bu yollara göre bu yerler müsavi hisselerle taksim olunur. Bu hisselerin şekillerinin murabba veya mustatil olmalarına dikkat mecburidir.

Ancak yerin teşekkülü icabı tabî zaruretler olmadıkça hisseler gayrı muntazam şekillere ayrılmaz.

Hisseler de ayrıldıktan sonra bu halk taksimi kendi rızaları ile aralarında yaparlarsa bu memur bu hisseleri bu taksime göre deftere alır. Ve krokiye işaret eder. Eğer halk kendi aralarında taksim için uyuşamazlarsa kura çekilerek hisseler halka dağıtır. Ve bu dağıtıla göre defter ve kroki tanzim olunur.

Defterde herkesin adı, soy adı ve doğru adresi, sonra hissesinin mevkii, hududu ve hakikî miktarları ve yanlarının tülü kaydolunur.

Umum yerin de mevkii, hudutları ve miktarı bu defterin baş tarafına yazılır.

Madde 22 — Toprak ölçüp dağıtmak ve defter yapmak üzere gönderilen memurun toprak ölçme ve dağıtma müddetlime yemesi, içmesi ve yatması bu toprakları isteyen halkça aynen temin olunur. Yerine dönüş nakliyesi de bu halka aittir.

Madde 23 — Gerek halk tarafından getirilmiş ve gerek memuru mahsus tarafından tevziatı müteakip yapıl-

mış bulunan defterler üç nüsha olarak yapıp altları «bu defter mucibince imara müsaade verilmiştir» ibaresi ile vali veya kaymakam tarafından imzalanır. Bir nüsha vilâyet ve kaza evrak kaleminde ve diğer bir nüshası tapu dairesinde hıfzolunur. Ve üçüncü nüshası da müracaat edenlere verilir.

Madde 24 — Halkça yapıp getirilmiş bulunan defterler herhangi köye ait ise o köy muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından tasdik edilmiş bulunmak kâfidir. Eğer bütün bir köye ait olmayıpta bir kısım halka ait ise hepsi tarafından imzalanmış olmalıdır. Ancak muhtar ve ihtiyar heyetinin tasdikiyle kanaat ediyorsa bu da kâfi olur.

Madde 25 — Memuru mahsus tarafından hazırlanan defterler ve krokiler bu memurla beraber muhtar ve azalar tarafından imzalanır. Şayet yalnız bir grup halk tarafından istenmek suretiyle bu ölçme ve dağıtma yapılmış ise ve muhtar ve ihtiyar heyeti bundan istinkâf ediyorsa bu memurla beraber bu halk tarafından imzalanır.

Madde 26 — Belediye sınırları içindeki topraklar için vali veya kaymakamlar tarafından memur edilen zatlara belediyelerce iki zat terfîk olunur. Tevzi defterleri ve krokiler bu memurlarla beraber bu zatlar tarafından imzalanır.

Madde 27 — Münferit müracaatlarda imarı istenilen yerin mevkii ve hududu ve miktarı müracaat eden tarafından gösterilirse bu müracaat imar defterine yazılmakla beraber müracaat edenin eline bu mevki, hududu ve miktarı gösteren bir müsaade kâğıdı verilir. Bu kâğıt Vali veya Kaymakam tarafından imzalanır.

Eğer imarı istenen yerin mevkii, hududu ve miktarı gösterilmemiş olur ve bir memurla tesbiti isteniyorsa bir hafta içinde bir memur gönderilerek bu yer tesbit olunur. Ve kendisine bunun üzerine imar müsaadesi verilir.

Madde 28 — Gerek toplu ve gerek tek imar müsaadesi alan imarı ikmal ettiğinde bunu ağızla veya yazı ile vali veya kaymakam veya nahiye müdürüne bildirir. Bu bildirme üzerine imar defterine veya imar defterine hulâsa olarak geçmiş tevzi defterinde bunun ismi bulunur. Mü-

saadesi varsa bir hafta içinde imar edilen yere bir memur gönderilir. Bu memur muhtar ve ihtiyar heyeti ile ve belediye hudutları içinde belediyenin memur edeceği iki zatla bu yeri görür. Ve bu yerin içine ekilmiş olan kütükleri veya fidanları (tutup tutmayanlar ayrı olmak üzere) sayar. İmar tamam olmuş ise bir zabıt varakası yapar. Bu zabıt varakasında imar edilen yerin mevkii, hududu, hakikî miktarı ve içinde kaç tutmuş ve kaç tutmamış kütük veya fidan olduğu ve bina için ne miktar yer bırakıldığı ve sahibinin adı ve adresi vazıh olarak yazılır. Ve iki nüsha olarak yapıp altı bu memur ve muhtar ve ihtiyar heyeti ve sahibi tarafından imzalanır. Bu zaptın altına vali veya kaymakam tarafından «meccanen temlik edilmiştir tapuya bağlanması tapu dairesine» ibaresi yazılıp imzalanıp bir nüshası evrak kaleminde hıfzolunur. Diğer nüshası tapu dairesine gönderilir. Tapuca da hiç bir resim ve pula ve kayda tabi tutulmaksızın tapuya bağlanır. Ve sahibine tapu senedi verilir.

Madde 29 — Dağıtım defterinde yazılanların hepsi birden imar etmiş bulunurlar ise bunların yoklama muameleleri yine toptan ve birden yapılır. Evrak kaleminde ve tapuda mahfuz tevzi defterlerinin altına zabıt ibaresi yazılır. Ve temlik ve tescil emri de yine aynı defterlerin altına yazılıp vali ve kaymakam tarafından imzalanır. Ve bu imza üzerine tapuda meccanen tescil yapılır. Ve her birine tapu senedi verilir.

Madde 30 — Bir dağıtım defterinde yazılı bulunanların cümlesinin birden, her vakit imar etmeleri mümkün olmayacağından bunlardan imar edenler ayrı ayrı müracaat edebilirler. Ve her müracaat vukuunda bir hafta içinde bu müracaatın tahkik ve tesbiti mecburidir. Bu tahkik ve tesbit işi bir haftadan fazla uzatılamaz.

Madde 31 — İmar edilen yerin tahkik ve tesbitinde dağıtım defterindeki ve krokisindeki yerinin iyice tesbit edilmesi ve her hangi birisinin yerine başka birinin yerinin konmamasına fevkalâde dikkat olunması icap eder.

Madde 32 — İki ekim devresi içinde imarı ikmal edip te daha yer istiyenler için de bir taraftan aynı suretle imarın tahkik ve tesbiti ikmal olunarak kendisine tapu veril-

mek işi tamamlattırılmakla beraber diğer taraftan da yeni tevziat yapılır, Bu tevziat da ilk tevziat gibi müracaat şekline göre ya münferit veya toplu olarak yapılacaktır.

Defter getirilmiş veya tevzi memuru istenmiş olmak şekillerine göre muamele ikmal olunur.

Madde 33 — Bağ ve meyvelik yapmak için İskân kanununun 21 inci maddesinde yazılan bütün topraklardan toprak verilir. Yalnız Devlet ormanlarından bu hususta toprak verilmek ancak Vekiller Heyeti kararına bağlıdır.

Köy, kasaba ve şehirlerin sınırları içindeki kozalık ve çalılık ve baltalık yerlerden toprak verilmesi hiç bir kayda tabi olmayıp (İsân toprak talimatnamesi) hükümlerine göre hareket olunur.

Madde 34 — 1528 numaralı yabani ağaçların aşılınması hakkındaki kanunun hükümleri dahilinde Devlet veya diğer ormanlarda mevcut yabani ağaçların aşılınması hakkındaki kanun hükümleri dahilinde ormanlardan istifade etmek isteyenler için de bu 1528 numaralı kanun hükümleri tatbik olunacaktır.

Bilhassa ormanlık sahalarda mevcut köylüler yabani zeytinlerin iyi zeytine ve menengeçlerin Antep fıstığına aşılınması hususu çok kuvvetle takip ve tatbik olunmalı ve bu hususta bu talimatname hükümlerinden istifade edilmelidir.

Madde 35 — İskân toprak talimatnamesi bağ ve meyvelik yeri tedarik ve tevziinde tamamen göz önünde tutulur.

Madde 36 — Bir mevkide toprakların tevzii esnasında herkesin yollardan ve mevcut akar veya kaynak havuz ve göl sularından istifadeleri dikkatle göz önünde tutulmalı ve taksim ona göre yapılmalıdır. Sular hiç bir zaman bir veya birkaç şahsın istifadesine hasredilemez. İskân toprak talimatnamesinin (41, 42, 43, 45) inci maddeleri dikkatle tatbik olunur.

Madde 37 — Bu tevezilerde itibar yalnız vali veya kaymakamlarca tasdik olunan defterlerdeki miktarlara olduğundan bu defterlerde yazılan miktarlardan fazla olan

yerler imar edilmiş te olsa yine vali veya kaymakamın yazılı emri ile derhal alınıp Mâliyyeye verilir.

Madde 38 — Dağlık, taşlık, çalılık, kıraç yerlerin bilhassa şehir ve kasaba ve köy kenarlarında olanlarının bağlık ve meyvelik yaptırılmasına çok dikkat olunacaktır. Boş durduğu vakit hiç bir suretle istifade kabil olmıyan yerlerden imar etmek üzere birden fazla miktarda yer istiyenlere on beş dekara kadar vermek caizdir.

Ancak bu taktirde bunlardan üç ekim yılı içinde imar edilemiyen kısımlar geri alınır.

Madde 39 — Şehirlerde, kasabalarda ve köylerde umuma ait mesireler, pazar, panayır, ve eğlence yerleri, meydanlar, mezarlıklar, yollar ve şoseler ve çeşme, pınar, kuyu, sarnıç, sıvat, eğrek ve geçit yerleri ve bunları kapatacak şekilde etrafı bağ ve meyvalık yeri olarak kimseye verilemez.

Koru ve ormanlar bağ ve meyvalık için bozulamaz.

Madde 40 — Meyvalık için hazırlanan yerlere ekmek üzere devlet ormanlarından orman memurlarının muvafakatile parasız fidan çıkartmak müsaadesi verilebilir. (1528 numaralı kanunun 19 uncu maddesi).

Madde 41 — Bağ ve meyvalık yeri hazırlayanlara verilmek üzere İdarei hususiyeler, Belediyeler ve köy sandıklarından bağ çubukları, dut, portakal, limon, fıstık ve sair bütün meyva fidanları ve aşıları tedarik olunabilir. Bunun için münasip şehirlerde, kasabalarda ve köylerde o yerlere el verecek fidanları yetiştirmek üzere muhtelif fidanlıklar meydana getirilebilir. Bu fidanlıkları hazır etmek üzere köy kanunu hükümlerinden ve İdarei Umumiyei Vilâyet ve 1426 sayılı Vilâyetler idaresi kanunlarından ve İskân kanununun 43 üncü maddesinden istifade edilir. Aynı menbalardan istifade olunarak halka aşçılık öğretilir. Ve aşıcı getirilebilir.

Bağlık ve meyvalıkları bütün halka yapmak ve çoğaltmak için hiç bir emek ve fedakârlıktan çekinilmiyecektir. Bu hususta İdarei Hususiye bütçelerinden de, Belediye bütçelerinden de, köy bütçelerinden de ve halkın yardımından da, azamî derecede istifade olunmalıdır.

Madde 42 — Bağların, bahçelerin, meyvalıkların, korulukların gerek hayvan ve gerek insandan iyi korunması ve bunlara zarar verenlerin cezalandırılması imar işinde birinci sırada gelmekte olduğundan yeni ve eski ihdas olunmuş ve olunacak bağlara, meyva ve ağaç bahçelerine, fidanlıklara, korulara hayvan salıverilmesi ve alelittlak başı boş hayvan bırakılması tamamen yasak edilecek; bağlar, bahçeler ve meyvalıklar ve fidanlıklar ve koruluklar için lüzumu kadar muntazam korucu tutulacak .ve bunların vazifeleri çok dikkatle yaptırılacak ve bunlar bir taraftan muhtar ve ihtiyar heyetleri ve belediyeler, diğer taraftan zabıta âmirleri ve nahiye müdürleri tarafından sıkı kontrol altında bulundurulacaktır.

Madde 43 — Korucular ve bekçiler bağlardan ve meyva bahçelerinden ve korulardan ağaç ve asma kütüğü ve çubuk ve fidan kesenler, sökenler, yaralayanlar ve kabuk soyanlar ve bunlar arasına hayvan sokanlar ve bunlara hayvanlarla zarar yapanlar hakkında bunları en yakın karakola götürerek zabıt varakası tutacaklardır. Ve bunlar bu zabıt varakalarıyla karakollar vasıtasıyla Müddeiumumiliklere teslim edileceklerdir.

Yabani ağaçların aşılınması hakkındaki kanunun 23, 25 ve 27 inci maddelerinin tatbikinde asla ihmal gösterilmiyecektir.

Madde 44 — Köy bağlarında ve bahçelerinde ve korularında yapılacak zararlar muhtar ve ihtiyar heyetleri tarafından derhal hükmedilerek zarar yapandan tahsil olunup sahibine teslim edilecektir.

Madde 45 — Koruma vazifesinde ihmal gösteren muhtarlar ve ihtiyar heyetleri azaları hakkında köy kanununun 27 ve 45 inci maddeleri mucibince idare heyeti kararıyla beşer liradan yirmi beşer liraya kadar ceza alınacak ve bu kararlar doğrudan kaymakamın merkez kazasında valinin emriyle zabıtaca infaz olunacaktır.

Madde 46 — Bu talimatname hükümlerini tatbik hususunda köy, belediye, iskân kanununda ve yabani ağaçların aşılınması hakkındaki kanunda sarih hüküm bulunmayan yerlerde ve halka bağlık ve meyvelik yaptırmakta 1426 numaralı vilâyet idaresi kanununun 68 inci maddesi

müeyyede olarak kullanılacak ve idare heyetlerinin bu husustaki kararları vali veya kaymakamın emriyle zabıtaca infaz edilecektir.

Madde 47 — Bu talimatnamenin hükümlerini tatbikte vali ve kaymakamlar iskân kanununun 43, ve 44 üncü maddelerindeki salâhiyetlerini kullanabilirler.

Madde 48 — Bu talimatnamenin tatbikinde ihmal ve terahî gösteren memurlar hakkında iskân kanununun 45 ve 46 ıncı maddelerinde gösterilen cezalar vali ve kaymakamlarca derhal tatbik olunur.

Madde 49 — Bu talimatnamenin hükümleri vali ve kaymakamlar ve olan yerlerde Umumî Müfettişler tarafından tatbik olunur.

20-8-934

**Yeni Kazanç Vergisi Kanunu mucibince beyannameye tâbi
veya işgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergi
verecek olan mükelleflerde mükellefiyetin başlangıcı ve sukutu
hakkında umumî tebliğ**

VIII

Eski Kazanç Vergisi Kanununda beyannameye tâbi veya işgal ettikleri mahallerin senelik icareleri üzerinden vergi verecek mükelleflerin, mükellefiyet mebdelerinin tayininde, iş ve teşebbüsün terk veya devri halinde tatbik olunacak muameleler, mükelleflerin birinci veya ikinci kısımdan olmalarına göre başka başka olduğu gibi, tatbikat sahasında tereddüt ve ihtilâfları celbedecek mahiyette idi. Yeni kanun bu vaziyetleri, herhangi bir tereddüde mahal kalmıyacak surette, kat'î birer sureti halle bağlamış bulunmaktadır. Bu umumî tebliğ ile kanunun bu husustaki hükümleri izah olunmuştur:

I — Mükellefiyetin başlangıcı

Yeni kazanç vergisi kanununun beyannameyi mükel

leflere ait olan 9 uncu maddesinde «kazanç beyannameleri, neticesi alınmış olan ticarî yıl içinde bu kanuna göre vergiye tâbi tutulacak kazanç yekûnunu ihtiva eder. Ticarî yıl, ikincikânun iptidasından birincikânun sonuna kadar süren takvim yılıdır.» hükmü mevcuttur. Kanunun, işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları kazançlarına matrah ittihaz edilecek mükelleflere ait olan 46 ncı maddesi de «işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükellefler için takvim yılı başlangıcı mükellefiyet başlangıcı sayılır. Ve geçmiş takvim yılı içindeki kazançlarına bu tarihteki gayrisafî iratları esas tutulur.» hükmünü muhtevi bulunmaktadır.

Kanunun bu maddeleri hükümlerine göre, ister beyannameye tâbi ister işgal edilen mahallin gayrisafî iradı üzerinden vergi verenlerden bulunsun, bu nevi mükelleflerde, mükellefiyet mevzuubahs olabilmek için geçmiş, takvim yılında, (bu yılın tamamında veya bir kısmında) icrayı ticaret, san'at ve meslek etmiş olmak şarttır.

1 — Beyannameye tâbi mükelleflerde

A) Ötedenberi işine devam edenler:

Bu mükellefler, kanunun 9 uncu maddesi mucibince, ikinci kânun başından birinci kânun nihayetine kadar devam eden takvim yılı zarfındaki ticaret ve muamelelerine ait beyannamelerini kanunun emreylediği şekilde hazırlıyarak takvim yılını takip eden mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) içinde bağlı oldukları varidat tahakkuk dairesine tevdi ederler.

B) Yeniden işe başlayanlar:

Yeniden işe başlayan beyannameye tâbi mükellefler, kanunun 54 üncü maddesi mucibince işe başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde, işe başladıklarını bağlı oldukları varidat tahakkuk dairesine yazı ile haber vermeğe mecburdurlar. Bu sületle işe başladıklarını zamanında haber veren mükelleflerin, işe başladıkları tarihten takvim yılı sonuna kadar olan devreye ait vergileri, mükelleflerin.

bu devre muamelelerini muhtevi olarak mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) içinde verecekleri beyannamelerine istinaden tarh ve tahakkuk ettirilir, Faraza, nisan ayının birinci günü, kanunda beyannameye tâbi olduğu tasrih edilen bir işe başlayan mükellef, nisan ayı içinde işe başladığı varidat tahakkuk dairesine haber vermeğe ve takvim yılı sonu olan birincikânun ayı gayesinde de hesaplarını kapatarak nisandan birincikânun sonuna kadar olan dokuz aylık devri ticariyesine ait muamelât neticelerini mübeyyin beyannemesini mart ayında varidat tahakkuk idaresine vermeğe mecburdur.

2 — İşgal ettikleri mahallin gayrisafî iradı üzerinden vergiye tâbi mükellefler

A) Ötedenberi işine devam edenler:

Bu mükelleflerde, mükellefiyet başlangıcı kanunun 46 ncı maddesine göre, beyannameli mükelleflerde olduğu gibi, takvim yılı iptidasıdır. Bu nevi mükellefler için kanunun 17 nci maddesinin son fıkrası mucibince, 1837 numaralı bina vergisi kanununa göre takdir edilen gayrisafî iratların her senenin ikincikânun iptidasındaki vaziyeti matrah ittihaz olunur. Bu suretle mükellefiyeti tesis edebilmek için kanunun 46 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmünce; her sene ikincikânun ayı başından itibaren bir ay içinde bitirmek üzere, varidat memurları, memuriyetleri dahilinde bulunan, işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacak mükelleflerin umumî yoklamasını ve işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratlarına göre vergi tarhiyatını yapmağa ve tarh olunan vergileri mart ayı sonuna kadar ihbarname ile alâkadarlara bildirmeğe mecburdurlar.

B) Yeniden işe başlayanlar:

Kanunda işgal edilen mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulacağı beyan edilen bir işe yeniden başlayanlar, kanunun 54 üncü maddesi mucibince işe başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde işe başla

dıklarını bağı oldukları varidat tahakkuk idaresine yazı ile bildirmeğe mecburdurlar. Bu suretle işe başladıklarını zamanında haber veren mükelleflerin, işe başladıkları tarihten takvim yılı sonuna kadar olan devreye ait vergileri, ikincikânun ayı içinde yapılacak yoklama üzerine, tarholunarak mart ayı sonuna kadar mükelleflere tebliğ olunur. Faraza temmuz ayı başında yeniden işe başlıyan ve işe başladığını bir ay içinde yazı ile alâkalı varidat tahakkuk idaresine haber veren mükellefin, ikinci kânun ayında yapılacak yoklama üzerine tarhedilecek vergisi, temmuz ayından takvim yılı sonu olan birinci kânun ayı gayesine kadar geçen altı aylık devreye taallûk edecektir. Binaenaleyh mart ayı sonuna kadar mükellefe tarh ve tebliğ olunacak vergi, altı aylık olacaktır. Eğer bu devre sekiz aydan ibaret olsaydı, bu takdirde tarh ve tebliğ olunacak vergi de sekiz aylık olacaktı. Verginin sureti hesabını bir misal ile izah edelim: Gayrisafî irada göre bir senede (1000) lira vergi hesap edilmesi lâzım gelen bir hâdisede, eğer işe başlanılan tarih nisan bidayeti ise takvim yılı sonuna kadar geçen devre dokuz ay tuttuğundan alınacak

vergi, $\frac{100 \times 9}{12} = 750$ lira tutacaktır. Mükellef temmuz bidayetinde işe başlamış ise takvim yılı sonuna kadar geçen devre altı ay tuttuğundan alınacak vergi $\frac{100 \times 6}{12} = 500$ lira olacaktır.

Kanunun muvakkat 3 üncü maddesi mucibince 1934 malî yılı vergileri için, kanunun tarh ve tahakkuka ait hükümleri, neşrini müteakip mer'î olacağından ve yukarıda izah edildiği üzere bu kabil mükellefler için, mükellefiyete esas olacak kazançlar geçmiş takvim yılı kazancı olduğundan 1934 malî yılı vergilerinin tarhında da yazılı hükümlerin nazarı dikkate alınması lâzımdır.

Yeni kanunun işe başlama halinde tatbik edilecek hükümleri, beyannameye tâbi mükelleflerde eski kanun hükümlerinin aynı olduğu cihetle tatbikatta bu kabil mükellefler için bir değişiklik mevzuubahs değilse de işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi

tutulan mükelleflerden 1933 takvim yılı içinde yeniden işe başlamış olanların 1934 malî yılı vergileri işe başladıkları tarihten kânunuevvel 1933 gayesine kadar olan zamana maksur olarak tarhedilmek icap eder.

3 — Mükellef işe başladığını zamanında yazı ile haber vermezse

A) Beyannameye tâbi mükelleflerde,

Beyannameye tâbi bir mükellef, işe başladığını zamanında yazı ile ihbar etmez ve fakat takvim yılı hitam bulduktan sonra müddeti ticaretine ait beyannamesine mart ayı (eshamlı şirketlerde nisan ayı) içinde alâkalı varidat tahakkuk dairesine vermiş bulunursa, işe başladığı tarih idareten tahkik edilerek vergisi kanunun 58 inci maddesi mucibince % 15 zam ile tahsil olunur. Kanunun 43 üncü maddesi mucibince resen tarhiyata gidecek ahval mevcut ise, resen tarhiyatın istilzam ettiği cezadan maada, işe başladığını ihbar etmemesi dolayısıyla % 15 zam başkaca aranılır. Eğer bu mükellefin, yaptığı iş ve teşebbüs tamamen mektum kalırsa kanunun 76 ncı maddesi mucibince alınacak üç kat vergiden maada, işe başladığını haber vermemesi dolayısıyla % 15 zam keza aranılır. Şu kadar ki işbu % 15 zam verginin aslı üzerinden hesap edilmek lâzımdır.

B) İşgal edilen mahallin gayrisafi iradı üzerinden vergi veren mükelleflerde,

Bu kabil mükellefler, işe başladıklarını, zamanında haber vermeyecek olurlarsa işe başladıkları tarih ikinci kânun ayında yapılacak yoklama sırasında idareten tahkik olunarak vergileri kanunun 58 inci maddesi mucibince % 15 zam ile tahsil olunur. İşe başladıklarını haber vermeyen ve ikinci kânun ayında yapılacak yoklamada dahi görülmiyen ve bu suretle tamamen mektum kalan bir teşebbüse ait vergi, kanunun 76 ncı maddesi mucibince resen ve iki kat olarak tarhedilmekle beraber, işe başlanıldığı ihbar edilmemesi dolayısıyla vergi aslına başkaca % 15 de zammolunur.

II. Mükellefiyetin sukutu

Mükellefiyetin sukutu başlıca:

- 1) İşi bırakma,
- 2) İşi devir,
- 3) İflâs;

olmak üzere üç şekilde mütalea edilebilir. Kanunun 59 uncu maddesi, vefat ile tasfiye ve fesih hâdiselerini işi bırakma hükmüne tâbi tutulmaktadır.

İşi bırakma

A) Beyannameye tâbi mükelleflerde:

Kanunun 52 inci maddesine göre, beyannameye tâbi mükelleflerden işlerini bırakanlar, bırakma tarihinden itibaren keyfiyeti bir ay içinde alâkalı varidat dairesine yazı ile haber vermeğe mecburdurlar. Bu mükellefler, işlerini bırakma tarihinden itibaren üç ay içinde hesabı verilmemiş olan müddete ait bütün muamelelerini gösterecek şekilde beyannamelerini vermeğe mecburdurlar.

Beyannameye tâbi mükellefler, geçmiş takvim yılına ait beyannamelerini, mart ayı içinde (eshamlı şirketler nisan ayı içinde) vermeğe mecbur olmalarına göre, işi bırakma tarihi mart veya nisan ayından evvel vukubulmuşsa bu takdirde mükellefin biri geçmiş seneye ait muamelelerine, diğeri de son takvim yılı başından işi bırakma tarihine kadar olan zaman zarfındaki muamelelerine müteallik olmak üzere iki beyanname hazırlaması lâzımgelir. İşi bırakma tarihi geçmiş seneye ait muamelelerini muhtevi beyannamenin verilmesinden sonra vuku bulmuşsa bu takdirde verilecek beyanname yalnız son takvim yılı iptidasından işi bırakma tarihine kadar olan devreye taallük edecektir.

Beyannameye tâbi mükellef, iş bırakma tarihinde, 55 inci madde mucibince keyfiyeti ihbar etmezse bu takdirde 58 inci madde hükmüne nazaran işi bırakmanın vukubulduğu ticarî yıl iptidasından idareten tahkik edilecek bırakma tarihine kadar geçen devrenin vergisi, resen tarholunarak ve re'sen tarhin istilzam ettiği zamanlardan

maada, bırakmayı ihbar etmemesi dolayısıyla vergi aslına % 15 zam ile tahsil olunur.

B) İşgal ettikleri mahallerin gayrisafi iratları üzerinden vergiye tâbi mükelleflerde:

Kanunun 55 inci maddesine nazaran, işgal ettikleri mahallerin gayri safi iratları üzerinden vergiye tâbi mükelleflerden işlerini bırakanlar, bırakma tarihinden itibaren keyfiyeti bir ay içinde varidat dairelerine yazı ile haber vermeğe mecburdurlar. Bu kabil mükelleflerin, işe başlama ve işi bırakma hallerinde tatbik olunacak muamele beyannameye tâbi mükelleflerin aynı olduğundan, işi bırakma halinde kanunun 74 üncü maddesini (F) fıkrası mucibince, işi bırakma tarihine kadar geçen müddete isabet eden vergileri on beş gün zarfında def'aten tahsil olunmak lâzımgelir.

Bu vaziyete göre, mükellefin işini bırakma tarihi eğer haziran ayından sonra vaki olmuşsa bu takdirde tahsili muacceliyet iktisap eden geçmiş takvim yılma ait vergi ile birlikte, yeni takvim yılı başından terk tarihine kadar olan verginin on beş gün zarfında tahsili icap eylemektedir. İş bırakma hâdisesi haziran ayından evvel vukubulacak olursa vaziyet yine aynıdır. Yani geçmiş takvim yılma ait vergi ile birlikte yeni takvim senesi başından terk tarihine kadar geçen devreye ait vergi on beş gün zarfında tahsil olunur. Terk tarihinde geçen takvim yılma ait vergi henüz tarh edilmemiş ise, geçen takvim yılma ait vergi yeni senenin müddeti ticaretine ait kıstelyevm suretile alınacak vergi ile birlikte tarh ve tahakkuk ettirilerek yine on beş gün zarfında tahsili cihetine gidilir.

Faraza, geçen takvim senesine ait vergisi bin lira tutan ve aynı işte yeni takvim senesinde de devam eden bir mükellef, haziran ayı içinde terki ticaret edecek olursa kendisinden geçmiş takvim senesine ait olan 1000 lira ile yeni takvim senesi başından haziran ayma kadar olan zamana ait beş aylık vergi olan $\frac{1000 \times 5}{12}$ 406,77 liranın 15 gün zarfında def'aten tahsili lâzımgelir.

Bir takvim yılı içinde yeniden işe başlayıp aynı takvim yılı içinde iş ve teşebbüslerini terk edenlere yukarıda yazılı işe başlama ve bırakma hakkındaki hükümler daire-

sinde müddeti ticaretine göre vergi tarhedilmesi icap eder.

Burada eski kanundan yeni kanun hükümlerine intikal ederken zuhur edebilecek hususî bir hal vardır. Malûmdur ki, yeni kanun 25/3/1934 tarihinde neşredilmiş ve 1934 malî senesine ait vergiler için, muvakkat 3 üncü maddesi hükmünce, tarh ve tahakkuk muameleleri kanunun neşrini müteakip tatbik edilmek salâhiyeti verilmiştir. Eski kanun hükmüne göre ikinci kısım mükelleflerden olupta yeni kanunun neşrinden evvel veya sonra ticaretini terkedener hakkında olunacak muamele nedir? Yeni kanunun neşrinden evvel terki ticaret etmiş olan mukim mükelleflerde eski kanunun ikinci kısım mükellef kaydettiği mükellefler için yeni kanun hükümleri tatbik olunamayacağından bunlar hakkında, eşik mevzuat hükümleri dairesinde muamele ifası icap eder. Yeni kanunun neşrinden sonra terki ticaret edenler hakkında ise, yeni kanun hükümleri bu kabil mükelleflerde de geçmiş sene muamelâtının vergisini 1934 malî senesi zarfında almağı âmir bulunmasına ve muvakkat 3 üncü madde hükmü de evvelki muamelelerin iptalde yeniden ve yeni kanun hükümleri dairesinde vergi tarhını icap ettirmesine binaen, terki ticaret dolayisile yeniden ve yeni kanun hükümleri dairesinde vergi tarhı ve tahsili lâzımgelir.

Yeni kanunun neşri tarihinden sonra, işini bırakıpta 55 inci madde mucibince keyfiyeti ihbar etmiyenlerden de kanunun 58 inci maddesi mucibince, ve beyannameli mükelleflere tatbik olunduğu şekilde, tahakkuk edecek vergilerinin % 15 zam ile tahsili lâzımgelir.

Vefat, tasfiye, fesih hâdiseleri;

İster beyannameye tâbi ister işgal ettikleri mahallerin gayri safi iratları üzerinden vergi verecek mükelleflerden olsun mükellefin vefatı, veya işin tasfiyesi veya feshi halinde olunacak muamelenin işi bırakma halinde olunacak muamele gibi olacağını kanunun 59 uncu maddesi tasrih eylemektedir.

Kanun, vefat edenlere müteallik mükellefiyetlerin, ifası için geniş bir hüküm kabul etmektedir. Bu mükelleflere müteallik muamelelerde bir ay zarfındaki ihbar mecburiyeti, üç ay daha fazlasile dört aya çıkarılmış bulun-

maktadır. İhbar mecburiyeti, ve sair muamelelerden, kanunun 59 uncu maddesi mucibince mirası reddetmemiş cılan mirasçılar mes'ul tutulmaktadırlar.

İşi devir

a) Beyannameye tâbi mükelleflerde:

Beyannameye tâbi mükelleflerde, kanun bir işi devredenlere, diğeri işi devralanlara ait olmak üzere iki nevi hükmü ihtiva etmektedir.

Devralanların mesuliyeti) Kanunun 56 ıncı maddesinin birinci fıkrası mucibince, beyannameye tâbi mükellefler tarafından işin devri halinde devralanlar, devrin yapılmasından evvel keyfiyeti alâkalı varidat dairesine yazı ile haber vermeğe mecburdurlar. Bu mecburiyetin ifa edilmediği ve devreden de devir muamelesini, kanunun işi bırakma halinde tayin eylediği müddet zarfında (bir ay), bildirmediği takdirde devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek vergiler devralandan da tahsil olunabilir.

Devredenin mesuliyeti) Kanunun 74 üncü maddesinin E fıkrası mucibice işini devreden beyannamelî mükellef, devir hâdisesini, işi bırakma halince tayin edilen müddet zarfında (bir ay), bildirmek mecburiyetindedir. Bu mecburiyeti ifa etmiyecek olursa, yeni kanun işi bırakma ile işi devri ceza tatbiki noktasından aynı mahiyette gördüğünden vergisi 58 inci madde mucibince % 15 zam ile tahsil olunur. Vaktinde beyanname verilmek veya sair sebeplerle resen tarhiyata gidilmesi halinde alınacak ceza, bittabi bu % 15 zamdan hariçtir.

Kanunun 56 ıncı maddesinin 2 inci fıkrası, devralanlar, devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergilerini taksit zamanlarında ödemeği, devir muamelesinin yapılmasından evvel varidat dairesine karşı yazı ile taahhüt ettikleri takdirde devredenden, vergi aranmaz, hükmünü ihtiva etmektedir. Devredene ait verginin devralanlar tarafından tediyasını taahhüt, kanunen muteber bir taahhütname şeklinde olacaktır. Taahhütnamenin şekli hazine avukatlarile müştereken tertip olunacaktır.

b) İşgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden vergiye tâbi tutulanlar:

Kanun bu nevi mükellefler hakkında işi devreden ve devralana ait iki tarafı da bağliyan hüküm yoktur. Bu nevi mükelleflerde işin devri muamelesi, işi bırakma hakkındaki hükümlere tâbi tutulmuştur. Yalnız 56 ıncı maddenin 2 inci fıkrasındaki umumî hükme istinaden, işgal ettikleri mahallerin gayri safî iratları üzerinden vergiye tâbi olan mükellefler hakkında eğer devralan, devredene ait tahakkuk etmiş ve edecek kazanç vergilerini taksit zamanlarında ödemeği devir muamelesinin yapılmasından evvel varidat tahakkuk dairesine taahhüt edecek olursa devredene ait vergi, devralandan tahsil olunmak lâzımgelir. Böyle bir taahhüt vuku bulmadığı takdirde 47 üncü maddenin F fıkrası mucibince tahakkuk edecek vergilerin tahakkuk tarihinden itibaren on beş gün zarfında tahsili icabeder.

Mükellef, işini terkettiğini haber vermiyecek olursa vergisi kanunun 58 inci maddesi mucibince % 15 zam ile tahsil olunur.

İflâs hâli

Kanunun 59 uncu maddesi; iflâs hususî hükümlerine tâbidir demektedir. Hususî hükümden maksat, İcra ve İflâs Kanunu mucibince yapılacak muamelelere taallûk etmektedir. İflâs halinde olunacak muamele ve iflâs masasına müracaat şekli, hazine avukatları veya vekilleri marifetile temin ve icra olunacaktır.

İşe başlama ve işi bırakma hâdiselerinin hususî hükmü:

Kanunun 56 ıncı maddesinin son fıkrası, yılın muayyen mevsimlerinde mr bahçeleri, deniz hamamları, plâj ve emsali yerleri işletenler her mevsimde işe başladıklarını ve işi terkeylediklerini, işe başlama ve işi terk tarihinden on beş gün içinde yazı ile haber vermeğe mecburdurlar, hükmünü ihtiva eylemektedir. Bu mükelleflerin vergileri, işgal ettikleri mahallerin gayrisafî iratları üzerinden tarholunacağı gibi senelik olarak hesap edildikten sonra beher aya isa-

bet eden miktarları, ticaretin devamı müddetince ve 74 üncü maddenin (G) fıkrası mucibince tahsil olunacaktır. İşe başlama ve işi terk hâdisesi ihbar edilmeyecek olursa, keyfiyete ittilâ tarihine kadar her ayın vergisi kanunun 58 inci maddesi mucibince % 15 zam ile tahsil olunacaktır. Terki ihbar etmiyecek olurlarsa, terkin müsadif olduğu ayın taksiti de bittabi % 15 zam ile tahsil olunur.

Bu dairede muamele ifası ve kâfi nüshalarının mülhakata da irsali tamim olunur.

Tamimler

Mahallî İdareler U. M.

ÖZ:

Belediye sınırı dahilindeki
sahipsiz arazilerin tasarrufu
H.

Sayı 117/95

21/6/934 tarih ve 117/95 sayılı tamime zeyldir:

Belediye kanununun 159 uncu maddesi hakkında sadır olan 17/5/934 tarih ve 808 sayılı Büyük Millet Meclisi kararında Belediye sınırı içindeki sahipsiz arazi mahiyetinde olan Seyrangâh, Harman yeri, Çayır, Mer'a, koruluk ve bataklık ve belediye marifetile deniz, nehir ve göllerden doldurulmuş olan yerlerin ve yıkılmış kale ve kulelerin metruk arsaları ve ankazının tasarruf idare ve nezareti hakkı mutlak mana ve şümulile Belediyelere tanınmış olduğundan şimdiye kadar bu kabil yerler üzerindeki hakkı tasarrufunu tapuya kaydettirmemiş olan belediyelerin bu haklarını tapuya tescil ettirmelerinin temini bu suretle tapusu yaptırılan yerlerin ihtiyaçtan fazla bulunması mütaleasile toptan veya ayrı ayrı satmak suretile elden çıkarılması muvafık olamaz. Buna göre şehrin ihtiyaçlarına ve belediyelerin bu ihtiyaçları tatmin yolundaki va-

zifelerine mebni bu yerleri muhafaza ederek mahalli icaplara göre idare etmekte devamları hususu ile alâkadar olunması ehemmiyetle tebliğ olunur efendim.

5/7/934

Ö Z:

Ölçüler H.

Sayı 117/113

Ölçüler kanununun tatbik tarihi olan 31/12/933 tarihinden önceki veya sonraki zamanlara ait kayıtlar, fiat temevvüçleri, ihalât, ihracat, ekme, sulama, ve kurutma sahaları, istihsal ve istihlâk miktarları ve saire hakkında Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret ve Zahire Borsaları, resmî daireler ve hususî teşekküller tarafından hazırlanan rapor, etüt, cetvel ve istatistikler gerek ayrıca ve gerek gazetelerle yapılan ilân ve sair bilûmum neşriyatın Ölçüler kanununun 1 inci maddesi mucibince aşarî metre sistemi ölçülere çevrilmiş olarak yapılması ve vekâletler ve resmî daire ve müesseselerce ölçülerle alâkalı malzemesi Avrupadan veya dahilden tedarik edilecek ihalelerde bütün ölçü vahitlerde ölçü aletleri tip ve sistemlerinin yapılışlarının, yapılış maddelerinin şekil, tertibat ve yanlış paylarının ölçüler kanunu ve nizamnamesile İktisat Vekâleti tarafından tanzim olunan talimatnamelere uygun olması lâzımgelirken bu hususların bazı daire, müesseselerin nazarı dikkatinden kaçtığı görülmekte olduğundan ölçüler kanununun, ve talimatnamelerine tevfiği muamele edilmesinin temin buyurulması İktisat Vekâletinin iş'arı üzerine Başvekâlet yüksek makamından bildirilmektedir.

Tamimen tebliğ olunur efendim.

8/8/934

Öz:

İntihap H.

Sayı 117123

Cümhuriyetin en iyi eserlerinden olan Belediye kanununun ikinci intihap devresi malûm olduğu üzere önümüzdeki eylülün iptidasında hulûl ediyor.

Belediye intihabı memleketin en mühim bir işi olduğundan intihap hakkına malik olan erkek ve kadınların mümkün olduğu kadar umumî intihaba iştirak etmeleri için her türlü tedbirlerin idare âmirlerince şimdiden alınması lâzımdır.

Belediyecilik hayatımızda mühim inkılâplar yaratan bu kanunun emrettiği intihabın yapılması münasebetile nüfusumuzun üçte birini teşkil eden şehirler halkına anlatılması lâzımgelen noktaları izah ve bu husustaki çalışmaların tarzını tayin maksadile C. H. F. sı Umumî Kâtipliğince tanzim edilen ve vekâletçede muvafık görülen talimatnamenin bir sureti rapten gönderildi. Talimatnamenin teksir edilerek kaza kaymakamlarile belediyesi olan nahiye müdürlüklerine intihap gününden evvel yetiştirilmekle beraber fırkanın idare heyeti reisi ve azalarile derhal temasa geçilerek ve kendilerile mesai birliği yapılarak ve kendilerine lâzımgelen yardım ve kolaylıklar gösterilerek talimatname hükümlerinin tamamının tatbikini temin ve mülhakata bu yolda icap eden tebligatın ifa buyurulmasını rica ederim efendim.

11/8/934

Ö Z:

Fennî tesisat H.

Sayı 349/144

İlişik A,B,C işaretli cetvellerde gösterildiği üzere Belediyelerimizin plân, su ve elektrik hizmetlerinin bugünkü vaziyetlerinin ne halde olduğunu bütün tafsilât ve tefer-

rüatile öğrenmek ve önümüzdeki sene içinde bu üç mühim iş için alınacak tedbirleri ona göre tesbit eylemek lüzumu hasıl olmuştur.

Cetvellerde hulâsatan yazılan bu suallerden anlaşılacağı üzere maksat Belediyelerimizin bugünkü su ve elektriki hizmetlerindeki vaziyetini bilmek ve ondan sonra ıslahının neye mütevakıf olduğunu, yeniden yapmak lâzım ise ne masraf olacağını ve müstakbel plânları yoksa bunun yaptırılması için tahsisat temin olunup olunmadığını öğrenmektir. Vekâlet doğrudan doğruya plân, su ve elektrik tesisatı müteşebbisi imiş gibi bütün teferruat ile ve teknik ve İktisadî vasıfları dahil olduğu halde en ince hesapları ile elde bulundurmak emelindedir.

Cevapların Vilâyet makamı ve kaymakamlarımız marifetile takip edilerek neticenin toplanması ve belediyelerin plân, su ve elektrik hizmetlerinin mükerrer muhaberele lüzum bırakmıyacak izahatla merkezden tanzim edilebilecek şekilde sahih malûmatı havi bir program mecmuası haline getirilmiş olarak nihayet eylül sonuna kadar merkezde bulundurulması lâzımdır.

İşin buna göre tanzim ve ehemmiyetle ve bizzat takip buyurulmasını rica ederim efendim.

C) Elektrik hakkında:

1 — Şehirde elektrik var mıdır? Kim işletiyor? (Belediye, hususî şirketler veya şahıslar, imtiyazlı şirketler)

2 — Muharrik kuvvet nedir? Motor ve dinomoların cinsleri, markaları istihsal kuvvetleri?

3— Makineler ne ile çalışıyor (Kömür, Mazut, su sukutu),

4 — Şebekenin vaziyet ve evsafı nedir? Uzunluğu ne kadardır?

Not:

Her belediye A, B, C cetvellerini ayrı ayrı hazırlayacak ve her suale müsbet veya menfi cevap verecektir. Her belediye hakkındaki malûmanın idare âmirleri tarafından tetkik ve tasdik edilmiş olması şarttır.

5 — Tesisat ne zaman ve hangi müessese tarafından ne kadar masrafla yapılmıştır? Kilovatt kaçta mal oluyor. Ve sanayide, belediyeye devlet müesseselerine ve hususî mesken ve hizmetlere kaçta satılıyor?

6 — Halkın meskenleri ve hususî hizmetleri için elektriğe rağbeti ne derecededir? Abonelerin adedi? Sanayide istifade derecesi nedir?

7 — Şehir ne suretle tenvir ediliyor? Masraf ne kadardır? Tenvirat kâfimidir?

8 — Yeni elektrik tesisatı için civarlarda ne gibi muharrik kuvvetler vardır? Bunlardan ne derece istifade olunabilir?

9 — Elektrik tesisatı için belediye şimdiye kadar müracaatta bulunmuş mudur? Efrat tarafından teşebbüs ve müracaat var mıdır?

10 — Mevcudun ıslahı düşünülen tedbirler ve çareler nedir? Bunun için tahmin olunan masrafın miktarı nedir?

11 — Sudan ve elektrikten ne kadar varidat alıyor? Yeni tesisattan ne kadar varidat tahmin ediliyor?

12 — Belediyelerce işletilen fabrikaların senelik varidatları yekûnu ile memur ve müstahdem maaşları mahrukat ve tamirat masrafları ne kadardır?

13 — Elektrik tesisatı yoksa tahsisatı temin edilmiş midir?

14 — Tahsisatı temin edilmemiş ise ne düşünülüyor?

A) Plân hakkında:

1 — Belediyenin tesviye münhanili topoğraf haritası var mıdır?

2 — Belediyenin kadaastro plânı var mıdır?

3 — 1 ve 2 inci maddelerdeki haritalar varsa mikyasları nedir, kim veya kimler tarafından hangi senede yapılmıştır.

4 — Belediyenin müstakbel imar plânı var mıdır? Varsa bu plân yapı yollar kanunundan evvel mi sonra mı

yapılmıştır? Kaç mikyasındadır? Kim veya kimler tarafından ve hangi senede yapılmıştır.

5 — Harita ve plânlar ne üzerine tersim edilmiştir? Veya matbumdur? Ve kaç nüshadır? Ve hangi makamca tasdik edilmiştir.

6 — Müstakbel plân tatbikatına girişilmiş midir?

7 — Harita ve plân yoksa belediyenin ve şehir hududu muayyen midir? Uzunluk ve genişliği kaç kilometredir? Ve takriben sahası kaç hektardır?

8 — Harita ve plânlar şimdiye kadar ne gibi bir sebeple yaptırılmamıştır? Şehirde yeni inşaat faaliyeti varsa müstakbel plân: yapılıncaya kadar geçecek müddet için hiç bir tedbir düşünülmüş müdür?

9 — Müstakbel plân yoksa, yaptırmak üzere tahsisatı var mıdır?

10 — Tahsisatı yoksa bunun temini için ne düşünülmüyor?

B) Su Hakkında:

1 — Şehrin veya kasabanın nüfusu ne kadardır?

2 — Şehrin suyu nasıl temin ediliyor? (Menba, künk, demir boru ve sair suretlerle)

Kaç memba vardır? Kaç kilometreden, ne gibi tertibatla geliyor vaziyetleri nedir? Hâzineye terfi suretile çıkarılıyorsa bu hususta ne gibi makine ve tulumbalar kullanılıyor? Kuvvetleri ne kadardır? Bu makineler ne ile çalışıyor? (Kömür, mazut, elektrik ve saire)

3 — Sular tahlil edilmiş midir? Evsafı?

4 — Yevmiye adam başına düşen su miktarı?

5 — Şehirde suların evsafı yüzünden hastalık ve su kıtlığından dolayı sıkıntı var mıdır?

6 — Su şehre doğrudan doğruya boru (demir veya künk) ile mi geliyor, yoksa hâzinelerde toplandıktan sonra mı geliyor. Evlerde akar su var mıdır?

7 — Menbadan alınan sular için kaptaj yapılmış mıdır?

8 — Memba sularının isalesi için ıslahat mı lâzımdır? Yoksa bunların yenidenmi yapılması icap eder? Her iki şekil için tahmini masraf nedir?

9 — Şehre gelebilecek su var mıdır? Bu sular tahlil edilmiş midir?

10 — Fazla kireçli olduğu halde tasfiyesi için bir tertip düşünülmüş müdür?

11 — Yeni membaları sıhhi ve fennî surette getirmek için ne kadar masrafa ihtiyaç vardır? Fennî keşif yapılmış mıdır?

12 — Su için Belediyenin teşebbüsü var mıdır? nedir?

13 — Su tesisatı yoksa tahsisatı temin edilmiş midir?

14 — Tahsisatı temin edilmemiş ise Belediyece bunun için ne düşünüyor?

16/8/934

Ö Z:

Nafia hissesi H.

Sayı 291/156

2562 sayılı kanununun 4 üncü ve 7 inci maddeleri hakkında aşağıdaki esasların tamimen tebliğine lüzum görülmüştür.

1 — Mezkûr kanunun 4 üncü maddesi mucibince vilâyetlerin 934 senesi için Nafia vekâleti hissesi olarak verecekleri yekûnen (800,000) liradan ibarettir.

Bu miktar 934 senesi bütçelerindeki yol vergisi naktî muhammenatı nisbetinde vilâyetlere taksim edilmiş ve mezkûr sene bütçelerindeki Nafia Vekâleti hisseleri de isabet eden miktara göre tadil edilmiştir.

Yol vergisinin haliye ve sabıka ve bedeniden naktiye tahvil dolayısıyla tahsil edilen miktarı ne olursa olsun vilâyetin 934 senesi bütçesinden Nafia Vekâleti hissesi olarak konulan miktardan fazla hisse tediye edilmeyecektir.

2 — 4 üncü maddenin 3 üncü fıkrası mucibince vilâyetin her aylık yol parası tahsilatını % 10 nu ertesi ayın 15 güne kadar Nafia Vekâleti hissesi olarak bankaya tevdi edilecektir. Bu nisbet üzerinden hisse tefrik edip bankaya tevdi etmeyen ita âmirleriyle muhasiplerden maaşları nisbetinde verilmeyen miktarın % 10 nu kadar para cezası alınacağından bu gibi cezayı tedbirlere mahal kalmamak üzere yukarıdaki izahat dairesinde muamele ifası lâzımdır.

3 — Yol parası tahvilâtından her ay tefrik ve nafia vekâleti hissesi olarak bankaya yatırılacak % 10 hisse vilâyete maktuan isabet eden miktarı tamamlamıyorsa noksanı tahsilât nisbetine bakılmaksızın senenin son ayında tamamen bakaya yatırılacaktır.

4 — Geçen seneler yol parası haliye ve sabıka tahsilatından tahakkuk edip te vilâyetin malî vaziyeti dolayısıyla tediyesine imkân hasıl olmıyan Nafia Vekâleti hisseleri istenmeyeceğinden bunlar için tediyeye yapılmıyacaktır.

5 — Kanunun 7 inci maddesile tahsisat devri usulü ilga edilmiştir.

Naktî karşılığı bulunmaksızın inşaat ve sair işler için geçmiş seneler bütçelerindeki tahsisatların istimaline imkân kalmamış olduğundan bunlar 1933 kat'î hesaplarile imha edilecektir.

Ancak kanunun neşri tarihi olan 12/7/934 tarihinden evvel geçmiş sene bütçelerindeki tahsisatlara istinaden mukaveleye raptedilmiş işlere devam olunur.

Bu dairede muamele ifası temenni olunur efendim.

26/8/934

Nüfus İ. U. M.

Ş I

Ö Z:

İşkân Kanunu H.

Sayı 13350/5944

21/6/934 tarihli resmî gazete ile neşredilen 2510 nu-

maralı İskân kanununun (.....) nüshası gönderilmiştir.

Memleketimizde bir taraftan tahsisat azlığı, diğer taraftan daha bir çok âmillerin tesiri altında oldukça ihmale uğrayan iskân işleri bu kanunla yeni bir hız almış ve yeni bir şekle girmiştir.

Aynı zamanda asırlardanberi mühmel bırakılmış olan muhtelif unsurların temsili ve memlekette «dilde, karıda, kültürde birlik yapmak» işi de bu kanunda yüksek bir mevki tutmuştur..

Bir taraftan yurdumuz dışında kalmış bulunan kan ve kültür kardeşlerimizi getirip yerleştirmek ve göçebeleri, oturtmak ve diğer taraftan yurt içinde mevcut muhtelif diller konuşanları kendi millî varlığımız içinde kaynatmak işleri bundan sonra iç siyasetimizde daima ön sırada esaslı ve mühim bir mevki tutacak ve buna icap eden bütün ehemmiyet ve hız verilecektir.

İdare işlerimizin tatbikat sahasında en yüksek ve en mühim mevkileri işgal etmekte ve ön sırayı teşkil eylemekte bulunan Vali ve Kaymakam arkadaşlarımız bundan sonra bu iki mühim işi daima bütün işlerin önünde tutacaklardır.

Yeni kanun yurdun bu iki mühim ve köklü işini vali ve kaymakamların omuzlarına yüklemiştir. Vatan bu iki çok mühim servisin dikkat ve sıhhat ve süratle yapılmasını onlardan beklemektedir.

Yeni kanun vali ve kaymakamlara bu mühim iki işi vermekle beraber anları vesait ve salâhiyetlerle teşhiz eylemeyi de unutmamıştır.

43, 44, 45 inci maddelerle bu işlerde istenilen memurları kullanmağa geniş salâhiyet verilmiş ve 45 ve 46 inci maddelerle de bunlara karşı ceza salâhiyetile teşhiz eylemiştir.

İskân işinde her şeyden evvel tahsisat hatıra gelmektedir. Daima da mazeret mukabilinde tahsisat yokluğu öne sürülmüştür. Vatanın yüksek menfaatleri iskân işini ne bahasına ve ne suretle olursa olsun behemehal vaktinde

başarmayı ve maslahatin mahiyeti de işi süratle bitirmeği muktezi bulunduğundan tahsisat yokluğu halinde de bu maslahatin behemehal görülmesini temin edecek imkân ve salâhiyetle kanunda mevki almıştır.

İşkâna lâzım topraklar «21» inci madde ile temin edilmiştir. Her tarafta milyonlarla dönüm topraklar mer'a, baltalık, fundalık, yaylak, kışlak namları altında köylerin, kasabaların ve şehirlerin sınırları içinde boş yatmaktadır. Almak ve yaşatmak kabiliyeti çok yüksek olan memleketimizde bugün kilometre başına ancak (22) nüfus düşmektedir. Vatanın muhtaç olduğu kesafeti dolduruncıya kadar bu boş yerlerden istifade etmek vatanın yüksek menfaatleri icabından bulunuyor.

«15» inci maddeye göre bugün devlet vesaitile (şimendiferler, vapurlar, devlet kamyonları, kamyonetleri ve sair vasıtaları) muhacirlerin, mültecilerin, naklolanların ve eşyalarının ve hayvanlarının nakli meccanidir. Bu suretle büyük bir masraf kapısı tahsisatsız kapanmış bulunmaktadır.

İşkânda en mühim işlerden biri olan iskân edilecekleri bir yerde barındırmak ve bunlara birer ev yapmak işi de kolaylaştırılmıştır. Muhacirlerin ve diğer yerleştirileceklerin süratle yerleşecekleri yerlerde barındırılması ve az bir zamanda ve hiç olmazsa bir ay içinde müstahsil hale konması en dikkat edilecek ve ehemmiyet verilecek bir esastır. Muhacirler ve yerleşecek diğer kimseler vakit kaybetmeden ne kadar süratle müstahsil hale getirilirlerse o kadar yurda nafi olacakları gibi şaşkın, sefil ve perişan olmaktan ve hatta ölmekten de o kadar çabuk kurtulacaklardır. Bunun için iskân edilecek kimseler gelir gelmez derhal iskân olunacakları köylere veya kasaba ve şehirlere gönderilmek ve orada ev yapıncıya kadar hemen barındırılmak bir zarurettir. İskân edilecekleri derhal arındırabilmek için hükümetin, idarei hususiyelerin, belediyelerin ve halkın binalarından da istifade edilmesi için 24 üncü maddede de hükümler konmuştur.

Tahsisat olmadığı ve bulmak ta kabul bulunmadığı zamanlarda tahsisat alınmasına talikan iskân edilecekleri evsiz tutmak caiz görülmemiştir. Bunun için bunlara bir kulübe, bir zeminlik dahi olsa kendilerine maledilecek bir yer temin etmek başlı bir zaruret addolunmuştur. Esasen iskân edileceklerin bir çokları kendi binalarını kendilerine göre kendileri yapabilecek kabiliyette olduklarından bunlara lüzumlu ve faydeli yardımlar yapmak suretile ev işinin halli kanunda yer tutmuştur. Bunun için bir taraftan kendilerine hemen ev yeri vermek ormanlardan meccanen kereste, göllerden ve mümkün olan yerlerden saz temin etmek (43) üncü maddeye istinaden yerli halkı bu malzemeyi nakle sevk etmek ve keza taş ve kerpiç ve kireç ihzarında hem halkın yardımından istifade edilmek icap eder. Az miktarda tahsisat olduğu zaman bu tahsisattan ve tahsisat bulunmadığı zaman da İdarei Hususiye ve Belediye bütçelerinden ve köy sandıklarından usta parası da tedarik olunarak bunlara behemehal barınacak birer yapı yaptırmak imkân dairesine girmiştir.

İskân edilenleri müstahsil hale getirmek için verilen ham toprakları açmak,, bunlara birer miktar toprak sürdürüp ektirmek ve behemehal ilk yıllık yiyecek ve tohumluk miktarı zeriyaat yaptırmak hususlarında halktan imeci .suretile istifade olunmak zaruridir.

Halkımızın misafirlere ve muhacirlere karşı duymakta olduğu yüksek ve necip misafirperverlik duyguları ve millî ve dinî hasletleri vali ve kaymakam beylerin yüksek rehberlik ve irşatlarile bu işi sevinç heyecanları içinde başarmağa saik olacaktır.

43 üncü madde iskân edilecekleri üç ay içinde barındırılmış olmalarını ve evlerinin ve yoksa yerlerinin ve topraklarının ve verilecek diğer şeylerin üç ayda yapılmış olmasını ve tapularının da kendilerine teslim edilmiş bulunmasını kat'iyetle emretmiştir. Evlerinde bir yıl içinde ve göçebelere ait evlerin üç yıl içinde yapılmış olmasını kat'iyetle istemektedir. Vekâletin çok dikkat ve ehemmi

yetle takip edeceği ve hiç bir mazeret dinleyemeyeceği bu cihete vali ve kaymakam Beyefendilerin nazarı dikkatlerini ehemmiyetle celbeylerim.

* * *

Kanunun tatbikat yollarını gösterecek nizamname ve: talimatlar hazırlanıp tebliğ olununcuya kadar tatbik edilmek üzere birisi gelen mühacirlerin ve mültecilerin kayıt ve kabulüne ve şimendiferler ve vapurlardan meccanen istifadelerinin temine ve diğeri toprak tevziine ait iki talimatname ilişik olarak gönderilmiştir.

İşkâna ait yapılacak bütün işlerin boş muhaberat ve; şekillere boğulmıyarak müspet sahada yürütülmesi ve daima masrafsız ve parasız kese yollardan gidilmesi ehemmiyetle matlup ve müstelzimdir. Eldeki iskân tahsisatları pek az ve çoğaltılması da imkânsız olduğu gibi muhacirlerden herhangi bir şekilde masraf alınması da asla tecviz edilmemekte olduğundan iskân tatbikatı işlerinin buna, göre en pratik ve masrafsız şekillerde yürütülmesi vali ve kaymakam beylerin yüksek dirayet ve kabiliyetlerinden beklenmektedir.

Vekâlet İskân kanunu tatbikatını yüksek ehliyet ve liyakatlerin kendilerini göstereceği geniş faaliyet sahası addeder.

İskân kanununun tatbikat yollarını gösterecek nizamname ve talimatnamelerde en pratik, en masrafsız ve en kısa yolları gösteren şekillerin konması matlup olduğundan bu hususta bütün vali ve kaymakam beylerin mütalaaları alınmak muvafık görülmüştür. Vali ve kaymakam beyleri bir kayıt altında bulundurmuş olmamak için buraca tasarlanan şekiller yollanmam ıştır. Kanun çok dikkatli tetkik olunarak nizamname ve talimatnamelerde tatbikatına ait hükümler konması icap eden maddelerin gösterilmesi ve yapılması münasip görülen şekillerde nizamname ve talimatname projelerinin hazırlanıp yollanması ve vilâyetinizdeki bütün kaymakam beylerinkilerle:

beraber bunların eylülün on beşinde merkezde bulundurulması ehemmiyetle rica olunur efendim.

18/7/934

ÖZ:

Eski İskân işlerinin bitirilmesi
H.

Sayı 15035/6599

Yıllardanberi memleket içinde sürünegelen mübadele, teffiz, harikzede, Şark mültecisi ve adî iskân işlerini, 2510 numaralı kanunun idare memurlarına vermiş olduğu salâhiyet ve kuvvetle, son bir hamle yaparak, sona erdirmek ve artık bu eski işleri tamamen kapayıp müsbet sahada yeni iskân işlerine hazırlanmak zamanı gelmiştir.

İskân işleri namı altında toplanmış bulunan bu işler aşağıdaki maddeler hükümlerine göre 31/Birinci kânun/34 akşamına kadar tamamen bitirelecek ve 935 yılma eski işlerden tamamen kurtulunmuş olarak çıkılacaktır. Bu hususta ihmal ve terahisi teftişler veya ihbarlar neticesinde anlaşılacak memurlara iskân kanununun gösterdiği müeyyideler tatbik olunmakta asla müsamaha gösterilmeyecektir:

Madde 1 — Mübadele ve teffiz işleri 11/2/933 tarih ve 26862 sayılı tamim dairesinde ikmal edilmiş olmak icap etmektedir İkmal edilmemiş olanlar varsa o tamim hükümlerine göre ikmal olunacaktır.

Madde 2 — Şark mültecisi namı altında 22/10/932 tarihli ve 23050-14517 numaralı tamim tarihinden sonra bir iskân muamelesi ve bunlara ait bir talep dinlenmeye imkân yoktur. Ancak eski talepleri dinlenmiş ve iskân muamelesi de yapılmış olup her hangi bir sebepten muameleleri tamamlanmıyarak kalmış olanlar varsa bunlar kat'iyetle ikmal olunacaktır.

Madde 3 — Harikzede işlerinden ikmal edilmeyenler varsa (28/3/931 tarihinde şamil olmak ve bu tarihten önce evrakını Hükümete verilmiş bulunmak ve başka meskene elverişli binası bulunmamak) şartlarını ihtiva edenlerin işleri tamamen bitirilecektir.

Madde 4 — Gerek mübadil ve gerek gayri mübadil muhacirlerden ve yeni iskân kanununun 4 üncü maddesinde yazılı olmıyan mültecilerden bu tamimin vurduna kadar Türk tabiiyetine alınmayanlar varsa veya müracaat ettikleri halde muameleleri ikmal edilmemiş olursa veya hiç müracaat etmemiş bulunuyorlarsa: Bunlara muhtarlar, belediyeler vasıtasile derhal tebligat yapılacak ve kendilerine 18/7/934 tarih ve 13350/5944 sayılı tamimle gönderilen talimatname hükümlerine göre birer tabiiyet beyannamesi imzalatırılıp muhacir kâğıdı verilecektir. Tabiiyet beyannamesi doldurup muhacir kâğıdı vermek işinin 15/Birinci teşrin/934 tarihine kadar behemehal ikmal ettirilmesi ve bu tarihten sonra kaza ve vilâyetleri içinde kayıtsız bir adet dahi muhacir bırakılmamış bulunması vali ve kaymakamlardan ehemmiyetle matlûptur. Bunun temini için (1/Eylül/934 cumartesi) günü muhtarlara ve Belediyelere yapılacak mektum nüfus tebligatında bu husus ta sureti mahsusada tebliğ olunacak ve lâzım görülen bütün tedbirler alınacaktır.

15/Birinciteşrin/934 tarihinden sonra muhacir kâğıtsız kalacak muhacirlere ve mültecilere nüfusa kaydedilmemiş mektum nazariyle bakılıp haklarında 2576 numaralı gizli nüfuslar hakkındaki kanun hükümleri tatbik olunacaktır.

İcra Vekilleri Heyeti kararıyle tabiiyetimize alınmış olan muhacirler ve mülteciler bu karar üzerine pulmuz ve harçsız nüfusa kaydolunacaklarından bunlar hakkında tabiiyet beyannamesi imzalatmağa ve muhacir kâğıdı vermeye lüzum yoktur. Ancak henüz tabiiyete alınma hakkında icra Vekilleri kararı alınmamış muhacirler ve mültecilere behemehal yeni tabiiyet beyannamesi imzalatırılacak ve kendilerine muhacir kâğıdı verilecektir. Yalnız bunların tabiiyet işleri hakkında evvelce evrak tanzim olunmuş ise, bu evrak kazada veya vilâyette ise tabiiyet beyannamesi ile birlikte merkeze gönderilecektir; evrak

merkezde ise tabiiyet beyannamelerinin arkasına bu evrakın merkeze giden tarih ve numarası konulacaktır.

Şu katiyetle matlûptur ki 15/Birinci teşrin/934 tarihine kadar nüfus cüzdanı ve yahut muhacir kâğıdı almamış muhacir veya muhacirlik hakkından istifade etmek isteyen mülteci kalmamış olmalıdır.

Tabiiyet beyannameleri ve muhacir kâğıtları Nüfus dairelerince nüfus memurları ve yahut kaymakam veya valilerin bunların emrine diğer dairelerden verecekleri memurlar tarafından 18/7/934 tarih ve 13350/5944 sayılı tamimle gönderilen talimatname hükümleri dahilinde doldurulacak ve tabiiyet beyannamelerinin üçer nüshası merkeze yollanacaktır.

Muhacir defterleri de her kazada nüfus dairelerinde tesis olunacaktır.

Muhacirlerin bu nüfusa tescili işlerinde pul ve harç alınmaz.

Şuna çok dikkat edilmek icap eder:

Tabiiyet beyannamesi Türk ırkından olanlara veya Türk kültürüne bağlı olupta Türkçe konuşup Türkçeden başka dil bilmiyenlere bilâ tahkik derhal imzalatılır. Ve muhacir kâğıdı verilir. (Bu tahriratın vurduna kadar Garbi Trakyadan gerek kaçak ve gerek pasaportla gelmiş olan Türkler ve Türk kültürüne bağlı olanlar hakkında da aynı muamele yapılacaktır) bunlardan her hangi bir şekilde kendilerinden şüphe edilenler varsa muhacir kâğıdı verildikten sonra bu şüphe hakkında tahkikata devam olunur.

Pomaklar, Boşnaklar, Tatarlar, Karapapaklar hakkında da aynı muamele yapılacaktır.

Yabancı Kürtlere, Araplara, Arnavutlara, Türkçeden başka dil konuşan diğer müslümanlara ve alelittlâk ecnebi hristiyanlara ve yahûdilere tabiiyet beyannamesi imza ettirilemez ve bunlara muhacir kâğıdı verilmez; bunlara tamamen ecnebi muamelesi yapılacaktır.

Müslüman Gürcü, Lezgi, Çeçen, Çerkez, Abaza ve diğer Türk kültürüne bağlı sayılan müslümanlar hakkında fert

üzerine merkezden alınacak emirle tabiiyet beyannamesi imzalatırılacaktır.

Madde 5 — Yımanistandan, Bulgaristandan, Romanyadan, Yugoslavyadan, Adalardan, Süryeden, İrandan veya Rusyadan velhasıl Türkiye haricinde her hangi bir yerden gelmiş olan Türklerle Türk kültürüne bağlı diğer müslümanlar 885 numaralı kanununun koymuş olduğu müddetler içinde müracaat ederek iskân haklarını muhafaza eylemekte bulunuyorlarsa ve muhtaç olup ta iskân da görmemişler ise bunlar aşağıdaki şekilde iskân edileceklerdir:

A — Bunlara, şehirlerde varsa yalnız Ermeni metrukâtı ev verilecektir; ev yoksa ev yerine arsa verilir. Dükkân olan yerde dükkân ve dükkân olmıyan yerde dükkân yeri verilir, Dükkân yeri de yoksa o şehrin hudutları içinde toprak verilebilir.

B — Kasabalarda şehirlerdeki gibi muamele görürler; ancak kasabalarda dükkân yerinden başka yarım istihkak derecesinde Rum ve Ermeni metrukâtından toprak varsa bu topraklardan ve millî toprak yoksa kasabanın fazla meralarından toprak verilecektir. Dükkân veya dükkân yeri verilemeyen muhacire tam toprak istihkaki verilir.

C — Köylerde varsa ev ve ahır ve samanlık; ve yoksa bunların yerine ev, ahır ve samanlık yeri ve civar ormanlardan meccanen kereste ve tam istihkak miktarı bulunduğu köyden (millî toprak varsa bunlardan ve yoksa köy meralarından) toprak verilir.

Köyde değirmen, dükkân, fırın gibi yer alan muhacirlere yarım istihkak toprak verilecektir.

Köylerde muhacir hangi köyde bulunuyorsa toprak da behemehal o köyden verilmelidir; ancak istirar halinde komşu köyün topraklarından yer vermek caiz olur.

Ç — Şehirde veya kasabada bina ve toprak bulunmazsa bu şehir ve kasabalardaki iskân görmeyen muhacirler ya o şehir ve kasaba mer'alarından toprak veya civarlarındaki köylerde ev ve ahır ve samanlık veya yeri ve toprak verilerek iskân edilirler. Bu yolda şehir ve kasabada mer'a-

lardan veya civar köylerden toprak verilerek yapılacak iskâna talip olmıyan muhacirlerin kayıtları kapatılıp bir daha iskân edilemezler. (İskân isteyen muhacirler Hükümetin gösterdiği yere gitmeye ve Hükümetin verdiği malı almağa mecburdurlar).

D — Soyca Türk olmayan ve Türkçeden başka dil konuşan muhacirler hakkında iskân kanununun 11 inci maddesi hükümlerinin tatbiki asla unutulmamalıdır.

Madde 6 — 28/Mart/931 tarihinden evvel kendi kendine veya Hükümetin delâletiyle bir yer işgal ederek filen iskân gördüğü halde kâğıt üzerinde muamele itibariyle iskân görmemiş olan muhacirlerin bu filî hareketi tahsis mahiyetinde olup bunların ellerindeki bu gayri menkuller tesbit ve iskânı adı haddi içinde iseler meccanen kendilerine temlik ve tapuya raptolunur. Bunlardan iskânı adı haddinden fazla olan miktarlar geri alınacaktır.

Madde 7 — 28/Mart/931 tarihinden sonra verilmiş veya bu talimatnameden sonra verilecek yapı ve topraklar İskân kanununun 39 uncu maddesi hükümlerine göre 28 yıl müddetle borçlandırılacaktır. Yalnız Birinci Umumî Müfettişlik mıntakasiyle Kars vilâyetinde ve ileride 1 numaralı mıntakalardan sayılacak yerlerde bu topraklar ve yapılar meccanen verilecektir. (1 numaralı mıntakalar ayrıca bildirilecektir.)

Madde 8 — Topraklarda Rum metrükesi olan yerlerde dahildir. Bunlardan da muhacirleri iskân için verilecektir. Ancak Rum metrükesi yapılar bu meyanda dahil değildir. Bunlar mübadil bonolarına karşılık bırakılmışlardır.

Madde 9 — İki ve daha ziyade muhacir arasında nizalı malların vaziyeti tahkik ve tetkik olunarak haklı tarafa verilecek ve onun namına tapuya bağlanacaktır. Haksız görülen taraf buna kanaat etmezse mahkemeye gitmekte serbest bırakılır.

Madde 10 — Muhacirlere evvelce adi iskân hakkı olarak verilmiş olup ta henüz tapuya bağlanmamış olan yerler sür'atle tapuya bağlatılacaktır.

Madde 11 — Elde kâfi tahsisat mevcut olmadığına-

dan muhacirlere toprak tevziatı toprağın tâbi olduğu yerin muhtar ve ihtiyar heyeti ve müstahakkı huzurunda vali veya kaymakam beyler tarafından memur edilecek bir memur tarafından yapılacaktır; ölçülmeksizin tevziat yapmak memnudur.

Ölçülerek bu suretle verilen yerlerin mevkii, hududu, yeni dönüm (dekar = 1000 metre murabbai) miktarı ve muhacirlerin adı, soy adı babası ve anasının adı, eski memleketi, doğum tarihi tevzi defterine yazılacak ve bu defterin alta tevzi memurlariyle hazır bulunan muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından mühürlenecek ve imzalanacaktır. Bu tevzi defteri vali veya kaymakamlarca tetkik ve tasdik olunacaktır. Bu tasdik temlik olup tapuda bu topraklar aynen tescil olunur.

Toprak tevzii ve muhacir yerleştirme işlerinde nahiye müdürlerinin istihdamı tercih edilmelidir.

Muhacirlere arazi tevziinde ve iskânlarının temininde tahsisat kâfi olmadığından halk vesaitinden ve yardımından istifade edilmelidir. Ancak bu yardımların derece ve miktarı vali ve kaymakamlarca yazılı emirlerle tesbit olunmalı ve hiç bir zaman memurun kendi takdirine bırakılmamalıdır.

Madde 12 — Köylere gönderilip de kütle halinde toprak ve yapı tevzi edilmiyerek bırakılmış olan muhacirlere işgal ettikleri yapılar ve topraklar tesbit edilerek tapuya raptolunacaklardır; ancak adî iskân haddinden fazla miktarlar bunlara verilmeyecektir.

Bu tesbit esnasında herkesin işgal ettiği yerler ölçülecek ve adî iskân haddinden fazla olan kısımlar alınıp topraksız veya az topraklı olanlara istihkakları derecesinde verilecektir.

Madde 13 — Köylerde hükümet tarafından gönderilmeyip te kendi kendine gitmiş olan ve fakat hükümetçe orada kalmasına mümaniat edilmemiş olan muhacirlerin de ellerinde bulunan yapılar ve topraklar 12 inci madde mucibince tesbit ve kendilerine temlik olunur.

Madde 14 — 12 ve 13 üncü maddelerdeki işgal 28/3/931 tarihinden evvelse bu yapı ve topraklar bu muhacirlere

meccanen temlik ve tapuya raptolunur. Eğer bu tarihten sonra ise 39 uncu madde mucibince 28 sene müddetle borçlandırılır. Birinci Umumî Müfettişlik ile Kars vilâyetinde ve 1 numaralı mıntakalardan addolunacak yerlerde bittabi bunlar meccanen yapılacaktır.

Madde 15 — Köylere ve kasabalara gerek mübadil ve gerek gayri mübadil muhacirlerden iskân edilmiş olanlara 1771 numaralı kanuna ilişik adî iskân haddi derecesinde toprak verilmiş ise bunların toprak istihkakları tamamlanacak ve 28 yıl müddetle borçlandırılacaktır.

Madde 16 — Evvelce iskân edilipte iskân mahallini terk ve iskân hakkından feragat etmiş olan muhacirlere 885 numaralı kanununun tayin ettiği müddet zarfında iskânlarını istememiş olan muhacirler iskân haklarını kaybetmiş ve tamamen yerli halk mahiyetini almış bulundukları için bu gibilerin iskânları mevzuu bahsolamaz.

Madde 17 — 2510 numaralı kanununun 43 üncü maddesi iskân işlerinde bütün Hükümet memurlarını alâkadar kılmış ve icrai hükümler faslında vazifelerini yapmakta ihmal gösterenlerin mes'ul tutulacaklarını ve mesuliyetlerini tasrih etmiştir. Eski adî iskân işlerinin 1/İkinci kânun/935 tarihine kadar kat'iyetle bitirilmesi matlûp olduğundan bu müddet içinde lâzımgelen gayretin sarfiyle mevcut iskân işlerinin behemehal ikmal edilmesini ve ikmalin de iş'ar buyrulmasını ve işleri kat'iyetle ikmal ederken beyhude yere iş'ar ve istişara mahal bırakılmayarak yeni iskân kanunu hükümleri ve bu talimatname müfadi dahilinde hareket olunmasını ehemmiyetle tebliğ ve rica eder ve idare arkadaşlarımin yıllardanberi sürünegelen bu iskân işlerini yeni iskân kanununun verdiği yüksek salâhiyetlerde kuvvet ve hız alarak kuvvetli hamlelerle yılbaşından daha önce sona erdireceklerine kani bulunduğumu da şimdiden beyan eylerim efendim.

11/8/934

Ş III

ÖZ:

Gizli Nüfusların yazımı kanunu H.

Sayı 13278/1333

1 — Gizli nüfusların yazımı hakkındaki 9/7/934 tarih ve 2576 sayılı kanundan ilişik kâğıtta yazıldığı üzere vilâyetinize (.....) nüsha posta ile gönderilmiştir. Kolaylık olmak üzere mülhak kazalara ait nüshalar doğruca kaymakamlıklara yollanmıştır.

2 — Kanunun birinci maddesinde yazıldığı üzere kanunun muhtarlar ve belediyelere tebliği tarihinden itibaren herkes gibi doğum, ölüm ve kayıp ve evlenme vak'alarını bir buçuk ay içinde yazdırmağa mecbur olup andan sonraki kayıtlar cezaya tâbi tutulduğundan tebliğ tarihinin bu itibarla bir kıymeti mevcut bulunmaktadır.

Memlekette bu ceza başlangıcında birlik temin etmiş olmak üzere her vilâyet ve kazada bütün köylere ve belediye bir günde tebliği lüzumlu görülmüş ve 1 eylül 934 cumartesi günü bu tebliğ için esas tutulmuştur. Bugün her vilâyet ve kazada bütün muhtarlar ve belediyelere bu kanunun tebliğ edilmiş olması ve andan evvel tebligat yapılmamakla beraber andan sonra günlere de tebligat bırakılmaması ehemmiyetle matlûptur.

3 — Tebligat aşağıda gösterilen şekilde yapılacaktır:

A: Muhtarlar:

1/Eylül/934 cumartesi günü köylerin muhtarları ve azaları kaza merkezlerine davet edilmiş olacak 31/1/934 tarih ve 1687/193 sayılı talimatnamenin 20 inci maddesi mucibince kazada bizzat kaymakamlar ve merkez kazalarında bizzat valiler kanunun hükümlerini ve bilhassa 1, 2, 3, 4, 5, ve 7 inci maddelerini bunlara anlatacak ve içlerinden münasiplerine bunu tekrarlayacak ve anlayamadıkları bir cihet bırakırmıyacaktır.

Andan sonra talimatnamenin 20 inci maddesinde ya-

zıldığı veçhile nüfus dairelerince hazırlanmış bulunan gizli doğum, silinmemiş ölüm ve kayıp, yazılmamış evlenme vak'alarına ait defter numuneleri ile kanundan birer nüsha muhtarlaraya verilecek ve bir buçuk ay içinde köylerinde evvelce yazılanlardan gayri yazılmıyarak kalmış bulunan gizli doğum, ölüm ve kayıp ve yazılmamış evlenme vak'alarının behemehal yazılması temin edilecektir.

Muhtarlaraya yapılan bu tebligat muhtarların isimlerini de havi bir defterin altına bir zabıt yapılarak altı vali, ve kaymakam, mevcut nahiye müdürleri nüfus müdür veya memuru ve kâtipleri ve birkaç muhtar tarafından imzalanarak tevsik olunacak ve iki nüsha yapıp birisi idare hey'etinde, diğeri nüfus dairesinde saklanacaktır.

B: Belediyelere:

1/Eylül/934 cumartesi günü kanun resmen tebliğ edilecek ve gizli doğum, silinmemiş ölüm ve kayıp, yazılmamış evlenme vak'alarının kayıtlarına mahsus defter numunelerinden birer nüsha yollanacaktır.

4 — Muhtarlar ve ihtiyar heyeti azalan köylerine döndüğünde ve belediyeler tebligatı aldığı anda hemen o gün veya yetişebilecekleri gün kanunun (bir) 1, 4 ve 8 inci maddeleri hükümlerini dellâl, bekçi, davul ve sair bütün mutat vesaitle bütün halka ilân edeceklerdir.

Bu ilânı ihmal veya tehir edenlerden mahalli idare hey'eti karariyle beş liradan yirmi beş liraya kadar derhal para cezası alınacaktır.

Nahiye müdürleri, polis ve jandarma bunu takiple mükellef oldukları gibi vilâyetçe ve kaymakamlıklarca bu işi takiple mükellef memurlardan münasip kimseler tefrik olunacaktır.

5 — Kanunun 1, 4 ve 8 inci maddeleri mahalli bütün gazetelerin birinci sahifelerinde dikkati çekecek şekilde yevmi olanların eylülün birinci, ikinci ve üçüncü günkü nüshalarında ve haftalık ve onbeş günlük olanların ilk eylül nüshalarında yazdırılacaktır.

6 — 31/1/934 tarih ve 1687/193 sayılı talimatnamenin 12 inci maddesinde nüfusu yirmi binden fazla olan şehirlerde belediyelerin defter yapmaları ihtiyari olarak bira-

kılmıştı. Ancak 2576 numaralı kanun bütün kasaba ve şehirlerin gizli doğum, silinmemiş ölüm ve kayıp ve yazılmamış evlenme vak'alarının da belediyelerce deftere alınmasını mecbur etmiş olduğundan nüfus miktarı ne olursa olsun bütün belediyeler bu mektum nüfus vak'aları için nümunesine uygun defter yapacaklardır.

7 — Gerek doğrudan doğruya nüfus dairelerine müracaatla kayıt edilmiş veya 31/1/934 tarih ve 1687/193 sayılı talimatname mucibince muhtarlar veya belediyelerce gizli doğum, ölüm ve evlenme defterlerine evvelce yazılmış olanların yeniden defterlere yazılmasına ihtiyaç yoktur. Bu kanunun tebliğinden sonra yazılacak olanlar bu defterlere veya doğrudan nüfus defterlerine geçmemiş olan gizli doğumlar, silinmemiş ölüm ve kayıplar, yazılmamış evlenmelerdir.

8 — Kanun muhtarları ve belediyeleri bir buçuk ay içinde bu mektum nüfus vak'alarını defterlere almağa ve bu defterleri bundan sonra bir ay içinde tasdikli olarak merkez kazalarında valiye, kazalarda kaymakamlara teslim etmeğe mecbur tutmakta olduğundan teşrinievvelin en beşinci günü akşamına kadar gerek köylerde ve gerek kasaba ve şehirlerde bütün gizli doğum, silinmemiş ölüm ve kayıp ve kayıtsız evlenme vak'alarının yazılmış bulunması ve 2 inci teşrinin on beşine kadar da defterlerin tasdikli olarak vilâyet veya kaza makamlarına teslim edilmiş bulunması icap eder,

9 — 2576 numaralı kanuna göre bu mektum nüfus vak'alarının kaydında 31/1/934 tarih ve 1687/193 sayılı talimatname aynen tatbik edilecektir.

Eylülün 6 ıncı pazar günü akşamından itibaren yeniden alınmağa başlanacak olan defterler hakkında talimatnamenin 23 ve 24 üncü maddeleri veçhile her hafta muntazaman telle merkeze malûmat verilecektir.

10 — 2576 numaralı kanun hükümlerine göre muhtar ve ihtiyar heyetleri veya belediyelerden tasdikli olarak verilecek defterler hakkında da 31/1/934 tarih ve 1687/193 sayılı talimatname hükümleri aynen tatbik edilecektir.

11 — Şehir, kasabalar ve büyük köyler için eylülün bi

rinden evvelde resmî tebliğ yapılmaksızın mektumların yazılmasını temin edecek bütün tertibat alınmalı ve defterler ve yazacak memurlar hazırlanmalıdır. Hazırlanan yerlerde resmî tebligat yapılmaksızın mektumların kaydına başlamak ve devam etmekte caizdir. Yalnız ceza alma başlangıcı memleketin her tarafında aynı güne tesadüf ettirilmek ve bunda bütün memleket içinde vahdet elde etmek için tebliğin mutlaka 1/Eylül/934 cumartesi günü yapılması ve tebliğ zabıtlarının o gün tutulması ehemmiyetle matlûptur.

12 — Vali ve kaymakam beylerin gizli nüfus vak'aları işine lâzım olan bütün ehemmiyet ve dikkati vererek vatanın bu müzmin işini behemehal bitirmelerini ve andan sonra gizli nüfus vak'ası kalması önüne geçecek bütün tedbirleri almalarını, bu hususta nahiye müdürlerini, karakol kumandanlarını belediye teşkilâtlarını ve köy teşkilâtlarını lüzumlu derece tam harekete getirmelerini bu hareketi dikkatle yürütmelerini ve gizli nüfus doğum, ölüm ve evlenme vak'ası bırakacak olanlar hakkında kanunun verdiği cezaları sür'atle tatbik ettirmelerini ve yurdumuzun bütün medeni yurtlar gibi içinde yaşayan insanların medeni hallerini heran bilinecek yolda yürütmelerini ve işin hakikî ehemmiyetini iyice takdir etmelerini çok ehemmiyetle rica eder ve idare arkadaşlarının bunu lâıyk olduğu veçh ve şekilde takdir buyuracaklarına ve yurdun bu ehemmiyetli işini başarabilmek için yüksek dikkat ve himmet ve gayretlerini sarf da birbiriyle müsabaka edeceklerine emin bulunduğumu da şimdiden beyan eylerim efendim.

17/7/934

Gizli nüfusların yazımı hakkında kanun

Kanun No.: 2576

Kabul tarihi; 5/7/1934

Neşri tarih : 15/7/1934

Madde 1 — Bu kanunun belediyelere ve muhtarlara

tebliği tarihinden itibaren bir buçuk ay içinde her aile reisi kendi evindeki veya emri altındaki, her veli velayetindeki, her vasi vesayetindeki nüfusta yazılmamış kimseleri; bunlardan evlilikleri kaydedilmemiş olanların evliliklerini ve ölmüş veya kaybolmuş olup ta nüfustan silinmemiş bulunanlarını köyde muhtar ve ihtiyar heyetine, kasaba ve şehirlerde belediyelere bildirmeğe mecburdur.

Nüfusa yazılmamış reşitler de muhtarlara veya belediyelere ve yahut nüfus dairelerine müracaat ederek kendilerini yazdırmakla mükelleftirler,

Madde 2 — Muhtarlar ve ihtiyar heyetleri, belediyeler veya memur ettikleri kimseler; kendilerine haber verilen gizli nüfusları, kayıtsız evlenmeleri, silinmemiş ölümleri ve kayıpları ayrı ve nümunesine uygun defterlere yazıp tasdikli olarak birinci maddede yazılı müddetin hitamından itibaren bir ay içinde, kaymakamlara ve merkez kazalarında valilere bir makbuz mukabilinde vermeğe mecburdurlar.

Madde 3 — Bu defterlerle muhtar ve ihtiyar heyetleri, ve belediyeler tarafından daha evvel verilmiş olanlara yazılan doğum, ölüm, evlenme ve boşanma vak'alarından pul aranmaz. Bu kanunun neşrinden sonra nüfus dairelerine verilecek doğum, ölüm ve evlenme vak'aları ilmühaberlerine de pul yapıştırılmaz.

Madde 4 — Bu kanunun belediyelere ve muhtarlara tebliğinden itibaren bir buçuk ay sonra evinde veya içinde nüfusa yazılmamış kimseleri ve silinmemiş ölümleri ve kayıpları ve kayıtsız evlenmeleri bildirmiyenlerden;

Yeni doğumları bir ay ve ölümleri on gün içinde nüfus dairelerine haber vermiyenlerden;

Evlenmeyi on beş gün içinde nüfusa kaydettirmiyenlerden ve kendini kaydettirmiyen reşitlerden mazeretlerini ispat edemedikleri takdirde mahallî idare heyetlerinin kararıyla bir liradan on liraya kadar para cezası alınır.. Tekrar edenler hakkında bu ceza iki kat olarak tayin olunur.

Madde 5 — Gizli nüfus, silinmemiş ölüm ve kayıp, ya

zılnmamış evlenme vak'aları defterlerini ikinci maddede yazılı müddet içinde tasdikli olarak vermiyen muhtar ve belediye reisinden veya vekilinden veya belediye reisi veya vekillerinin memur ettiği kimselerden mahallî idare heyeti kararile beş liradan yirmi beş liraya kadar para cezası alınır. Mükerrirler hakkında ceza iki misline ve ısrar edenler hakkında da beş misline kadar arttırılır.

Köyünde mektum nüfus ve silinmemiş ölüm ve kayıp ve yazılmamış evlenme ve boşanma vak'ası bırakan muhtar ve ihtiyar heyetlerinden beş liradan on beş liraya kadar aynı suretle ceza alınır.

Madde 6 — İdare heyetlerince hükmolunan cezalar kat'î olup tahsili emval kanununa tevfikân tahsil olunur,

Madde 7 — Bu defterlerin esas defterlerine yazılması, gizli nüfuslara nüfus cüzdanı verilmesi, bunların yıllarına göre tasnif ettirilmesi, istatistik cetvelleri çıkarılması ve mektum nüfus vak'aları yazımının şehir ve kasaba ve köylerde takip edilmesi işlerinde vali ve kaymakamlar işleri müsait diğér devlet daireleri memurlarından münasip gördüklerini yardımcı olarak kullanmağa salâhiyetlidirler. Vali ve kaymakamların gösterecekleri bu işleri bu memurlar görmeğe mecburdurlar.

Madde 8 — Bu kanunun neşrinden üç ay geçtikten sonra gizli doğum, ölüm ve kayıp ve evlenme vak'ası haber verenlere alınacak cezanın yarısı, tahsisat aranmasına ve başka merasim icrasına lüzum kalmaksızın mahallî idare heyeti kararile verilir.

Madde 9 — Gizli doğum, ölüm, evlenme ve boşanma vak'alarının vaktinde yazdırılmasından dolayı verilecek cezaları için müruruzaman carî olmaz.

Madde 10 — Bu kanuna aykırı hükümler kaldırılmıştır.

Madde 11 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 12 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

9/7/1934

ÖZ:

Gizli nüfus yazımında erbabı mesaliha müşkülât göste. rilmemesi H.

Sayı 14448/1391

Bazı nüfus dairelerinin gizli doğumları ve ölümleri ve evlenmeleri kayıtta bazı endişeli düşüncelerle erbabı mesaliha müşkülât gösterdikleri, muhtelif yerlerden muhtelif tahkiklerle işleri boş yere uzattıkları ve hatta bazı işleri bu yüzden aylarla ve hatta yıllarla süründürdükleri bazı şikâyetlerden, müfettişlerin mahallî tetkiklerinden ve bazı muhaberelelerden anlaşılmaktadır.

Nüfus dairelerinin nüfus defterlerinde yürütecekleri vak'aların mevsuk olması ve bir vesikaya istinat etmesi mutlaka lâzımdır. Ancak bu vesikalar elde kanunî mevzuata göre başlıca köy muhtar ve ihtiyar heyetlerinin ilmühaberlerde belediyelerin verdikleri ilmühaberlerdir.

Binaenaleyh nüfus daireleri belediyelerden veya muhtar ve ihtiyar heyetlerinden getirilecek ilmühaberler üzerine derhal defterlere kayıt yapmakla ve bu vesikaları getirenlere hüviyet cüzdanı veya lâzım olan vesika ve kayıtları vermekle mükelleftirler. Nüfus memurları ancak bu ilmühaberlerle mevcut nüfus kayıtları arasında mübayanet gördükleri zaman veya itimada şayan bir ihbar aldıkları vakit işi tahkike şevkle mükelleftirler. Bu tahkikat işi de nüfus memurlarına ait olmayıp buna ancak vilâyet veya kaymakamlık makamlarından isterler. Tahkikatı ve kanunî takibat icap ediyorsa bu takibatı yaptırmak bu makamların vazifesidir.

Bu makamlar bu tahkikat neticesine göre nüfus dairelerine lâzım olan emri ve neticeyi verirler.

Nüfus memurlarının başlıca vazifelerini gösteren talimatnameden (.....) nüsha gönderilmiştir. Bu talimat

name hükümleri dahilinde nüfus işlerinin süratle ve intizamla gördürülmesi ve nüfus dairelerinin gerek zatiâîlilerince ve gerek kaymakamlarca bu hususta sıkı kontrola tâbi tutulması ehemmiyetle rica olunur efendim.

1/8/934

ÖZ:

Mektum Nüfusların kolaylıkla ve sür'atle tescilleri H.

Sayı 12594/1267

Bazı yerlerde nüfus dairelerinin mektumları kaydetmek için muhtar ve belediye ilmühaberlerinden ayrı olarak bir de polis ve jandarma tahkikatı istemekte ve bu yüzden mektum nüfus sahiplerini dairelerde süründürmekte oldukları vaki şikâyetlerden anlaşılmaktadır.

Hükümetin takip ettiği hedef azamî kolaylık ve sürat göstererek mektumların behemehal kayıtlarının yapılması olduğundan bu hususta halkın sürünmesi ve şikâyeti mucip hallere meydan bırakmıyacak surette sürat ve kolaylık gösterilmesi ve muhtar ve ihtiyar heyetleri veya belediye ilmühaberleri üzerine mektum kayıtlarının icrası ve bu yolda halka müşkülât gösterecek memurların da derhal işten men'i ve bu işin vali ve kaymakam beyefendiler tarafından ehemmiyetle takibi tamimen tebliğ olunur efendim.

8/7/934

Vilâyetler İ. U. M.

Ş II

ÖZ:

Ergani istikrazının (C) serisi hakkında.

Sayı 3594

Ergani istikrazının üçüncü ve son tertibi olan (C) serisinin ihraç edileceğine dair Maliye Vekâletinden alınan tezkere sureti leffen gönderildi.

Bu hususta halkın rağbetini tezyit için münasip surette irşadatta bulunulmasını rica ederim efendim.

Vilâyetlere, Umumî müfettişliklere yazılmıştır.

9/8/934

Maliye Vekâletinin 9/8/934 tarih ve 1/1493 sayılı tezkeresi suretidir

2094 numaralı kanun mucibince aktine mezuniyet verilen Ergani istikrazının üçüncü ve son tertibi olan (C) serisinde 30 ağustos 934 tarihinden 30 eylül 934 tarihine kadar süskripsiyona arzı takarrür etmiş ve icabına tevessül edilmekle beraber halkımızın iştirakini temin için müzaharette bulunulması Halk Fırkası kâtibi umumiliğine yazılmıştır.

Yüksek fırka umumî kâtipliğince bu hususta Halk Fırkası teşkilâtına tebligatta bulunulduğu ve bu meyanda bir kısım gazetelerle Millî İktisat ve Tasarruf cemiyetine ve Umumî müfettişliklere keyfiyetin yazıldığı anlaşılmıştır.

% 5 faiz ve % 2 ikramiyesi olan bu iktikrazın son tertibi de evvelce ihraç olunan (A) ve (B) serileri gibi

aynı hak ve imtiyazları havi beheri 20 lira itibarî kıymette hâmiline muharrer 200,000 tahvilden ibaret olup tam tahvilin üçte birini temsil etmektedir.

Bu tahviller, kanun mucibince umumî ve mülhak bütçelerle idare olunan daire ve müesseselerce, vilâyetler hususî idareleri ve belediyelerce yapılacak müzayede, münakaşa ve mukavelelerde teminat olarak ve hâzinece satılmış ve satılacak olan millî emlak bedellerinin tediyesinde itibarî kıymetleri üzerinden başabaş kabul olunur.

Tahvil ve kuponları ile tediyelerine müteallik evrak ve senetler faiz ve ikramiyeler ve diğer muameleler istikrazın tamamen itfasına kadar her türlü rüsum ve vergiden muaftır.

Daha mufassal malûmatı ihtiva eden (A) ve (B) tertiplerinin ihracı esnasında tabettirilmiş Prespektüslerden birer nüsha leffen takdim kılınmıştır.

% 5 faizden başka senede iki defa yapılacak keşidelerde kazanan numaralara ayrıca ikramiye verilecek olan bu istikrazın son serisinde halkımızın rağbetini tezyit için lâzım gelen irşadatta bulunmak üzere vilâyetlere ve Matbuat Umum müdürlüğüne tebligatta bulunulmasını rica ederim efendim.

Ö Z:

Ziraat Bankası tahsilat işle, rine azamî müzaharet gös- terilmesi hakkında.

Sayı 3662

1 — Türkiye ziraat Bankası Umum müdürlüğünden alınan 8/8/934 tarih ve 153 sayılı mektubun tasdikli bir sureti iliştilmiştir.

2 — Bankanın, muhtaç zürraa yardımlarına devam edebilmesi için vadesi hulûl etmiş alacaklarının tahsili işinde icap eden kanunî teshilât ve muavenetin gösterilmesi ve bankanın alacaklarının mutlak ve umumî bir surette tecil edileceği yolunda çıkarılan şayiaların aslı esası olmadığının borçlulara sureti münasebede anlatılmasının temini temenni olunur efendim.

3 — Bütün vilâyetlere, Birinci Umumî müfettişliğe ve Trakya Umumî müfettişliğine yazılmıştır,.

Yüksek Dahiliye Vekâletine

Efendim,

Bankamızın ziraî ikraz vaziyeti yüksek makamınızca da malûm bulunmaktadır. Tahsilat işlerimizin ziraî afetler ve mahsul Batlarında vuku bulan ehemmiyetli tenezzüller yüzünden senelerdenberi beklenen neticeleri vermemiş olmasına rağmen müessesemizce müstahsillere her sene yeni yeni yardımlarda bulunarak ziraî kredi ihtiyaçlarının teminine uğraşılması keyfiyeti bu kabil ikrazattan mütevellit alacaklarımızın yekûnunu bu işe tahsis etmeğe salâhiyettar bulunduğumuz plasmanlarımızın üstüne çıkarmıştır.

Bu anormal vaziyetin; bundan sonra ziraî istihsal hayatına menfî surette tesir edecek hâdiseler ve kuraklık, seylâp gibi afetler yüzünden çiftçinin tediye vaziyetinde yeniden menfî bir tebeddül husul bulmadığı takdirde borçlu zürra tarafından, borçlarının tediyesi hususunda gösterilecek hüsni niyet ve bu hususta sarfedilecek gayret ve ihtimamlar sayesinde önümüzdeki bir kaç sene zarfında tabiî bir hale rücu edeceğinden ve bu suretle her sene zürra yaptığımız yardımların genişliyeceğinden ve daha faideli bir şekil iktisap edeceğinden ümitvar bulunmaktayız,.

Ancak; bu münasebetle üzerinde tevakkuf etmek ve yüksek ıttıla nazarlarınıza arzeylemek mecburiyetinde olduğumuz ve yüksek vekâletinizin kıymetli muavenet ve muzaharetlerinin istirham edilmesini istilzam eden mühim bir nokta vardır.

Muhtelif mıntakalarda bazı borçlular, borçlarının tediyesi hususunda bankamızca gösterilen müsamahaları suiistimal ederek tediye kudretleri yerinde olmasına rağmen mahsullerini kaçırmak, mallarını başka kimselere ferağ etmek, muhtelif istikrazlarda bulunmak, takibatı işkâl ve tehir edecek şekilde muvazaalar yaparak gayrimeşru yollara sapmak suretile borçlarını ödemekten imtina eyledikleri gibi, borç para verme işleri kanununun neşrinden evvel köylüye yüksek faiz ve ağır şartlarla para ikraz etmiş olan murabahacıların zürra zimmetindeki alacaklarının bankamızca matlubatına tercihan tahsilini temin maksadile (Ziraat Bankasına olan borçlar ucuz, faizlerle ve uzun müddetlerle tecil edilecek, belki de bir gün büsbütün bağışlanacak) şeklinde yaptıkları yersiz ve manasız propagandaların etrafa yayılmasına da yardım etmektedirler.

Her nekadard bankamız, bir taraftan borçlarını ödeyemiyecek kadar elim bir vaziyete düşmüş olan çiftçilerin borçlarını tecilde tereddüt eylememekte ve diğer taraftan tediye kudreti yerinde olduğu halde gerek bu menfi propagandalar tesirile ve gerek hüsnü diyetle gayrikabili telif olan bir zihniyet yüzünden borçlarını ödemekten kaçman borçlular hakkında da haiz olduğu kanunî salâhiyetlere tevfikân takibat yapmakta ise de bazı mıntakalarda Büyük Millet Meclisince tedvini mevzuu bahsolan yeni Banka kanunu dolayısıle merkezden yanlış tereşşuh eden haberler saikasile bazı salâhiyettarların bu menfi propagandaları teyit edecek mahiyette beyanatta bulunmaları müessesemizi tahsilât işlerinde fevkalâde müşkül bir vaziyete sokmuştur.

Filhakika şube ve sandıklarımızdan aldığımız malû-

mata nazaran, salâhiyettar devlet memurlarının da Türkiye Büyük Millet Meclisince tedvin edilmekte olan yeni banka kanunu mucibince alelûmum matlubatın pek cüz'î faizlerle ve 15 sene müddetle tecil olunacağı hakkında beyanatta bulundukları da teeyyüt eylemektedir,.

Yüksek vekâletinizce de takdir buyurulur ki, menabiimizin fevkinde bulunan ikrazat matlubatımızdan bu ve önümüzdeki seneler içinde lâıyık veçhile tahsilat yapamadığımız taktirde zürraa yeniden yardımda bulunmak imkânlarından hemen tamamen mahrum kalacağız.

Bu halin, zürram tediye kabiliyetini azaltacağı binnetice vergi tahsilâtına da tesir edebileceği düşünülürse bir takım kimselerin şahsî menfaatleri uğrunda ihdas eyledikleri bu anormal vaziyetin yüksek Cumhuriyet hükümetimizin zirai siyasetine de aykırı düşeceğinden bihakkın endişe edilmek lâzım gelir.

Filhakika borçlarını ödemekten âciz bulunduğu tahakkuk edecek olan zürra nezdindeki alacakların mutedil bir formül dairesinde ve münasip müddetlerle tecili müessesemizce de teemmül edilmekte ise de kanunî bir mesele olan bu keyfiyetin mevkii tatbika vaz'ı kanunî bazı formalitelerin ifasına ve binnetice zamana mütevakıftır. Bu itibarla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin önümüzdeki içtima senesinin başında derhal böyle bir kanun tedvin buyuracağı arzedilse bile aynı zamanda bankamız menfaatlerini de koruyacak ve müessesemizi malî müşkülâta uğratmıyacak, dolayısıyla zürraa yeniden geniş yardımlarda bulunmak imkânlarından mahrum bırakmayacak hükümleri ihtiva edecek olan böyle bir kanunun neşrinden ve mer'iyet mevkiine girmesinden evvel bankamız alacaklarının mutlak ve umumî bir surette tecili mevzuu bahsolmıyacağı tabiidir.

Onun içindir ki, alacaklarımızın umumiyet itibarile ve uzun vadelerle tecil edileceği hakkında yapılan propagandaların ve bu sayıaların salâhiyettar memurlar tarafından teyit edilmesinin içinde bulunduğumuz tahsilât mevsimin-

de müessesemizin malî vaziyetinde yapabileceği akisler dolayısıyla mesele üzerinde ehemmiyetle tevakkuf eylemek mecburiyetini hissediyoruz.

Bu mektubumuzdaki noktai nazarlarımıza ve mütalealarımıza Yüksek Vekâletlerince de iştirak buyurulacağına emin olduğumuzdan bu gibi şayialara ehemmiyet ve meydan verilmemesinin temini ve tahsilat işlerimizin matlup intizam ve süratle cereyanı yolunda müessesemize yardımda bulunmaları hususlarında alâkadar mülkiye memurlarına tamamen tebligat yapılmasına yüksek müsaadelerinizi rica ederim efendim.

ÖZ:

Askerî mekteplere girecek talebenin tezkiyesi H.

Sayı 3631

Memleketin muhtelif mahallerinden askerî mekteplere girmeye istekli olan talebelerin ve ailelerinin hüsnü hal sahibi oldukları hakkında mahallî hükümet tarafından fotoğraflı ve tasdikli bir ilmühaber verilerek tezkiye edilmeleri talimat icabından iken bu defa bazı mahalleden, talebelerin bu suretle tezkiyelerinin müşkül olduğu ve bu işin mahallî en büyük inzibat âmiri tarafından yapılması muvafık olacağı bildirilmektedir.

Gerek bunların ve gerek Maarif ve hususî mekteplerde tahsil görüpte askerî mekteplere girmek isteyen efendilerin kendisini ve ailesini en yakın bilen ve tanıyacak olan mahallî hükümet tarafından tezkiyelerini yapılması en doğru bir şekli hareket olduğu Büyük Erkânı Harbiye Riyasetinden iş'ar kılınmıştır.

Askerî mekteplere girecek bu gibi efendilerin evvelki gibi mahallî hükümet tarafından tezkiye edilmeleri suretiyle muamele yapılması tamamen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere ve Umum Müfettişliklere yazılmıştır.

13/8/934

ÖZ:

Vilâyet idaresi kanununun 41 inci maddesine tevfi kan yapılan içtimalara ait raporlar H.

Sayı 3682

1 — Vilâyet idaresi kanununun 41 inci maddesine tevfi kan her ay yapılması icap eden idare şube reisleri içtimalarına ait raporlar, mükerrer tebligata rağmen bazı vilâyetlerce muntazaman gönderilmemekte olduğu cihetle badema bu hususa ait raporların her ay muntazaman vekâlele irsalinin usul itti hazı tamimen temenni olunur efendim.

2 — Vilâyetlere yazılmıştır.

18/8/934

ÖZ:

İdare heyetine iştirak eden idare şube reisleri H.

Sayı 3294

Vilâyet idaresi kanununun 60 inci maddesi mucibince idare heyetlerine dahil olmıyan idare şube reislerinin kendi idarelerine ait işlerin müzakeresinde aza sıfatıyla davet olunarak reye iştirak etmeleri icap ettiği halde, bu gibi ahvalde idare reislerinin heyete iştirak ettirilmedikleri

mülkiye müfettişlerinin teftiş lâyhalarının tetkikinden anlaşılmaktadır.

Bu kanunî lâzimeye riayet edilerek idare reislerinin dairelerini alâkadar eden işlerde heyete iştirak ettirilmesi tamamen tebliğ olunur efendim.

Ş III

ÖZ:

Devair ve müessesatı resmi,
yede mahrukat olarak
maden kömürü kullanılması
H.,

Sayı 830

Ormanlarımızın muhafaza ve himayesi noktasından devair ve müessesatı resmîyede mahrukat olarak odun yerine maden kömürü kullanılması hakkında yüksek Ziraat vekâletinin 12/8/934 tarih ve 23503 sayılı tezkeresinin bir örneği ilişik olarak gönderilmiştir. Muktezasının ifası rica ve tamamen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere, Umumî Müfettişliklere ve vekâlet dairelerine yazılmıştır.

21/8/934

Ziraat Vekâletinin 12/8/934 tarih ve 23503 numaralı tezkeresi suretidir

Ormanlara mücavir köyler ve kasabaların ve büyük şehirler mahrukatının ötedenberi müteamil olduğu üzere en yakındaki ormanlardan tedarik ve temini münasebetiyle bugün sahillerle şimendifer güzergâhı olan büyük şehirler civarındaki ormanların vüs'at ve tahammüllerinin fevkinde yapılan kat'iyat yüzünden harap oldukları ve or-

man sahalarının gitgide daralmakta bulunduğu malûmdur.

Bu acıklı vaziyete sahne olan vilâyetlerde mahrukak ihtiyacı yüzünden her sene iki bin 2000-2500 hektar orman sahasının azaldığı bildirilmektedir.

Memleketimizde maden kömürlerinin taammüm etmediğı eski devirlerin akıbeti olarak yakın tarihten tevarüs edilen bu hale artık nihayet verilmesi ormanlarımızdan elde kalan miktarının olsun muhafazası zamanı gelmiş ve bugünün en büyük ihtiyaç ve emellerinden bulunmuş olduğundan odun ve mangal kömürü mahrukakı sarfiyatının tahdit ve binnisbe ormanlara olan mazaratının izalesi son dört beş sene zarfında bütçe encümeni mazbatalarında da temenni edildiğı veçhile evveleminde devair ve müessesatı resmîyede mahrukak olarak maden kömürü kullanılması kabil olacağı pek tabîî görülmüştür.

Millî servetlerden olan ormanlarımızın muhafazası noktasından odun ve mangal kömürü yerine maden kömürü kullanılması hususunun mülhakata ve icabedenlere tamimen tebliğine müsaade buyurulması rica olunur efendim.

Ziraat Vekili

Muhlis

**28/7/934 tarihinden 1/9/934 tarihine kadar vekâletçe muamelesi
ikmal edilen tekaüt**

Tekaüt ve Yetim maaşları

İsmi ve memuriyeti	Nev'i tahsis
Antalya nüfus müdürü Şevket Bey	Yetim
Pertek tahrirat kâtibi Mustafa Naim Bey	»
İstanbul belediye Beyoğlu belediye şubesi veznedarı	
İhsan Bey	»
İzmir vilâyet evrak müdürü Ömer Faruk Bey	»
Ergani madeni nüfus memuru Tevfik Bey	Tekaüt

İsmi ve memuriyeti	Nev'i tahsis
Deliilyas nahiyesi müdür vekili Süleyman Kâşif B.	»
Sergin nahiyesi nüfus memuru Mehmet Remzi B.	Yetim
Divriği kazası hususî muhasebe memuru Numan B.	Tekaüt
Ordu H' M. tahsildarı Mehmet Münir Efendi	İkramiye
İstanbul belediyesi Beyoğlu belediye temizlik işleri memuru refiki Şakir Bey	Tekaüt
İstanbul matbua sermürettibi Mahmut Bey	Yetim
İstanbul Eminönü belediye mutemedi İbrahim B.	Tekaüt
Burdur V. H. M. başkâtibi Rıza Bey	»
İstanbul belediyesi Kadıköy belediye dairesi kavası Mehmet Dilâver Efendi.	Yetim
İstanbul Kızıltoprak belediye tahakkuk şubesi tahakkuk memuru ve kâtibi Nurullah Bey	Tekaüt
İstanbul Beyoğlu belediye nezafet memuru Ahmet Refik B.	Yetim
Balıkesir H., M. müdürü Ruhi Bey	»
İstanbul belediyesi Hisar dairesi tahakkuk memuru Hasan Hulki Bey	»
Bayramiç tahrirat kâtibi Rasim Bey	Tekaüt
İstanbul Belediyesi itfaiye ambar memuru Fuat B.	»
Balıkesir evrak kalemi mümeyyizi Ahmet Hamdi B.	Yetim
Adapazarı Nüfus memuru Ömer Hilmi Bey	Tekaüt
İstanbul Belediyesi mülga Şehremaneti memurin kalemi kâtibi Mehmet Sait Cemalettin Bey	Yetim
İstanbul Belediyesi hesap işleri evrak memuru refiki Fehmi Bey	»
Sürye H. M. müdürü Mesut Sadi Bey	»
Belviran nahiyesi müdür vekili Rifat Bey	Tekaüt

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Mardin Mektupçusu Ahmet Eşref Bey

Eşref Bey 1306 tarihinde Maraşta doğmuştur. Maraş ve Halep idadilerinde tahsilini bitirerek aliyülâlâ ve alâ derecelerde şâhadetname almıştır.

Eşref Bey memuriyet hayatına 1/Temmuz/324 tarihinde Maraş tahsilat idaresi müfredat kitabeti ile germiş 325 tarihinde Elbistan, 326 tarihinde Pazarcık kazaları tahrirat kitabetinde bulunmuş, 335 de Gaziantep Meclisi idare başkâtipliğinden terfian 336 da mezkûr sancak tahrirat müdüriyetine tayin edilmiştir.

339 da Göksün, 340 da Elbistan, 341 de Andarin kaymakamlıklarında bulunmuş ve 927 de Denizli Tahrirat müdürlüğüne ve oradan da Mardin mektupçuluğuna tayin edilmiştir.

25/8/934 tarihinde hayata gözlerini yuman Ahmet Eşref Beyin keder gören ailesine taziyetlerimizi arzederiz.

- - - - -
Gayri Resmî kısım
 - - - - -
Memur nedir ve kimdir?

VI

**Amme hizmetlerinde madencilerin mukavele nazariyesinin
kifayetsizliği.**

On sekizinci asrın sonlarına doğru değişmeye başlayan içtima hayat şartları, on dokuzuncu asırda büsbütün altüst oldu. Medenî kanun mukaveleyi şu suretle telâkki ediyordu. «Hukukî vaziyetleri ve İktisadî kudretleri yekdiğerine müsavi, birbirinin aynı iki insan istediklerini karşı karşıya serbestçe münakaşa ediyorlar, mütekabil müsaedatta bulunuyorlar, nihayet aralarında bir itilâf zemini bularak anlaşıyorlar....»

Vakiâ, bu şekil mukavele henüz ortadan kalkmış veya kalkmak üzere değildir. Fakat makinanın terakkisi, büyük sanayiî vücud bulması, nakliye vasıtalarının tekâmülü millî ve beynelmilel ticaretin inkişafı işlere şimdiye kadar misli görülmemiş bir hareket, bir faaliyet verdi. Mukavelelerin münakaşası ve akti için hemen hemen kâfi zaman kalmadı. Hele tarafeynin yekdiğerine müsavatı meselesi adetâ unutuldu. Mukaveleyi bir taraftan kanuna uygun tarzda tanzim etmesi diğer taraftan da münakaşasız ve İtirazsız kabul eylemesi usulü teamül halini aldı.

Büyük sanayi ve ticaret mümessillerinde onların amele, memurları ve müşterileri karşı karşıya bu vaziyete girdiler. O arada bir takım kaideler nizamlar vücud buldu. Atelye, sigorta ve saire mukaveleleri meydana çıktı, bunları isteyenler, kabul istemiyenler de reddediyorlardı. Gene iki tarafın muvafakatinin teatisi, arzu ve iradelerin

yekdiğerlerle birleşmesi meselesi mevcuttu, fakat bu mukavele yukarıda tasvir ettiğimiz hakikî mukavele şartları esasına uygun bir şekilde aktolunmuyordu. Çünkü ortada bir hâkim bir de tabi bir irade vardı. Ve iki taraf arzu ve iadesini yekdiğerlerle karşı karşıya değil birbirinin gıyabında izhar ediyordu. Bir taraf nizamname veya mukavelenamesini evvelce hazırlıyor, diğeri de isterse onu kabul ediyor istemezse reddediyordu. Fakat katiyen münakaşa cereyan etmiyordu. Bunlara «muvaafakat mukavelesi» ismi verildi. Acaba muvaafakat mukaveleleri de hakikî mukaveleler mahiyetini haiz miydi? Onlarda da medenî kanunun bütün ahkâmı tatbik olunuyor mu idi?

Mösyö Colin ve Mösyö Capitant buna müspet cevap veriyorlar: «Çünkü, diyorlar, bazı hukuksınasların tabi irade halinde telâkki ettikleri amele ve müstahdem bu mukavele de diğeri gibi hürriyetini muhafaza ediyor. Şeraiti toptan olarak isterse kabul, isterse reddediyor.»

Fakat itiraf etmelidir ki mesele hiç bu kadar basit ve kestirme surette çabucak hallediliverilecek bir vaziyette değildir. Bu mukavelede de diğeri gibi müşterek bir fikir ve niyet var mıdır? Bu fikir ve niyetlerin yekdiğerlerinden farklı olduğu noktalar yok mudur. Yahut bu fikir ve nihayet esaslı şartlarda yekdiğerleriyle birleşmekle beraber teferruat hususunda muhalif noktai nazarlara sahip değil midirler. Müstahdemler, ameleler, sigorta olunanlar, şimendiferlerle seyahat edenlerden bu idarelerin nizamnamelerini okumamış, tetkik etmemiş insanlar yok mudur.

İşte burada kanunun tatbikatı usulleri meselesine temas ediyoruz. Rousseau felsefesinden ilham alan bazı hâkimler, muvaafakat mukavelelerinin âmm hukukunun ve medenî mukaveleler kaidelerinin tatbikine imkân bırakmayan garip bir mahiyet arz etmekte olduğunu anıyamıyorlar, onlar tarafeynden birinin diğeri kabul ettirmiş olduğu şeraiti ötekinin tamamile okumuş tetkik etmiş, bunlara boyun eğmiş olduğuna kani bulunuyorlar. Bu takdirde müessese sahipleri atelyeleri için çok sıkı nizamlar ve çok şiddetli cezalar vaz ve tatbik edebilirler. Sigorta kumpanyaları cahil veya dikkatsiz müşteriler, yahut sigor-

ta olmya mecbur şahsiyetler için adeta birer tuzak mahiyetinde aldatıcı yahut onlara ziyan verici şartlarla mukaveleler vücuda getirerek bu hususta rakipleri ile anlaşabilirler» Bütün bunlar öteki tarafın hür ve müstakil bir iradeye sahip olduğunu tekit (!) edecek amillerden midir?

Bunlara rağmen temyiz mahkemesi de aynı içtihadı takip etmektedir. Mukavele şeraitini okumadan kabul edeni haksız çıkarmaktadır. Eğer bu şartlardan biri kendisinden saklanmış ise onu ispat etmesi lâzımdır. İspat edemezse gene kabahat kendisindedir?

Mukavenenin medenî nazariyelere istinat ettiğini kabul eden felsefî içtihada nazaran beşerî cemiyet, insanların arzu ve iradesiyle teşekkül etmiştir. Tabîî yaşayış tarzı takip edilse idi buna ihtiyaç görülmiyebilirdi. Tarihten ve beşerî cemiyetten haberi olmıyan mücerret ve yalnız başına yaşayan bir insan tasavvur edecek olursak bu adam kendi mevcudiyet ve faaliyetine ait kanunları bizzat kendisi vücade getirecektir. Onu, yolundan çeviren İçtimâî hayat olmuştur. İşte mukaveleyi medenî nazariyeler üzerine istinat ettirmek isteyenlerin mukaveleye buldukları felsefî menba ve menşee.

Halbuki Rousseau'nın dediği gibi İçtimâî mukavele bir tabîî kanun neticesi vücade gelmek mecburiyetinde kalmış ise, diğer mukaveleler için de kendilerinden evvel mevcut olmuş böyle tabîî kanunlar tasavvur edilemez mi? O zaman insanların iradesinin istiklâli nerede kalır. O zaman, ne cemiyet halinde yaşanmasında, ne de beşerî cemiyetin sinesinde vücut bulan diğer müesseselerin teşekkülünde iradenin yaratıcı bir kudret olduğu kabul edilemez. Diğer mukavelelerin tesisinde de o iradenin hükmü kalmaması icap eder. Binaenaleyh hukukî hâdiselerin vukua gelmesinde onun birinci safta değil ancak ikinci safta bir rolü olması kabul edilebilir. Mukavenenin sırf iradeye istinat ettiği esasını ileri sürenler bu noktada da ilk mağlûbiyete uğruyorlar.

İdarî mukavele, bir nevi muvafakat mukavelenamesidir.

Bu suretle mukavenenin eski temel taşı iradenin hür-

riyeti ve istiklâli meselesi büsbütün ortadan kaldırılmamakla beraber rolü daha mütevazî bir şekle indirilmiş oluyor. Şimdi tekrar mevzuumuza dönersek muvafakat mukavelelerinin az çok bu esasa uygun olduklarını, idari mukavelelerin ise, bir nevi muvafakat mukavelesinden başka bir şey olmadığını görüyoruz.

Gerek bir faydanın ve bir sayın kiralanmasında, gerekse âmmе hizmetlerinin deruhte edilmesinde mevcudiyeti hissolunan idari mukavelenin iki unsuru vardır. Bunlardan biri nizamî, diğeri de aktîdir. Birincinin ikinci üzerine kısmen de teveffuku vardır. Bu noktayı nazardan muvafakat mukavelelerine pek benzer. Hâkim tarafın evvelce hazırlamış olduğı «Kanuna diğеr taraf muvafakatini beyan eder. Yani nizamî ve kanunî esaslar mukavelenin aktinden mukaddem hazırlanır. Mukavele ancak muvafakatin inzimamile teessüs eder. Her ne şekilde olursa olsun kanunî ve nizamî esaslar diğеrlerinden daha müessir bir mevkidedir. Bütün bu ameliyenin ruhu makamındadır. Muvafakat münakaşasız izhar edilmek mecburiyetindedir. Bunu müteakip mukavele kendiliğinden vücut bulur.

İdarî mukavelelerdeki ameliyenin ruhunu teşkil eden nizamî ve kanunî esasların gayesi âmmе hizmetlerinin iyi görülmesini temin eylemektir. Binaenaleyh mukavele, gerek devlet ve gerekse memurun yekdiğерine bağılı kalmasındaki muvazeneyi temin eden âmildir. O halde mevzuumuza esas teşkil eden «Memur nedir ve kimdir? «Sualine» devletle arasında bir nevi muvafakat mukavelesi addedilen idari mukavele mevcut kimsedir. Sayini devlete kiralayarak âmmе hizmetlerinin ifasını deruhte etmiştir. Buna mukabil devlet de onu resmi siciline kayıt ve kendisine maaş tahsis etmiştir» cevabını verebiliriz.

Fakat itiraf edelim ki, bu cevap sırf bizim gibi memurun vaziyetinin mukaveleye istinat ettiğıне kani olanların devlet ve memur arasındaki münasebeti göstermek için buldukları bir tarif şeklide kabul edilebilir. Hiç şüphesiz klâsik değildir. Şimdilik klâsik bir memur tarifi yapmaya da imkân yoktur. Çünkü hemen hor memlekette memurun müspet hukuk noktai nazarından hakları ve vaziyeti, bin-

netice tavsif şekli yekdiğerinden çok farklıdır. Bunda her milletin bünyesinde yerleşmiş tarihî, içtimai siyasî hukukî, İdarî âmillerin tesiri vardır. Biz bunların arasında müşterek bir vasıf bulabilmek için bu tetkikat ve münakaşata giriştik. Bu hususta muvaffak olduğumuzu iddia edemeyiz! Fakat buna dair bir çığır açabildikse ne mutlu!

— BİTTİ —

—

Alsas ve Loren İdarî mahkemesi

A. HİDAYET
Türkçeye çeviren:

G. BİCHOFFE
Muharriri:

Strasburg şehri avukatlarından hukuk doktoru Mösyö Andre Benner «Alsas ve Loren İdarî Mahkemesi» Unvanı altında bir kitap neşretmiştir. «Paris, Recueil Sirey, 164 Sayfa».

Bu kitap Strasburg şehrinde kâin «Alsas ve Loren İdarî Mahkemesi» hakkında bütün idarecileri alâkadar edecek malûmatı havidir. Mösyö Benner'in yazdığına göre Alsas ve Loren idari mahkemesi üç daireden müteşekkildir. 1871 senesinde Almanlar tarafından tesis edilmiştir Hali hazırda Alsas Lorende mahkemelerin salâhiyeti ve saire hakkındaki bir çok adlî kanunlar Alman usulü hukukiyesinden, Fransız usulü hukukiyesine geçilmek için bir intikal devresi vücade getirilmiştir. Almanlardan kalma «Mahallî hukuk» esasları meyanında sade medenî haklara değil, İdarî haklara ait mevzuat ta mevcut olduğundan Alsas ve Loren İdarî mahkemesi kendisine tevdi olunan ekseri mesailde onu düstur ittihaz etmektedir.

Alsas ve Loren İdarî mahkemesi sade hukuku âdiyeden mütevellit işlerde değil kendi salâhiyeti dahilinde gördüğü bir çok meselelerde de hakkı kazasını istimal etmektedir. Kendi salâhiyeti dahilinde görmediği meseleleri de bu işin hallinin hangi mahkemenin salâhiyeti dahilinde olduğunu zikretmeksizün rüyet edemeyeceğini bildirmektedir.

Alsas Loren İdarî mahkemesinin kaza dairesi yukarı. Ren, aşağı Ren, Moselle'e de şamil bulunmaktadır. Meselâ o havalide Nafia işlerinden, yahut şimendifer imtiyazlarından mütevellit ihtilâfat için hep bu İdarî mahkemeye müracaat olunmaktadır. Eğer o şimendifer idaresinin faaliyet havası diğer mıntakalara da şamil ise o zaman idarenin kendisine bir ikametgâh tayin etmesi icap etmekte

ve buna göre müracaat edilecek mahkeme taayyün etmektedir.

Vaktile mıntaka meclisi tarafından halledilmekte olan Belediye reislerinin ve muavinlerinin intihaplarına itiraz ve saire gibi mesailin rüyeti bu idari mahkemenin salâhiyeti dahilinde bulunmaktadır. Halli salâhiyeti dahilinde bulunan diğer meseleler şunlardır:

1 — Belediye intihabatı, nahiye, kaza, sancak müşavirleri intihabı, Ayan intihabı, Ticaret Odası azası intihabatı, Maden ocakları ameleli murahhasları intihabatı.

2 — Hars işlerine dair yapılan intihaplar, papas sınıfının mallerine dair zuhur eden müşkülât.

3 — Vasıtasız vergiler bütün Fransa dahilinde (mahallî rüsum, umum vergiler)

4 — Vasıtalı vergiler

5 — Nafia işleri

6 — Yol nizamâtına muhalefet

7 — Yol ihtilâfları, sıhhati umumiye mesaili

8 — Mesai kanun ve nizamları

9 — Muaveneti içtimaiye

10 — Komünlerde Belediye meclisleri müzakeratı ve saire

11 — Muhtelif: kemiyetler, orman işleri, harp hasarları ve saire....

A. HİDAYET

Cihan İdare hareketleri

Yunanistanda memurlar kanunu ve memur maaşları

Yunanistan hükümeti memurların vaziyetini tesbit ve ıslah için yeni bazı esasat vazetmek üzeredir. Bu husus bir memurlar kanunu vücade getirmeğe ve memur maaşlarında bazı tadiller yapmağa matuf bir gaye istihdaf etmektedir. Bu arada tabiatile devlet işlerinin daha iyi görülmesi meselesini temin eylemek te mevzuu bahistir.

Yunan hükümetinin memur maaşlarını yeniden tesbit için yüksek memurlardan mürekkep olarak vücade getirdiği atideki esasları karar altına almıştır.

1 — Mülkiye ve adliye memurlarının derecelerinin yeniden tesbitile maaşlarının arttırılması.

Yunanistanda ötedenberi memur maaşları madenî drahminin kıymeti üzerine takarrür ettiriliyor ve muayyen bir misille darbedildikten sonra kâğıt drahmi olarak tediye ediliyordu. Bu esas hali hazır vaziyetine pek uymamakta olduğundan terkedilmek istenilmektedir. Diğer taraftan hükümet, bütçenin müsaadesi nisbetinde memur maaşlarını arttırmak niyetindedir. Çünkü vaktile memur maaşlarından yapılan tenzilât ve zamanımızda tahaddüs eden vaziyeti iktisadiye dolayisile memurlar müthiş sıkıntı içine düşmüşlerdir. Böyle bir tezyit mecburî görülmektedir. Diğer taraftan hükümet memurlarının maaşlarının arttırılmasının onların vazifelerini daha fazla bir şevk ve gayretle ifa etmelerine sebebiyet vereceği kanaatindedir.

Fakat memurların maaşlarının tezyidi hususunda kat'î şekilde adilâne hareket etmek epeyce müşkül olacaktır. Çünkü vaziyeti hazırda dolayisile muhtelif memurlar sınıfına tahsisat, tazminat ve saire unvanile öyle muhtelif şekilde zamlar yapılmıştır ki bunları tek esasa irca etmek hemen hemen gayrikabil görülmektedir. Maamafih bu aşağı yukarı haksız telâkki olunabilecek tarzın ebediyen

devam edip gitmesi de hiç şüphesiz tecviz edilecek bir hareket değildir.

Onun için Yunan hükümeti, bu suretle memur maaşlarını tezyit ederken onların arasında kat'î bir nizam ve intizam ve hakikî bir adalet teminini arzu eylemektedir.

2 — Zabıtların maaşlarının arttırılması.

Yunan hükümeti, mülkiye ve adliye memurları hakkında bu ıslahat projesini tanzim ederken zabıtan ile jandarma, efrat ve zabıtlarının maaşlarını da fazlalaştırmayı karar altına almıştır. Çünkü yukarıda adliye ve mülkiye memurlarının maaşlarının tezyidine mevzuu bahsolan sebepler zabıtan için de varittir. Bütçenin müsaadesizliği ileri sürülerek zabıtların maaşları da diğer memurlarınki gibi asgarî miktara indirilmiştir. Mülkiye ve adliye memurlarının arasında temin edilmek istenilen adilâne vaziyet zabıtlara de tatbik edilecektir.

Yalnız gerek mülkiye ve adliye memurlarının gerekse zabıtanın maaşlarına yapılacak zam, şimdiki bütçede maaş fasıllarında zikredilen miktarın % 13 ünü geçmeyecektir. İleride imkân bulunursa daha ziyade fazlalaştırılacaktır.

3 — Memurların maaşlarından gayrı aldıkları tahsisat hakkında tetkikler;

Mülkiye memurlarının bir kısmı hukuku âmme ve menafii umumiye müessesatına mensup eşhası hukukiye nezdinde, hukuk hususiye müstenit teşekküllerde, meclislerde, komisyonlarda hizmetler görerek maaşlarından gayrı tahsisat ve tazminat ünvanı ile para almaktadırlar. Hükümet bunlar hakkında ciddî ve derin tetkikat yaparak bu hususta sui istimalât var ise onları kaldıracak, yapılacak tasarrufatı memur maaşlarının arttırılması meselesine gösterilecek karşılık arasına ithal edecektir.

4 — Bir memurlar kanunu vücade getirilmesi,

Memurların maaşlarının arttırılması esası hiç şüphesiz memurlar hakkında mevcut nizamlar, talimatnamelerde yapılacak ıslahat ile tev'em bir şekilde tatbik olunacak, bütün gayrıtabiiliklere nihayet verilmesi, memurların tâ

yin, terfi, tebdil, azil ve saire gibi resmî hayatlarına müteallik muamelelerin muntazam ve kanunî bir tarzda icra edilmesi gayesini takip edecektir.

Onun için de hükümet senelerdenberi tanzimi ihmal edilen bir (Memurlar kanunu) vücade getirilmesini elzem görmektedir: Bununla bütün idari intizamsızlıklar ortadan kalkacak, umumî hizmetlerde adalet ve müsavat mefhumu ile birlikte devlet idaresinin yüksek menfaatlarını koruyacak esasat tatbik edilecektir. Fakat hükümet bu memurlar kanununun tanziminde yepyeni bir zihniyete malik bulunmaktadır. Eskiden yapılmak istendiği gibi bu kanunda hükümet, devlet teşkilâtının ne gibi teşekküllerden tereküp edeceğini ve bu teşekküllerin kuvvet ve kudretlerinin ne derecede olacağını tayin ve tespit hevesine düşmiyecek, âmme hukuku ilminin memurların tarzı istihdamında faydalı ve lüzumlu gördüğü umumî ve değişmez esasları vazetmek fikrile hareket edecektir.

Böyle bir (Memurlar kanunu) tanzimi için de tabiatile evvelâ muayyen bir usul tespit etmek lâzım olduğu gibi onun vücade getirilmesini dahi mütehasıs bir komisyona havale eylemek icap edecektir.

5 — İşleri âmme hizmetlerinden addedilen müessesatta çalışan müstahdemler için de bir kanun vücade getirilecektir.

Bu kabil müesseselerde hizmet gören müstahdemler de devlet memuru addedilecek ve haklarında ona göre .muamele tatbik olunacaktır.

A. Hidayet

Büyük komünlerin İdarî rejimine dair

İtalyada, büyük komünlerin İdarî rejimi küçük belediye cüzü tamlarınınkinden, esas itibarile farklı değildir.,

4 Şubat 1926 tarihli kanun, bundan evvel cari teşkilâtı derinden derine tadil ederek, nüfusun 5,000 den aşağı olan komünlerin idaresini kralın idaresile dört sene için tayin olunan bir Podestat'ya tevdi etti. Bunun vazifesi komünü temsil etmek, komüne ait malî ve müşterek işlere riyaset eylemek, ve âmmе hizmetlerinin işlemesini temin için lâzım gelen her türlü tedbirleri almaktır.

Podestat'nın nezdinde, bütçenin tasdiki, beş seneden ziyade bir zamana şamil malî taahhütler, istikrazlar akti v. s. gibi bazı çok mühim işler ile idare reisinin müzakeresini lâbüt aktettiği bütün diğer maddeler hakkında reyini beyan ile muvazzaf bir encümen: CONSULTA vardır. Encümen âzaları Prefe tarafından, cemiyetlerce tanzim ve ita edilmiş olan listeler meyanından seçilerek, tayin olunur.

Prefe, Podesta'nın İdarî faaliyetini kontrol eder. Podesta tarafından ittihaz olunan tedbirlerin kanuna uygun olmasına nezaret eyler. (Umumî murakabe) ; bütün muamelâtın İktisadî yahut İdarî noktai nazardan meşruiyetini ve vakti hale muvafakatini temin eder. (Vesayet).

Kanunî murakabe, Podestanın, akdemce alınmış tedbirlerin alelâde tatbik ve icrasından ibaret olmıyan, bütün mukarreratını Prefe'ye arz etmekle, ve kanun ahkâmı hilâfına hareket edilmiş olup olmadığını tetkiki için, bu mukarreratın ittihazını icap eden sebeplere dair izahat istemek hususunda prefeye verilen salâhiyet ile temin olunmuştur. Kanunî murakabe, Dahiliye Nezaretine tâbi olup, aynı zamanda, Belediye hizmetleri hakkında Podesta'ya faydalı

telkinatta bulunmakla arkadaşlık yapan bazı memurlar vasıtasile az ehemmiyetli komünlerde tatbik edilen teftişler ile icra olunur.

İktisadî murakabe yahut liyakat murakabesi (vesayet), Podesta'nın bütün mükarreratı kendi tasdikine arzedilen, prefe tarafından ifa olunur. Bu mukarreratın, büyük ehemmiyeti haiz olan bazıları, ki Vilâyet idare heyetinin tasdikine iktiran etmiştir, prefeye arzolunmaz. Onlar da şunlardır:

- A) Bütçe ve vergiler tatbikatı;
- B) Amme hizmetlerinin beledileştirilmesi;
- C) Amenajman ve tevsi plânları;
- D) Gayri menkullerin, düyunu umumiye tahvillerde sinâî aksiyonların satışı; vergi tarhı ve istikraz akti;
- E) Sinâî esham mübayaası;
- F) On iki seneden fazla bir zaman için yapılan icar akitleri;
- G) Bütçeyi beş seneden ziyade bir müddet için alâkadar eder masraflar;
- H) Sokakların tasnifine müteallik tebeddüller ile yol açmıya ve tamir etmiye ait projeler;
- I) Komüne ait malların ve komüne tâbi İdarî müesseselerin idaresi usulüne dair nizamnameler;
- J) Belediye inşaatına ait nizamnameler, mahallî zabıtaya, hıfzıssıhaya, belediye resimlerine dair nizamnameler v., s....

Daha sonra (3 Eylül 1926) ittihaz olunan teşriî bir tedbir ile, yukarıda beyan ve tadat edilen ahkâm, nüfusu beş binden ziyade olan bütün komünlere teşmil edilmiştir. Diğer taraftan, çok mühim bazı medenî merkezlerin belediye idarelerinde bir takım tadilât yapılmıştır. Bundan da maksat yukarıda saydığımız ahkâmı, İçtimâî hayat şeraitine uydurmak, ve belediye idarelerine, mezkûr ahkâmı ahalisi da

ha çok olan komünlerin hususî icaplarile daha münasip surette telif için bir nevi yumuşaklık vermektedir (¹).

Bu tadelât aşığıda yazıldığı üzere, hülâsa edilebilir:

1 — Ahalisi 20,000 ilâ 100,000 olan komünlerde, Dahiliye nezareti Podestaya yardım etmek, kaybubetine veya işten men'i hailinde ona vekâlet eylemek vazifeleriyle mükellef bir muavin: VICE - PODESTAT tayin edebilir. Ahalisi 100,000 den fazla olan komünlerde muavin adedi 2 olabilir;

2 — Ahalisi 10,000 den aşığı olan komünlerde (encümen: Consülta) m tayini ihtiyari olduğu halde, ahalisi bu miktardan ziyade olan komünlerde bu tayin mecburidir;

3 — Encümen âzaları, nüfusu 12,000 den aşığı olan komünlerde 6 ilâ 10; 100,000 den aşığı olanlarında 10 ilâ 24 ; ve nüfusu 100,000 den yukarı olan komünlerde 24 ilâ 40 olabilir.

4 — Vilâyet hükümeti otoritesinin İdarî müdahalesi, büyük komünlere nisbeten, daha az genişir: Bu müdahaleye memur organların hazırlanması ve âmme efkârının daha geniş mikyasta bir mürakabede bulunabilmesi maksadile. Filhakika, ahalisi 100,000 den ziyade olan komünler için, bütçe dahilinde vaki sarfiyata müteallik müzakereler preferin tasdikine arzedilmez; kanunî ihtilâflara, para sarfına veya ferağa müteallik müzakereler ise - yalnız büyük bir yekûna balığ oldukları takdirde- vilâyet idare heyetinin tasdikine arz olunur.

Görölüyor ki, yukarıda beyan olunan tadelât, teşkilât prensibini asla ihlâl etmez; bu prensip büyük, küçük komünlerde birdir.

Bununla beraber hükümet merkezinin (Capitale) idaresi hususunda bambaşka bir rejim caridir.

Romayı, yeni İtalya Krallığının merkezi olarak ilân et-

¹ Muhtelif teşriî tedbirler 3 mart 1934 tarihli komünler kanunu umumisinde telif olunmuştur.

mekte yalnız ideal bir gayeye temayül değil, belki millî ve müttehit bir istikbalin manzarasını görenler, Roma şehrinin, yeni vazifesine uygun bir lâbût olduğunu teslim eylemişlerdir.

Faşizm iktidar mevkiine gelinceye değin, mazinin başlıca mümeyyiz vasfım teşkil eden bu muvakkat şekil, maalesef hükümet merkezine taallük eden tedbirlerde dahi kendini göstermiş ve Romanın ihtiyaçları, İktisadî zaruretlerin tesirile bazan bir takım muhalefetlere ve gülünç intihap kavgalarına rağmen, birbiri ardınca kabul edilen ahkâmı kanuniye ile mümkün mertebe tatmin edilen iştir.

Faşist hükümeti, bilâkis, milletin en müstacel meseleleri arasında, şehrin idaresine verilecek yeni şekle temas etmek istemiş ve milletin yaşayan ve işliyen bir merkezi olduğu andan itibaren şehrin ifasına çağırıldığı menafım, hükümet noktai nazarından, temini gayesini gözetmiştir.

İtalyanın Hükümet merkezi, vilâyet otoritesini murakabeden idareyi ibra etmek ve yalnız büyük ehemmiyeti haiz işlere ait olmak üzere bu mürakabeyi Dahiliye nezaretine tevdi eylemek suretile bir «Governorato» şekline kalbedilmiştir.

İdare reisi (Gouverneur), Dahiliye nazırının inhası ve Vekiller heyetinin inzıamı reyile, Kral tarafından tayin olunur. Gene Kral tarafından tayin edilmiş bir muavin (Vice- Gouverneur), bir de umumî kâtibi vardır.

Guvernör, Podesta gibi, bütçenin tatbikine ve beldemin bütün servislerinin iyi işlemesine müteallik bircümle tedbirleri, mes'uliyeti altında, ittihaz eden Bununla beraber Podesta'nın umur ve muamelâtı preferin ve vilâyet idare heyetinin -komünün ehemmiyetine göre değişen bir derecede murakabesine tâbi olduğu halde, Guvernörün umumiyetle mukarreratı, mafevk makamların tasdik ve tasvibime muhtaç olmaksızın lâzımülicradır. Yalnız bütçe bu kaideye istisna teşkil eder. Bütçe Kral iradesile tasdik olunmak, ve alınan bütün tedbirlerin fennen mükemmeliyetini

temin maksadile, bazı maddeler diğerk bir takım aza ve heyetlerin tetkik ve tasdikine arz edilmek iktiza eder.

Guvernörün vaziyeti Podesta'nın vaziyetinden büsbibtün farklıdır. Çünkü Guvernöre daha geniş bir salâhiyet vermek ve daha büyük bir nüfuz temin etmek için, teşrifat hususunda, ona, Guvernörün vazifesini, vilâyette hükümetin mümessili olan prefenin vazifesinden yüksek bir dereceye çıkarmak suretile, bir mevkii mahsus verilmek istenilmiştir. Bundan başka Guvernör «Governorato» yu alâkadar eden işler müzakere edilirken, Heyeti Vükelânın içtimalarına iştirak etmeğe davet olunabilir.

«Governorato» nun tesisine müteallik kanun bir de Encümen: Consulta tayinini emir etmektedir. Bu encümenin teşekkülü sureti ve salâhiyeti 6 Kânunuevvel 1928 tarihli kanun ile tesbit olunmuştur.

Roma konsultasının âzası, on iki kişiden ibaret olup, dört sene müddetle ifayı vazife ederler. Bazı mühim maddelerde ve bilhassa: bütçe; vergilerin ve bunlara müteallik nizamnamelerin tatbikinde; amanajman plânlarında; umumî hizmetlerin beledileştirilmesinde encümenin reyini almak mecburidir.

Bundan başka, Guvernör, lüzum gördükçe, encümenin reyine müracaat edebilir. Roma encümeni âzalarının Dahiliye nazırı tarafından tayini (diğerk komünlerde bunlar prefe tarafından tayin edilirler) ve bu encümene verilen salâhiyeti mahsusa hususî bir idari rejim kabul edilmek istenilmiştir. Bununla beraber «Governorato» teşkilâtı, krallığın diğerk komünlerinin buna mümasil teşkilâtile bazı müşabehetler göstermekte ise de, başlıca hatlarını vaz'ü tayin eden Faşist hükümetinin mülhem olduğı ruh itibarile, bu teşkilâtta çok farklıdır.

Filhakika, Podesta teşkilâtı belediye idaresinin tecdit edilmiş bir şeklinden başka bir şey değıl iken, hükümet merkezinin Guvernörü hem hükümete, hem millete ait faaliyetin şekli mahsusunu teşkil eylemektedir. Kanun dahi

«hizmetin daha iyi bir randımanım temin için, bugün Devlet idaresine veya Roma eyaleti idaresine ait olan bir takım vazifeler, daima Governorato dairesine dahil hizmetler meyanında olarak, Guvernörün salâhiyetine ithal olunabilirler» demekle bu prensibi tebcil ediyor.

Bu veçhile, vesaitte iktisadı ve muamelâtta sür'atı temin eden makûl bir ademi merkezîyetin esası vazolunmuştur. Filvaki, bu kıstasın tatbikile, mukaddema prefeye ait olan bir takım vazifeler -teknik mahiyet ve mahdut bazı maddeler müstesna olmak üzere- Guvernöre verilmiştir. Tıpkı bunun gibi, o zamana değin Vilâyet Sıhhat meclisince ifa edilen vazifeler, Guvernörün riyaset ettiği bir fennî komisyona tevdi olunmuştur; Abidelere müteallik inşaatın tadilât ve tebdilâtı, Devlet ile «Governorato» mümessillerinden mürekkep muhtelit bir komisyona verilmiştir, v. s. v. s...

Hükümet merkezi idaresine malen yardım etmek maksadile Devletin ifasını kabul eylediği kaideler, Governoratonun teşkilâtına ait kıstasın ve Governoratoya tevdi edilen vazifelerin mükemmel surette ifasındaki devletçi noktai nazarın ehemmiyetinin mantukî neticesidir.

Bu ahkâm, mücbir bir takım adlû nasfet sebeplerinin tesirile kabul edilmiştir. Filhakika Roma şehri ahalisi, bir müddettenberi, aynı miktarda nüfusu havi olan diğer komünlerin tabi oldukları vergiden daha yüksek bir vergile mükellef olduklarından bahisle şikâyet ediyorlardı. Bu yüksek verginin sebebi de, Roma belediye idaresinin, Hükümet merkezi ihtiyacatının icabı olan masrafları karşılamak için lâzım olan menabii kendi başına tedarik etmeğe mecbur olmasıydı. İdare, yeni bir şekle ifrağ edilmekle, bu masrafların Krallık dahilindeki bütün vatandaşlar arasında taksim edilmesi arzu olunmuştur. Bu gayeye varmak için Roma Guvernörüne iki imtiyaz verilmiştir:

a) Şehrin inkişafını temin edecek ve muvasalayı islâh eyliyecek mahiyetteki nafia işlerinin icrasında ve ecdattan

miras kalan san'at eserleriyle âbidelerin muhafazası hususunda Guvernöre yardım edebilecek bir resim;

b) Hükümet merkezini ihata eden kır mıntakasında âmme hizmetlerinin tesisi ve inkişafının temini içijn bir resim.

Kabul edilen kanun hüküm, daha bidayettenberi, bu tahsisatın azamî miktarını - birinci derecedeki masarif için elli milyon, ve ikinci derecedekiler için on milyon lira olarak tesbit ediyordu. Maamafih, muhtemel olan bir takım bütçe zaruretleri nazarı itibare alınarak, bu miktarlar seneden seneye tadil edilebiliyordu. (1 Kânun 1926 tarihli ve 2230 numaralı kararname). Kezalik, ahalinin mütemadiyen artması sebebiyle zarurî bir hal alan nafia işlerinin tatbiki için lâzım olan mebalîğin, istikraz suretiyle, tedriki hususunda Guvernöre imkân hazırlamak üzere, bu vergiler yukarıda işaret edilen azamî miktarlardan ibaret olarak, yirmi beş sene için varidat makamında tahsis edilmişlerdir ⁽¹⁾.

Hükümet merkezinin İdarî rejiminin kendine mahsus bir fıkrası da, Devlet ve şehir zabıtalарının tevhit ve emniyeti umumiye şefine (Questeur) tevdiidir. Bu tevhitte maksat, belediye idaresi reisine verilen zabıtai mahalliye iktidarını tahdit etmek değildir, belki muhtelif nizamnameler hilâfında yapılan suçları daha kolay bir suretle tenkil etmeyi teshildir. Bu tevhit bahusus muvasalatı tanzim etmeye yaramıştır; çünkü mebanisinin teşkilâtı itibarile, bu mesele, Roma için büyük ehemmiyeti haizdir.

İşte, İtalyada büyük komünlere mahsus idare rejiminin yegâne şekli olan Roma hükümetinin teşkilâtı, esas hatları itibarile, bundan ibarettir.

İtalyanın en büyük adamlarından birinin, Fransua

¹ Senevi otuz milyon liradan ibaret diğer bir vergi 21 haziran 1931 tarihli kanun ile kabul edilmiştir; bu da 6 haziran 1931 de tasvibedilen « Büyük Roma » nın amenajman plânının tatbikini teshil içindir.

Krispi'nin, parlâmentoda haklı olarak söylediği gibi, «Hükümet merkezi: La Capitale bir devlet müessesesidir».

Faşizm, İtalya hükümeti merkezini büsbütün hususî bir İdarî rejim ile teşhiz etmiş ise, bunu, hükümet merkezini bir daireler ve siyasî teşekküller yeri addettiği için değil, belki milletin daraban halinde olan kalbi saydığı için yapmıştır. Bu bapta yapılmış olan tecrübe henüz pek kısa olmak cihetile, bu rejimin her suretle, bütün teferrüatına varıncaya kadar, mükemmel olduğunu beyan etmemize müsait değildir; lâkin diyebiliriz ki bu rejim Romaya aşnû şerefle dolu an'anatile mütenasip bir hail, atiyen ifa edeceği vazife ile hemahenk bir haysiyet vermeğe kabiliyetli olduğunu göstermiştir.

VİRJİLİYO TESTA

Roma'da «Governorato»da

Şube reisi

ALİ KEMALİ

Mütercimi

— Milletler arasında —
“ Mahallî İdare kongraları „

— 1 —

19 uncu asrın sonlarına doğru süratli adımlarla ilerlemek ve genişlemek hususunda birbirleriyle yarışa çıkmış bir vaziyette bulunan büyük şehirlerin daha İlmî esalarla idaresini ve mahallî vazifelerin tasnif ve taksimini istihdaf için yeni ve beynelmilel bir teşekküle lüzum görülmüştü. Çünkü 20 inci asrın başında mahallî idare usulü medenî dünyada oldukça kökleşmiş ve birçok devletlerin İdarî ve siyâsî teşekküllerinde mühim bir mevki tutmuştu.

Ortada yeni işler ve yeni meseleler olmakla beraber eskidenberi mahallî idarenin gördükleri vazifelerin genişletilmesi ve daha iyi başarılması gibi hususlar vardı.

Bütün devlet adamları idare mütehasşıs ve âmirleri ve hattâ birçok iş adamları mahallî idarelerin bu yeni hamlelerini takip ediyordu.

Şehir ve kasabalar bütün modern ve medenî hayatın merkezi olmağa -başlamıştı. Tahsil, terbiye, iş ve hattâ içtimai muavenet hep şehirlerde temerküz ediyordu.

Medeniyet yollarında ilerlemiş milletlerin mahallî vazifelerin iyi yapılması için aldıkları tedbirler bu işlere yeni başlayan birçok milletleri ve hükümetleri yakından alâkadar ediyordu.

Muhtelif milletler mahallî idare teşekküllerine ayrı ayrı (Vilâyet Hususî idaresi; belediye, Communes, Gemeinden, District, Kreise, Provinces) gibi, isimler vermekle beraber bütün bu idarelerin aslî vazifeleri ve hattâ kendileri için verilmesi arzu olunan salâhiyetler hemen hemen birbirine çok yakın ve ancak muhtelif memleketlerin muhit ve âdetlerine göre pek az değişen şeylerdi.

Bütün dünyayı pek yakından alâkalandıran bu mühim islerde birinin yaptığı tecrübeden diğerinin istifadesini temin için milletler arasında bir ilmi teşekkülün lüzumunu duyan mahallî idare mütehassısları:

(Gand) şehrinde 1913 senesinde toplanan İlmî kongreyi müteakip (Beynelmilel Şehirler ve Mahallî İdareler Birliği) ni kurdular. Enstitünün birinci şartı siyâsî işlerle kat'iyen meşgul olmamağı prensip olarak kabul etmek olmuştur. Birinci vazife olarak ta şehirler ve mahallî idarelerin kuruluş ve yaşayışını yakından alâkadar eden İlmî meseleleri tetkik için ele almıştır.,

Bu işte muvaffak olabilmek için de:

A — Muayyen zamanlarda Beynelmilel İlmî toplantılar yapmak,

B — Bir memleketin muhtelif belediye ve mahallî idareleri arasında Millî Birlikler kurulmasını temenni eylemek,

C — Bu Millî Birliklerin, Beynelmilel teşekkül ile irtibatını temin etmek,

D — Mahallî idare meselelerini tetkik için daimî bir büro kurmak,

E — Bu işe dair İlmî tetkikleri neşretmek üzere Beynelmilel bir mecmua çıkarmak,

gibi mühim ve esaslı tedbirleri başarmağı düşünmüşlerdir.

Beynelmilel Mahallî İdare Birliği 25 Birinci teşrin 919 tarihli Belçika kanununun umumî hükümleri dairesinde (Bu kanun Beynelmilel İlmî müesseselerin Belçika hükümeti sınırları içinde kuruluş ve işleyişine dairdir.) Umumî merkezi (Bruxelles) de olmak üzere teşekkül etmiştir.

Birliğin bir Umumî kâtibi, bir Daimî bürosu bir de Umumî meclisi vardır. Umumiyetle her üç senede bir Beynelmilel bir toplantı yapılır. Bu seneler arasında Umumî meclisin toplantıları münasebetile muhtelif mahallî idareler meseleleri üzerinde tetkiklerin münakaşası için Beynelmilel konferanslar tertip edilir.

1913 kongresine 21 hükümet ve 162 belediye iştirak etmişti. 421 murahhas vardı.

Meşgul olduğu meseleler:

- 1 — Şehirlerin tesis ve genişletilmesi,
- 2 — Yeni mahalleler inşası,
- 3 — Şehirlerin merkezindeki eski mahallelerin ıslahı,
- 4 — Belediye teşkilâtının derece ve taksimatı,
- 5 — Belediyelerin hukukî mevcudiyeti,
- 6 — Belediyelerin malî vaziyetleri,
- 7 — Belediyelerin İktisadî faaliyetleri,
- 8 — Belediye sıhhat işleri,
- 9 — Şehirlerde İlmî ve ahlâkî hizmetler,
- 10 — İçtimaî hizmetler,
- 11 — Belediyelerin İdarî teşkilâtı.

Umumî harp dolayısıyla İlmî tetkikler geri kaldı ve nihayet ikinci kongre 1924 tarihinde (Amsterdam) da yapıldı. Bu kongrenin meşgul olduğu işler şunlardı:

- 1 — Belediyeler arasında daimî münasebetler tesisi ve bunun devam ettirilmesi,
- 2 — Şehirler ve mahallî idareler birliklerinin kuruluşu, tanzimi ve devamı,
- 3 — Belediyelerin kanunî usulleri,
- 4 — Belediye sınırları içinde faaliyet.

Umumî harbin sebebiyet verdiği İlmî tetkik inkitamı, sık toplantılarla telâfi için üçüncü kongre 1925 te Pariste yapılmıştır.. Bu kongrede:

- A — Muhtelif memleketlerde belediye usulleri:
- B — Belediyelerin emlak ve arazi sistemi,
- C — Büyük şehirlerin idaresi, gibi mevzular münakaşa edildi.

Dördüncü kongre 1929 da Seville ve Barcelona'de toplandı.

Mahallî idareler birliği artık inkişaf yolunu tutmuştu. 32 memleketin Belediyeler birliği, takriben iki yüz milyon

nüfusun mahallî ihtiyacını ortaya koyan ve bunlar için tedbirler düşünen belediyeçiler ve mahallî idare mütehassısları toplanmıştı. 42 muhtelif memlekette resmî 338 âza gelmişti. İlmî müesseseler muharrirleriyle bunların yekûnu 622 yi buldu.

Kongrenin en mühim müzakere mevzularından birincisi Mahallî idarelerin malî teşkilâtı idi. Bu iş için 14 memleket ayrı ayrı millî rapor göndermişti. Umumî raportör (Suresnes) belediye reisi Sellier malî raporları tahlil etti. Mukayeseler yaptı ve gerek umumî rapor, gerekse millî raporlar 350 sahifelik bir kitap halinde neşrolundu.

İkinci mevzu:

Belediyelerin İktisadî mahiyette teşebbüsleri idi. Bu meseleye dair 13 millî rapor Dr. Mulert tarafından hulâsa edilerek 272 sahifelik bir eser neşrolundu.

Üçüncü mevzu:

Umumî menfaatler için istimlak meselesi idi,. Bu işe dair 14 millî rapor İspanyol murahhası Gascon Y. Marin tarafından hulâsa edilerek 184 sahifelik bir kitap vücade getirildi.

1930 senesinde Liege ve Anvers'de Umumî meclis içtimai münasebetile iki toplantı daha yapıldı.

Bunların birincisi belediyeler ve mahallî idarelerin yapabilecekleri sigortaların envai ve bunların şartlarına dairdi. İkincisi mahallî idarelerle belediyelerin mahallî ve umumî hizmetleri ifa için hususî şirketler ve müesseselerle muhtelit olarak ne gibi şartlar altında çalışabileceklerini tetkik için yapılmıştı.

Ve nihayet 1932 mayısında Londra'da beşinci Umumî kongre toplandı. Bu kongrenin tetkik mevzuları da genişti.

(Londrada) Mahallî idare kongresinin muhtelif mahallî idareler hakkında tertip etmiş olduğu sualler şöyle idi:

1 — Memleketimizde intihapla teşekkül etmiş Mahallî meclisler var mıdır?

- 2 — Azalar halk sınıflarına göre mi seçilir?
- 3 — Ücret alırlar mı?
- 4 — Adi ve fevkalâde toplanırlar mı? Müzakere ruznameleri neleri ihtiva eder?
- 5 — Halk ve matbuat ile irtibatları derecesi?
- 6 — Müzakere zabıtları neşrolunur mu?
- 7 — İntihaplı meclislerin yanında icra makamları var mıdır? Varsa nasıl teşekkül eder?
- 8 — Meclisle icra makamları arasındaki temaslar ve münasebetler nasıl tanzim edilmiştir?
- 9 — İki arasında ihtilâf çıkarsa ne yapılır?
- 10 — Mahallî idarelerde aslî memurlar kimlerdir? Tayin ve azilleri nasıldır? İntihapla mı seçilir?
- 11 — Mahallî idarelerin malî murakabesi nasıl yapılır?
- 12 — Mahallî idare vergilerinin neveleri.
- 13 — Belediye vergi ve resimleri.
- 14 — Müşterek hudutlarda vazifeler nasıl görülür?
- 15 — Mahallî idare memurlarının tazminat ve tekaütlüklerinde esas nedir?

gibi, modern bir mahallî idareyi çok yakından alâkadar eden mevzular münakaşalara zemin teşkil etmişti.

(Londra kongresinin suallerine muhtelif memleketlerin verdikleri cevaplarla mukayeseli umumî raporları ayrıca tetkik ve neşir edilecektir;)

Bu kongrelere iştirak eden muhtelif memleketlerin kendi belediyeleri ve mahallî idareleri için kurdukları birlikler de çok iyi çalışmakta ve faideli neticeler elde etmektedirler. Bu münasebetle Beynelmilel mahallî idareler ve şehirler birliğine iştirak eden muhtelif memleketlerin iştirak nisbetlerini gösterir bir hulâsa yapmak faideli olacaktır.

- 1 — 61,300,000 nüfuslu 43,728 Alman belediyesinden mürekkep Millî birlik,
- 2 — 2,948,000 nüfuslu 118 Avusturya belediyesinden mürekkep birlik,

- 3 — 4,500,000 nüfuslu 450 Belçika belediyesinden mürekkep birlik,
- 4 — 1,960,000 nüfuslu iki Brezilya belediyesi,
- 5 — 1,000,000 nüfuslu 109 Bulgar belediyesi,
- 6 — 2,400,000 nüfuslu 300 Kanada belediyeleri birliği,
- 7 — 1,000,000 nüfuslu 50 Cuba belediyesi birliği,
- 8 — 400,000 nüfuslu İskenderiye Mısır belediyesi.
- 9 — 9,035,000 nüfuslu 1,266 İspanyol belediyeleri birliği,
- 10 — 275,000 nüfuslu 32 Estonya belediyeleri birliği,
- 11 — 500,000 nüfuslu 63 Finlandiya belediyeleri birliği,
- 12 — 9,250,000 nüfuslu 300 Fransız belediyesi birliği,
- 13 — 7,000,000 nüfuslu Londra belediyesi,
- 14 — 27,000,000 nüfuslu İngiliz şehir, kasaba ve köy belediyeleri cem an 1,452 İngiliz belediyesi,
- 15 — 1,800,000 nüfuslu Yunanistan belediyeleri birliği,
- 16 — 6,950,000 nüfuslu 776 Hollanda belediyeleri birliği,
- 17 — 2,616,000 nüfuslu 56 Macar belediyesi birliği,
- 1)8 — 1,200,000 nüfuslu 57 Letonya belediyesi birliği,
- 19 — 92,500 nüfuslu 150 Letonya şehir ve kasabalarıbirliği,
- 20 — 52,000 nüfuslu Luxembaurg belediyesi,
- 21 — 571,000 nüfuslu 16 Fas belediyesi belediyeleri kontrol müessesesi,
- 22 — 30,000 nüfuslu Filistinde Telliafif belediyesi,
- 23 — 7,000,000 nüfuslu 528 Lehistan belediyeler birliği,
- 24 — 490,000 nüfuslu Lizbon (Portekiz) belediyesi,

- 25 — 203,000 nüfuslu Porto (Portekiz) belediyesi,
- 26 — 3,000,000 nüfuslu 107 Romanya belediyesi,
- 27 — 1,300,000 nüfuslu 62 İsviçre belediyesi, şehirler birliği,
- 28 — 3,100,000 nüfuslu 491 Çekoslovakya şehirler birliği,
- 29 — 2,000,000 nüfuslu 2,032 Çekoslovakya kasaba ve köy belediyeleri birliği,
- 30 — 1,000,000 nüfuslu İstanbul belediyesi,
- 31 — 1,200,000 nüfuslu 80 Yugoslavya belediyesi Millî şehirler birliği.

Bunlardan başkaca son aylarda yeniden aza olanlar bu hesaptan hariçtir.

Birlikte azalık üç sınıftır:

- 1 — Faal aza, bunlar da iki kısımdır.

A — Mahallî idareler ve belediyeler birlikleri teşekkül etmiş olan memleketler (Bunların iştirak hisseleri daimî büro tarafından tesbit edilir.)

B — Belediyeler ve mahallî idareler birlikleri teşekkül etmemiş olan memleketlerde her bir şehir aza olabilir. (Bu takdirde her 1000 nüfus için bir frank altın yani bir frank İsviçre kâğıdı, takriben 42,5 kuruş).

Bizim İstanbul belediyesi bu şekilde azadır.

- 2 — Murahhas aza: Mahallî teşekküllere ait faaliyet ve mesai ile alâkadar olan cemiyet veya şahıslar. Bunlar için iştirak hissesi 20 altın franktır.

- 3 — Fahrî azalar:

Bunlar da Beynelmilel birliğe geniş yardımlarda bulunan yüksek makamlar.

Bugün için takriben iki yüz milyon nüfuslu 50 bin şehir ve mahallî teşekkül bu birlikte temsil edilmiş vaziyettedir.

Birliğin reisi Belçika Ayan azasından F. M. Wibaut

ve Umumî kâtibi ve müdürü, Belçika Şehirler Birliği müdürü Ayandan E. Vinck olup; ikinci reisleri, İngiliz Sıhhiye Vekâleti Umumî kâtibi Montagu Harris ile Fransız Belediyeler Birliği Umumî kâtibi ve Sine eyaleti Umumî meclisi azasından H. Sellir'dir.

Avusturya, İspanya, Romanya, İsviçre, Almanya, Belçika, Lehistan, Çekoslovakya Belediyeleri Birliği reisleri ile Liyon, Madrit, Bodapeşte Belediye reisleri Birlik daimî encümeninde azadırlar.

* * *

Beynelmilel İdarî Birlikler Enstitüsü de Belçika'da teşekkül etmiş olup ilk teşekkülünde, mahallî idare meclisi ile de meşgul olmuş ise de sonraları bu iki işin ayrı ve mühim mevzular olması münasebetile mesaisini ayırmış ve geçen sene Viyana kongresinde sırf kendi sahasında çalışmıştır.

* * *

Liyon toplantısının müzakere mevzuları şunlardır:

23 Mayıs 1932 de aktedilen Londra kongresinde, mahallî meclisler ve vazifeleri ve mahallî işlerde icra makamları müzakere mevzuu olmuş ve bundan sonra da mahallî idare memurlarının ehliyet ve liyakatini imtihanla ve müsabaka ile alınıp alınmadığı veya her hangi bir mektepten mezuniyet şart olup olmadığı gibi hususlar tetkik edilmişti.

Birlik Daimî bürosu bu son mevzuu genişletmek ve daha vâsi mikyasta münakaşa ve tetkik sahasına atmak için Lyon toplantısını tertip etmiş ve bu İlmî esasa, yine ilmî ve fennî mahiyette (Şehir ve kasabaların umumî temizliği en faideli bir şekilde nasıl olmalıdır?) meselesini ilâve eylemiştir.

Londra kongresine verilmiş olan millî raporlarda, belediye ve mahallî idare memurlarının tahsil edecekleri ve ehliyetleri ve her memleketin kendi bütçesine göre bunların tahsili çarelerini düşünmekte olduğu gösterilmiştir. Bir

çok memleketlerde mahallî bütçelerin müsaadesizliği yüzünden kendi memurlarını okutmak için geniş programlı mektepler açamadıkları da zikredilmişti.

Bununla beraber bazı hükümetlerde ve misalen İngiliz sisteminde hem bütçeleri müsait, hem de tedris vasıtaları çok olduğu halde resmî tahsil müesseselerinin yanında ve onlardan ayrı olarak mahallî idare memurları birliği gibi bir teşekkül, kendi arkadaşlarının daha malûmatlı olmalarını temin için mektepler, kurslar açmaktadırlar.

Bir kısım memleketlerde bu tedrisat yalnız Üniversitelere münhasır kalmakta ve idare hukukunu tetkikatta mahallî idare meselelerinin okutulduğu görülmektedir. Bu tedrisatta en ziyade teferruat ile uğraşan İtalya Üniversiteleridir. İtalyanlar mahallî idare mevzularını gayet geniş mikyasta okutmaktadırlar.

Nazarî tedrisat ile İdarî ve malî kurslar açmak hususunda da Paris, Sitrazborg ve Nevyork çok ileri gitmişlerdir.

Beynelmîlel şehirler ve mahallî idareler birliği, bütün bu tedrisatı tetkik ederek bir memleketin tecrübesinden diğerlerini de istifade ettirmeyi düşündü ve Üniversitelerde derslerin bir kısmının mahallî idare bilgilerine hasrı suretile mevcut tedrisatı takviye etmek ve bir hukuk doktorunun, bir hıfzıssıhha mütehasssının, bir mühendisinin öğrettiği şeylerin mahallî idareler ihtiyacına daha kolay tatbik edilebilmesi neye mütevakkıf olduğunun tetkik edilmesine karar verildi.

Bundan başka mahallî idarelerde vazife verilecek memurların malûmatlarının genişletilmesi için ne gibi tedrisat usulleri bulmak kabil olduğunun ayrıca araştırılması icap ediyordu.

Şehirlerin ve mahallî teşekküllerin, mevcut Üniversite ve mektep idarelerde anlaşılarak ders programlarına ıslah ettirilmeleri kabil olduğu düşünülerek beynelmîlel birlik tarafından istiyen şehirlere tavsiye edilebileceği ve hattâ gü

nün birinde bütün memleketlerin talebelerini bir arada toplıyan beynelmilel bir mahallî ilimler Üniversitesi de kurulabileceğini teemmüle kadar ileri gidildi.

* * *

Lyon mahallî idareler toplantısına verilecek millî raporlar için, birinci meseleye dair sorulan sualler şöyledir.

Suallerin esası:

A — Mahallî idare ilminin hudutlarını tayin etmek,

B — Hâlen mevcut tedrisatın mufassal bir tablosunu yapmak,

C — Mütchassıs profesörlerin bir listesini yapmak lâzımdır. Bunun için:

1 — Mahallî idarelere ait bilgiler memleketimizde İlmî bir tedrise mevzu olmuş mudur?

2 — Hangi ilim şubesi arasında okutuluyor?

3 — Memleketimizde mahallî idare ilmi diye bir bilgi tanınmış mıdır?

4 — Tanındığı takdirde hangi İlmî usule tâbi tutulmuştur ve akşamı nelerdir?

Bu dört sualin nazari ve ameli kısımları şöyle tasnif edilmiştir.

Mahallî idare ilmi:

1 — Mahallî idare bilgilerinin nazariyesi münasebetlerin tabîi, İçtimaî rabıtalı, mahallî idare vazifelerinin sahası,

2 — Mahallî idare ilminin hukukî mahiyeti, hukukî taazzuv ve teşekkülü,

3 — Mahallî idare ilminin siyasî cephesi, haricî münasebetler ve taazzuv sistemi.

Kommün idaresi bilgileri:

(Kommün İktisadî teşebbüsleri İlmî bu kısma dahildir)

1 — Kommün idare hukuku, idarenin işlediği kadro,

2 — Kommün idareciliğinin nazariyesi, idare nasıl işler, idari faaliyet nasıl izah edilir?

3 — Kommün idaresinin politikası, kommün nasıl işlemelidir?

(Mahallî idare bilgileri adile bir ilim tanınmış ise aynı mevzuu tetkik eden ilimler manzumesinde yer tutacak mahiyette telâkki ediyor musunuz. Bu ilimler hangileridir?)

(Mahallî idare ilmile uğraşan müesseseler ve memurlar)

A — Mahallî idare meseleleri memleketimizde nerelerde okutulur? (Üniversite, Yüksek mektep, Akademi, Enstitü gibi)..

1 — Bu müesseselerden münhasıran mahallî idare ilmi okutmağa mahsus olanlar veya mahallî idare ilmi için mahsus şubeleri bulunanlar var mıdır. Varsa hangileridir?

2 — Münhasıran mahallî idare ilmile uğraşan müesseseler veya şubelerden muhtar şekilde idare edilenler hangileridir?

3 — Mahallî idare bilgilerde uğraşan başka müesseseler var mıdır?

4 — Bu müesseselerin müdürleri kimlerdir? Arkadaşları kaç kişidir?

3 — Nasıl çalışırlar?

6 — Bu müesseselerin varidatı nasıl temin edilir? Mahallî idareler ve belediyeler masrafa iştirak ederler mi? Ederlerse bu iştirak nasıl temin olunur?

7 — Her bir müessesenin senelik masrafı nedir?

* * *

Mahallî idare ilimleri tetkikatı:

1 — Bu ilim için hususî çalışmalar çok ehemmiyetli bir yer tutar mı? (Kitap, makale, tez) gibi serbest çalışma neticeleri nelerdir?

2 — Bu İlmî çalışmalardan bir devlet müessesesinin ve

yahut bir mahallî idarenin talebile yapılmış olanları var mıdır?

3 — Mahallî idare bilgileri için musahabeler yapılır mı?

4 — İlmî tetkikler bilhassa kimlere tevdi edilmiştir isimleri?

5 — Memleket içinde ve dışında bu İlmî müesseseler arasında muhaberele yapılır mı?

6 — Mahallî idare bilgileri hakkında mecmualar neşredilir mi? hangileridir?

7 — Mahallî idareler mesaili hakkında makaleler neşreden diğer mecmualar.

* * *

(OKUTMALAR)

1 — Üniversiteler, Yüksek mektepler, mahallî idare ilmi hakkında konferanslar verirler mi? Kurs açarlar mı?

2 — Bu sahada belli başlı hangi meseleleri mevzuu bahsederler?

3 — Talebe guruplarına tahsis edilmiş kurslar var mıdır? Varsa kim tarafından verilir?

4 — Konferanslar nerede, ne zaman, kimler için ve kim tarafından verilir?

5 — Gerek tedrisler, gerek konferans ve kurslar kimleri istihdaf eder. (Talebe, memur, müstahdem, siyaset adamları, hâkimler, iktisatçılar gibi).

6 — Mahallî idare memurları ve müstahdemleri için hususî konferans veya kurslar var mıdır?

7 — Siyaset adamları, devlet memurları, hâkimler, iktisatçılar, maliyeciler, mühendisler, doktorlar mahallî idare ilmi hakkında ders görürler mi? Neye müteallik?

8 — Kurslardan sonra şehadetname ve diğer vesikalar verilir mi?

9 — Bu Şehadetnamelerle girilebilecek memurluklar var mıdır?

10 — Mahallî idarelerde, böyle bir şahadetname ile elde edilebilecek memurluklar hangileridir?

* * *

Ve nihayet:

Üniversite veya âli mektep profesörleri arasından beynelmilel bir Profesörler heyetine iştirak edecek olanlar var mıdır? Varsa hangi lisanda ders verebilirler? Serbest profesörlerden bu evsafa kimseler var mıdır? Varsa kurslara ait derslerini kaç saatte verebilirler, isimleri?

* * *

(Okutulacak bahisler)

1 — :

A — Mahallî idareler hakkında beynelmilel mukayeseli ve kanunî mevzuat,

B — Belediye içtimaiyatı,

C — Memurların vaziyetleri,

D — İstatistik, dosya,

E — Malî işler, tasarruf sandıkları, bankalar.

2 — :

A — Şehircilik, kanunları, nizamname, talimatları,

B — Şehir plânları, mıntaka şehirciliği,

C — Şehir ve kasabaları ve bunların banliyöleri ile civarlarını ağaçlama, gezinti yerleri tesisi, parklar yapılması, stadyomlar ve bunların tesisi ve inşa kaideleri.

3 — :

A — İskân işleri, gayri sıhhî evlerin ıslahı çareleri,

B — Ucuz evler mahallesi, bahçeler içinde evlerden mürekkep kasabalar inşaatı.

4 — Yol ve seyrüsefer işleri; yol ve caddelerle meydanlar inşaatı, döşeme usulleri, aydınlatma ve yol işaretleri,

5 — Umumi nakil vasıtaları işi: Tramvaylar, otobüsler, metropolite, belediye limanları ve hava istasyonları,

6 — Şehir ve kasaba sıhhat işleri:

A — Gıda maddeleri, pazarlar, mezbahalar tesisi, pazarların kontrolü,

B — Hastaneler, dispanserler, sanatoryomlar, açık hava mektepleri, deniz ve nehir banyoları, sunî banyolar, hava temizliği,

C — Gürültü ile mücadele usulleri, muhtelif hastalıklarla mücadele,

D — Mezarlıklar tesis ve idaresi.

7 — Şehir suları işi:

içme suları, akıtmak, dağıtmak, süzmek, temizlemek,

8 — Lâğımalar ve kanalizasyon:

A — Kullanılmış suların temizlenmesi,

B — Lâğım süprüntülerinin nakli,

C — Yol ve meydanların temizlenmesi, süprüntülerin toplanması, taşınması,

9 — Şehir ve kasabaların aydınlığı ve teshin işleri:

A — Gaz, gazlı fabrikalar taksimi, tenvirat işi tefrikaları,

B — Elektrik merkezi taksim hatları, tenvirat sistemi, kır ve banliyö tenviratı, şehir sanayiinde elektrik, tarifelerin tesbit ve tasdiki,

C — Teshin: Gaz veya elektrik ile ısınma şekilleri,

10 — Yangından korunma tedbirleri, yangın söndürme vasıtaları,

11 — Zabıta hizmeti,

12 — Fikrî ve İlmî hizmetler,

A — Tedris, mektepler, kütüphaneler, evrak mahzenleri,

B — Müzeler, radyo neşriyatı,

C — Bayram ve bayram yerleri,

D — Turizm, eğlence yerleri,

E — Ticarî pazarlar,

13 — İc̣timaî müesseseler:

A — Kimsesizler sığınma yerleri, ana yurtları,

B — işsizlikle mücadele,

C İc̣timaî yardımlar.

14 — İktisadî teşebbüsler:

A — Reji usulile idare,

B — İmtiyaz şeklile umumî hizmetlerin idaresi,

C — Hususî şahıs ve şirketlerin sermayesile belediye ve mahallî idare sermayesi müştereken ve muhteliten umumî hizmetlerin idaresi şekilleri.

(Gaz, elektrik, su, tramvay gibi).

15 — Mahallî idarelerde maliye vergi sistemleri, nevileri mabetleri, belediye resimleri hizmet mukabili takaslar,

16 — Umumî mesai:

Umumî menfaatler için istimlâk işleri.

* * *

Lyon toplantısının ikinci müzakere mevzuu olarak şehir ve kasabaların umumî temizliği için sorulan sualler:

1 —• Raporda mevzuu bahsedilecek şehrin veya şehirlerin ehemmiyeti, nüfusu, nüfusa yazılış senesi,

2 — Tanzifat servisi yapılan gayri menkûl (binaların) adedi,

3 — Ev başına nüfus miktarı,

4 — Temizlik hizmetinin yapıldığı saha (Hektar olarak),

3 — Çalışılan yol mesahası ve uzunluğu,

6 — Temizlik kamyonlarının adedi,

7 — Kamyonların mihaniki kuvvetle veya hayvanla çekildiği,

8 — Nakil vasıtalarının tipi,

9 — Ev süprüntülerinin senelik yekûnu, haftalık ve gündelik yekûnu (ton olarak),

10 — Nakil vasıtalarının hergün kaç dönüm yaptıkları,

11 — Bu hizmetin nasıl görüldüğü: Reji usulile veya bir şirket tarafından,

12 — Süprüntülerin nerelere taşındığı (Denize veya karalarda çukurlara) ayırma hizmetinden sonra gübre olarak kullanma, yakma, ısıtma,

13 — Temizlik vergisi, mahiyeti, nisbeti, yekûnu,

14 — Tahsil masrafı,

15 — Süprüntünün beher tonu için ne kadar masraf edildiği,

16 — Memurların ve müstahdemlerin daimî veya muvakkat amelelerin sayısı.

Her iki kısım suale memleketimiz için verdiğimiz cevaplarla muhtelif memleketlerin millî raporları ayrıca arzedilecektir.

K. Naci

—Budunlar arası—
“ Mahallî İdare kongraları ”
 — 2 —

Umumî merkezi Bürükselde bulunan Milletler arasında Şehirler ve mahallî idareler birliğinin teşebbüsü ile Temmuz 934 Lyon Belediyeciler toplantısı için ortaya konulan iki meseleden her birisi hakkında toplantıya iştirak eden muhtelif memleketlerin verdikleri cevapları hulasaten arzedeceğiz:

Bu meselelerden birincisi için memleketimiz hakkında yazılan cevaplar şöyle hulâsa edilebilir:

Türkiyede mahallî idare, Vilâyetler hususî idaresi, Belediye idareleri ve Köy idaresi namı altında üç kısma ayrılmıştır. Bunlardan her birisi kendi kanunlarile tanınmış hükmî şahsiyeti haiz olup idare şekilleri tevsii mezuniyet ve tefriki vazaif esasına tâbidir. Bu esaslar memleketimizde ilmî vasıflarda tetkik mevzuudur.

Vilâyet, Belediye ve Köy mahallî idarelerinin hukukî ve kanunî vazifeleri, hukuku idare dersleri arasında en mühim tedris bahislerini teşkil eder. Bununla beraber, belediyecilik ve mahallî idare bilgileri başlı başına ve müstakil bir ilim olarak kabul edilmiş mahiyette değildir.

İlmî noktai nazardan mahallî idareler mesaili, Ankara Hukuk Fakültesinde, İstanbul Üniversitesinde, Mülkiye mektebinde, Güzel sanatlar Akademisile Mühendis Yüksek mektebinde okutulmaktadır.

Bunlardan Mühendis mektebinde bilhassa şehircilik dersleri verilmektedir. Mülkiye mektebinde de İdarî bilgiler için mahsus bir şube vardır. Bu mektep, Paristeki siyasî ilimler mektebine çok benzer bir programa maliktir. 1877 de kurulmuştur. Memleketin yüksek idare şubelerine ve bu arada mahallî idarelere memur yetiştirir.

Bu müesseselerden muhtariyetle idare edilenler yoktur. Ankaradaki Maliye meslek mektebinde, mahallî idarelerin malî mesaili ve bütçe usulleri bilhassa tedris mevzuudur. Bu mektebe mahallî idarelerde memur olanlar, Devlet, maliye memurlarile birlikte devam ederler. Polis mektebinde de Belediye zabıta memurları için ayrıca ders verilmektedir. Bütün bu müesseselerin malî idareleri Devlet bütçesinden temin olunur.

İlmî tetkiklere gelince:

Bilhassa Dahiliye Vekâletince neşrolunan İdare Mecmuası mahallî idare bilgileri hakkında yazılar neşreder.

Hususî müteşebbisler tarafından çıkarılan Mimar Mecmuası da şehircilik hakkında neşriyatta bulunur.

Beynelmilel mahallî idareler, şehirler ve belediyecilik hakkında iki eserimiz ve Türk belediye mevzuatına dair de ayrıca bir tetkikimiz tabedilmiş ve Türk mahallî idarelerinde malî esaslar namına bir kitap intişar etmiştir.

Belediyecilik hakkında İstanbul Belediyesi ayrıca bir mecmua çıkarmaktadır. Aylık Mülkiye mecmuası da mahallî idare meselelerine dair yazılar neşreder.

Lyon toplantısının müzakere mevzuu olan ikinci mesele hakkındaki cevabımız şöyle hulâsa edilmiştir:

Türk belediyeleri, hükmi şahsiyeti haiz oldukları için kendi işlerini kendi uzuvları vasıtasile görürler. Bundan dolayı da şehir ve kasabaları temizleme ve süprüntüleri toplama işlerinde merkezden kendilerine direktifler vermek ve tavsiyelerde bulunmak için merkezî bir Ofis teşkilâtı yapılmamıştır. Merkezde yalnız satın alınacak vasıtaların cins ve neveleri hakkında tavsiyeler yapılır.

Bununla beraber, bu iş için teşekkül etmiş olan İngiliz Hükümet Ofisinin istatistiklerine tamamen tetabuk etmese dahi belediyelerimizin bütün İdarî ve malî faaliyetleri ve belediye vazifeleri hakkında Başvekâlet makamına bağlı İsta-

tistik Umum Müdürlüğü tarafından neşredilmiş kitaplarımız vardır.

Bu istatistiklere göre:

1929 senesinde bütün Türk belediyelerinde 374 süpürme arabası 1506 çöp arabası, 335 memur ve 22383 amele kullanılmış ve bunlar için senede 1,773,048 Türk lirası masraf edilmiştir.

1930 senesinde:

340 süpürme arabası 1544 çöp arabası 323 memur ve 28058 amele kullanılmış ve (1,578,326) lira masraf yapılmıştır.

1931 senesinde:

369 süpürme arabası, 1617 çöp arabası, 303 memur ve 28894 amele kullanılmış ve (1,389,209) lira sarfedilmiştir.

1932 senesinde:

365 süpürme arabası, 1573 çöp arabası 297 memur ve 27865 amele kullanılmış ve (1,364,053 lira masraf yapılmıştır.

Bu istatistiklerde örnek olarak bir kaç belediye ayrı ayrı tetkik edildiği takdirde:

Ankara belediyesi:

Temizlik işi için senede (1 49,080) lira masraf etmekte, yani bütçesinin % 13,5 nu bu işe tahsis eylemektedir.

İstanbul belediyesi:

Tanzifat hizmeti için bu belediye bütçesinden 643,335 lira ayırıyor. Yani bütçesinin % 10,9 nu bu işe vermektedir.

İzmir belediyesi:

Her sene temizlik hizmeti için (126,927) lira tahsisat veriyor. Yani bütçesinin % 12 sini bu işe ayırmıştır.

(Fransız raporu hulâsası)

Lyon toplantısına birinci mesele hakkında verilen Fransız raporu, Paris Üniversitesi Şehircilik Enstitüsü Müdür muavini ve Paris Hukuk Fakültesi müderrislerinden M. Wiriam Analid tarafından hazırlanmıştır.

Profesör raporunda: Son senelerde belediye işlerinin gerek nevi ve gerek mahiyet itibarile çoğaldığını ev genişlediğini nazarı dikkate alarak belediye hizmetine alınacak en küçüğünden en yüksek dereceye kadar memurların bilgi nisbetlerinin tesbiti ve bunların tayin usulleri hakkındaki esasların ehemmiyetle mevzuu bahsedilmeğe değer işlerden olduğunu ve hattâ bu tetkiklerin bütün âmme hizmetini görecektik memurlar için de lüzumlu bulunduğunu izahtan sonra, her hangi belediyeye ait sıhhi işler veya zabıta vazifeleri küçük sahalarda basit görünürse de, büyük ve modern şehirlerde bu işlerin hükümet idaresine devri icap edecek derecede bir memleket için mühim vaziyetler olabileceğini varit görüyor ve bütçeleri bir kısım orta devletlerin bütçeleri yekûnuna kadar varan büyük şehirlerin idaresinde, Devlet idare makinesinde tatbik olunan İdarî usullerin cari olması lâzım geleceğini düşünüyor. Buralarda, gerek vazifelerin ifa şekilleri, gerek âmir ve memurlarının tayini keyfiyeti Devlet vazifeleri ve Devlet memurlarının tayini esaslarına tâbi olmalıdır, neticesine varıyor.

Geriye kalan orta şehirlerle kasabalardaki vazife tatbikatına ve memurlarla müstahdemlerin tayinlerine gelince:

Buralarda da derece derece şehir plânları veya mıntaka plânları işleri, belediye sıhhi vazifeleri, yol ve caddelerin, meydanların tanzimi, su, elektrik, kanalizasyon meseleleri, şehir içinde nakil vasıtaları ve bütün halk hizmeti için İktisadî teşebbüslerle belediyelerin bunlara iştiraki ve nihayet ucuz mesken tedariki meselesinin esasını teşkil eden arazi mubayaası gibi mühim işler bulunduğundan bu gibi şehir ve kasabalarda dahi belediye âmir ve memurlarile müs

tahdemlerin bilgi derecelerini tesbit etmek zarureti olduğunu dermiyan ediyor.

Profesör buralarda da belediye âmir ve memurlarını üçe ayırıyor:

1 — Başta belediye idaresinde idare âmirleri malî kısım âmirleri ve fen işleri âmirleri,

2 — Ortada da tetkik memurları:

(Fen memurları, hususî hukuk ve idare hukuku mütehassıslarile iktisatçılar.)

3 — Nihayette de icra ve tatbik memurları (Buralarda çalışacak tâli memurlarla müstahdemler),.

Bunlardan birinci ve ikinci derecede bulunan âmir ve memurların Üniversitelerde görülen derslerden başka sırf belediyecilik ve şehircilik noktasından hazırlanmış programlara malik müesseseler lâzımdır. Üçüncü kısım memur ve müstahdemler için ayrı bir programla hususî tedris ve tatbikat müesseseleri bulundurulmalıdır neticesine varıyor. Profesör bu mütalealardan sonra Fransadaki tedris vaziyetini tetkik ediyor:

İdareciliğin çok mühim rolleri olması lâzım gelen Fransada dahi bir idarecilik yüksek mektebinin bulunmaması büyük bir eksikti, 1848 Cümhuriyeti böyle bir müessese kurmak istedi ve kurdu; fakat yaşamadı. Esasen ölü doğmuş bir müessese idi. İhtimalki Hukuk Fakültelerinin okuttuğu idare hukuku, iktisat dersleri ve İçtimaî iktisat ile diğer fen mekteplerinin programlarındaki dersler, müstakbel Devlet Ve Belediye memurlarını yetiştirir mütaleası hâkim olmuştu. Belki de idarecilik için nazari tedrisatin lüzumu yoktu, az çok tatbikat görenler de bu işi yapabilirler denilmiş olabilir. Halbuki bu düşünce yüksek Fransız zekâsına uymuyordu.

İhtiyaç, kendiliğinden bir müessese vücade getirdi. Alâkadarlar 1871 de bizzat bu işle uğraştılar ve Serbest siyasi ilimler mektebi

A: Siyasî,

B: İdarî,

C: İktisadî

D: Malî

şubelerden mürekkep olarak açıldı. Paris Fakültesine mülhak Şehircilik Enstitüsü bilâhare bu işi tamamladı, bunun yanınla Millî Belediye idaresi mektebi bu teşkilâtı takviye etti,. Şehircilik Enstitüsü tedrisatı beş kısım üzerine teksif edilmiştir: ⁽¹⁾

A: Şehirlerin tekâmülü ve inkişafı dersi senede yirmi saattin

B: Şehirlerin İçtimaî teşkilâtı dersi bu da senede yirmi saattir.

C: Şehirlerin İdarî teşkilâtı kısmı bu da senede yirmi saatlik bir derstir. Malî kısım, Belediye zabıtası, yollar bu kısma dahildir.

Ayrıca bu ders içinde Paris ve civarının umumî hizmetleri için konferanslar verilir.

Devlet merkezleri teşkilâtı ayrıca tetkik olunur. Belediyelerin muhtariyeti esasî, belediye memurlarının maaşları, tekaütlükleri mevzuları arasındadır. Büyük şehirlerde asayişin temini ve tahsil meselesi de bu derslerin içine alınmıştır.

¹ Şehircilik Enstitüsü, 1919 da (Şehirler hakkında Yüksek tetkikat mektebi) adile açılmıştı. Yeni isimle 1924 te Paris Üniversitesile birleştirildi. Masrafı (Seine) Departmanca tahsis olunan paradan ve imtihan harçlarından temin olunur.

Millî Belediyecilik mektebi ise 1922 de teessüs etmişti. 1929 da Şehircilik Enstitüsü e birleştirildi. Tahsil müddeti iki senedir. Dersler akşamları saat 18 de verilir. Bunun için talebenin diğer derslerine mâni olmaz. Millî mektebe giremeyecek kadar tahsili zayıf olanlara kolaylık olmak üzere 60 derslik bir devre tahsili için de ayrıca bir program tertip olunmuştur. Enstitünün senelik kayıt ve kütüphane ücreti yüz franktır.

Şehirler ve Belediyecilik birinci cilt sahife 35.

K. N.

D: Şehirlerin İktisadî teşkilâtı kısmı, senede beş saattir. Arazi meseleleri, emlakın tezayüt kıymeti, belediyelerin sınaî ve ticarî faaliyetleri bu kısma dahildir. Ve sonuncular için ayrıca her sene onar saat tahsis edilmiştir.

E: Şehircilik sanatı kısmı senede 18 saattir. Toprak üstü ve toprak altı tetkikleri, şehir plânları, umumî yollar, şehir genişleme plânları bu kısma aittir. Bu kısımda şehir nakil vasıtalarının tertip ve tahriki için ayrıca konferanslar verilir, temizlik işleri, gaz, elektrik, su tevziatı meseleleri için bu kısımda senede yirmi konferans verilir.

Ve nihayet Profesör bütün bu teşkilâtı ve Fransanın diğer büyük şehirlerinde birbirine uymayan programlarla çalışan Belediyecilik mektepleri, kursları ve konferanslarını da kâfi görmemekte ve bunların daha ziyade inkişaf edememelerinin sebebini de merkezin sıkı mürakabesine atfeylemektedir.

Profesörün fikrince bu teşkilâtın yeniden tanzimi şöyle olabilir:

Fransanın, Hukuk Fakültesini de ihtiva eden bütün Üniversitelerinde hukukî ve İdarî meseleler arasında, Paris Üniversitesindeki Şehircilik Enstitüsü ve Millî Belediyecilik mektebi dersleri programı tatbik olunmalıdır. Aynı Pariste olduğu gibi. Üniversite merkezi bulunan Vilâyet bütçesinden yardım edilmelidir.

Gerek programlar, gerek tahsil müddetleri ve ders saatleri, bu suretle bütün Fransa için tevhit edilmiş ve milletin İçtimaî, İktisadî ve İdarî hayatında mühim rol oynayan belediye için Fransa gibi büyük bir memlekete lâayık belediyecileri yetiştirmiş olur.

* * *

(Belçika raporu hulâsası)

Birinci mesele, yani belediyecilik ilmi hakkında (Lyon) toplantısına verilmiş olan Belçika raporu (Barabomt) idia

rî hukuk kursları Porfesörü ve (Bruxelles) şehri memurlarından Max Fanconnier tarafından hazırlanmıştır.

M. Maks, mahallî idareler ve şehirler birliğinin Belediyecilik bilgileri hakkındaki muhtelif tetkiki erini izah ve Belçikalıların bundan evvelki toplantılara verdikleri raporlardan kısaca bahsettikten sonra Belçikadaki Belediyecilik kurslarına dair izahat vermektedir.

Bu kurslar, Belçikada mahallî en yüksek idare teşekküllerden olan Vilâyet daimî encümenleri tarafından tertip edilir. İlk defa olarak 1914 te (Hainaut) de açılmıştır. 1919 danberi ise, diğer yedi vilâyette aynı kurslar açıldı. Dersler, aynı zamanda mahallî idarelerde âmirlerin ve memurluk yapan nazârî ve amelî malûmatı birleştirmiş olan Profesörler tarafından verilir.

Daimî encümenler, bu kurslar için birer idare komisyonu teşkil ediyorlar. Bu komisyonlar kursların ders programlarını devam edenler için tatbik edilecek kurs talimatlarını tanzim ederek kurslara nezaret ve imtihan heyeti teşkil ederler. Kurslara devam saatleri, bürolardaki mesai saatleri haricinde tertip edildiğinden Vilâyet ve Belediye memurlarının vazifelerine mâni olmaz.

Kurslar ekseriya vilâyet merkezlerinde ve bazan da talebe adedi kâfi olursa sancak merkezlerinde verilir.

Kurs müdavimleri iki kısımdır:

- 1 — Muntazam devam eden talebeler,
- 2 — Serbest talebeler.

Birincilerin on yedi yaşında bulunması ve umumî idareye mensup olması yahut orta tahsili görmüş bulunması ve yahut bir kabul imtihanile liyakatini ispat etmesi şarttır.

Serbest talebe olarak 30 yaşından yukarı olan memurlar alınabilir.

En küçük program olarak:

Teşkilâtı esasiye mevkii tatbikatta bulunan Vilâyet ve Belediye kanunları müzakere zabıtları ve raporların yazılış örnekleri kabul edilmiştir.

Kurslar iki sene devam eder. Şifahî ve tahrirî imtihandan sonra diploma verilir. Bu kurslardan üç sene sürenleri de vardır.

(Brabant) İdarî hukuk meslek kursları bunlar arasındadır.

(Üç senelik program şöyledir)

Birinci sene:

A: Hukuk prensipleri,

B: Teşkilâtı esasiye,

C: Vilâyet kanunu,

D: Belediye kanunu, ikinci ve üçüncü sene:

A gurubu;

- 1 — İskân, hali medenî, yerlilik ve millî işleri,
- 2 — İntihap usulleri,
- 3 — Yol ve istimlâk işleri,
- 4 — Umumî masarîf,
- 5 — Meslekî malûmat.

B gurubu;

- 1 — Umumî muavenet,
- 2 — İçtimaî işler,
- 3 — Umumî maliye işleri,
- 4 — Mahallî maliye işleri.

Birinci seneyi ikmal edenlere imtihandan sonra birer vesika verilir.

Üçüncü sene imtihandan sonra diploma verilmektedir.

K. Naci